

2024-05-22

Raport o stanie Gminy Orzysz

Na podstawie art. 28aa ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 roku poz. 609) Burmistrz Orzysza przedstawia niniejszym raport o stanie Gminy Orzysz za rok 2023

Spis treści

Wstęp	9
Demografia	11
Ludność na podstawie rejestru mieszkańców i ewidencji ludności	11
Prognoza demograficzna do 2030 roku	12
Wnioski	14
Zagospodarowanie przestrzenne	16
Zmiany przepisów i procedur dotyczących planowania przestrzennego	16
Prace analityczne podjęte w obszarze planowania w 2023 roku	17
Decyzje administracyjne związane z procesem inwestycyjnym w 2023 roku	18
Wnioski	18
Ochrona środowiska i przyrody	20
Jakość powietrza	21
Program usuwania Azbestu	21
Gospodarka Odpadami	21
Program opieki nad bezdomnymi zwierzętami	22
Melioracje	23
Wnioski	23
Transport i komunikacja	25
Transport drogowy	25
Transport kolejowy	26
Komunikacja publiczna	26
Infrastruktura rowerowa i piesza	27
Wnioski	28
Gospodarka komunalna	29
Zaopatrzenie w wodę	29
System kanalizacji	31

Ciepłownictwo	35
Inwestycje wykonane w 2023 roku	36
Cmentarze	37
Cmentarze komunalne	37
Cmentarze wojenne	38
Oświetlenie.....	40
Zaopatrzenie w gaz.....	40
Wnioski	40
Gospodarka, turystyka i promocja	41
Centrum Obsługi Inwestora.....	41
Bezrobocie	42
Turystyka.....	43
Centrum Informacji Turystycznej	45
Promocja turystyczna.....	46
Budowanie i umacnianie marki „Orzysz Wojskowa Stolica Polski”	46
Marka „Orzysz Wędkarskie Serce Mazur”	47
Marka „Orzysz Naturalnie – Gmina Zielonych Projektów”	47
Wnioski	48
Obszary wiejskie	49
Kultura i dziedzictwo narodowe	50
Instytucje kultury	50
POLANA KULTURY Centrum Biblioteczno-Kulturalne w Orzyszu	50
Upowszechnianie kultury.....	50
Funkcja wspierania rodzin	51
Funkcja administracyjna.....	52
Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej	55
Ochrona zabytków	58
Wnioski	59
Oświata	60
Kadra pedagogiczna i niepedagogiczna	61
Doskonalenie nauczycieli.....	62

Wyniki nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Warmińsko –Mazurskiego Kuratora Oświaty	62
Opieka nad dziećmi do lat trzech.....	62
Wychowanie przedszkolne.....	63
Szkoły podstawowe	64
Branżowa Szkoła I Stopnia	66
Etaty wsparcia.....	68
Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz działania profilaktyczne	69
Projekty realizowane w roku szkolnym 2023/2024.....	70
Dowożenie uczniów do szkół, w tym niepełnosprawnych.....	72
Wyniki egzaminu ósmoklasisty rok szkolny 2021/2022, 2022/2023	73
Kształcenie młodocianych pracowników.....	77
Finansowanie edukacji	77
Wnioski	81
Mieszkalnictwo	82
Społeczna Inicjatywa Mieszkaniowa	82
Remonty	83
Program oddłużania mieszkań gminnych	83
Wnioski	85
Zdrowie i pomoc społeczna	86
Ochrona zdrowia	86
Programy profilaktyczne.....	87
Profilaktyka uzależnień	88
Polityka senioralna.....	92
Uniwersytet Trzeciego Wieku w Orzyszu	92
Rada Seniorów Gminy Orzysz	93
Pomoc społeczna	94
Dodatki mieszkaniowe – zadanie własne gminy	99

Gminny Zespół Interdyscyplinarny	99
Karta Dużej Rodziny.....	99
Zadania zlecone	100
Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020	100
Rządowa tarcza energetyczna	101
Czyste powietrze	102
Prace społecznie użyteczne	102
Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2023”	102
Kampania Biała Wstążka	103
Środowiskowy Dom Pomocy Społecznej.....	103
Ocena realizacji zadań i ewentualne wnioski.....	106
Wnioski	107
Bezpieczeństwo publiczne	109
Policja.....	109
Monitoring w mieście	110
Krajowa mapa zagrożeń.....	110
Ochrona przeciwpożarowa.....	111
Obrona cywilna	115
Zarządzanie kryzysowe	115
Bezpieczeństwo na wodzie	117
Wnioski	117
Sport, kultura fizyczna i rekreacja.....	119
Instytucje sportowe.....	119
Inwestycje w bazę sportową.....	119
Imprezy i wydarzenia sportowe	120
Majątek i finanse gminy	121
Stan mienia gminnego	121
Stan finansów gminnych.....	123
Poziom zadłużenia i jego obsługa	125
Zarządzanie gminą.....	126
Władze gminy.....	126

Burmistrz Orzysz - organ wykonawczy	126
Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Orzysz	126
Urząd Miejski w Orzyszu – aparat pomocniczy Burmistrza	127
Rada Miejska w Orzyszu – organ stanowiący gminy.....	127
Realizacja uchwał Rady Miejskiej w Orzyszu.....	127
Gminne instytucje.....	130
Przynależność do stowarzyszeń, korporacji i związków	130
Współpraca krajowa i zagraniczna	130
Budżet obywatelski	131
Partycypacja społeczna	131
Polityka informacyjna	132
Wnioski	132
Załącznik nr 1 do Raportu: Inwestycje w 2023 roku.....	90

Wstęp

Szanowni Państwo,

już po raz kolejny przekazuję Państwu informację o stanie gminy w postaci tego dokumentu. Zebrane są tu informacje dotyczące realizacji strategii, programów i działań Burmistrza Orzysza, Rady Miejskiej i wszystkich jednostek gminnych podejmowanych w 2023 roku.

A jaki był ten rok 2023? Bardzo pracowity. Ogromnym wyzwaniem była budowa nowej ekologicznej ciepłowni w Orzyszu wraz z rozbudową sieci ciepłowniczej. O potrzebie tej budowy mówiło się od ponad 15 lat. Ostatecznie 5 lat przygotowań, uzgodnień i zabiegów o finansowanie pozwoliło na rozpoczęcie budowy. W trakcie realizacji pojawiła się niezliczona ilość problemów, zmian i wątplenia, czy uda się tę ogromną inwestycję doprowadzić do końca. W wyniku przetargu PUK otrzymał ofertę, która przekraczała znacząco szacunkowe koszty. Niezbędne było wsparcie PUK z budżetu gminy na kwotę ponad 3,4 mln zł, aby zabezpieczyć brakujący wkład własny oraz dodatkowo pożyczka w wysokości ponad 1 mln zł dla zachowania bieżącej płynności finansowej projektu. Dzisiaj mamy sukces: ciepłownia jest wybudowana i już pracuje. Inwestycja o wartości ponad 44 mln zł, największa jaką wykonaliśmy w historii naszego samorządu.

Zrealizowaliśmy też w tym czasie wiele innych inwestycji, w tym: przebudowę drogi w Chmielewie, wymianę 667 szt. oświetlenia ulicznego, punkt widokowy w Nowych Gutach i Miejsce Obsługi Rowerzystów w Okartowie, wodociąg w Ubliku i na ul. Polnej w Orzyszu oraz rozpoczęliśmy modernizację oczyszczalni ścieków w Mikoszach. Buduje się tętnia w Orzyszu, drogi w Szwejkówku, Okartowie, Nowych Gutach i ulice w mieście: Zacisze, Mazurska, Ogrodowa, Słowackiego i Leśna.

W roku 2023 uruchomiliśmy oczekiwany również od dziesięcioleci transport publiczny, który mieszkańcom mniejszych miejscowości dał możliwość codziennego dojazdu do Orzysza i dalej do Pizsa, Giżycka, Elku, Olsztyna, Warszawy. Stale doskonalimy i rozwijamy trasy, tak by były one optymalne i odpowiadały na potrzeby Państwa – naszych mieszkańców.

Rok 2023 był też szczególnie trudny z jeszcze jednego powodu – zaburzenia finansowania wydatków bieżących, z których wykonujemy wszystkie zadania nieinwestycyjne. Dochody z udziału w podatkach należne gminie z budżetu państwa były w 2023 roku niższe o ponad 1,2 mln zł względem roku 2022. Jednocześnie państwo obligatoryjnie zobowiązało gminy do podwyżki wynagrodzeń dla nauczycieli o 7,8% oraz podniosło minimalne wynagrodzenie dla wszystkich pracowników. Spowodowało to wzrost wynagrodzeń pracowników urzędu i jednostek gminy, jak też cen zakupionych usług, gdyż przedsiębiorcy również podnieśli wynagrodzenia w swoich firmach. Tylko skuteczny reżim finansowy i skrupulatny monitoring budżetu prowadzony przez Skarbnik Gminy pozwoliły na zamknięcie budżetu gminy roku 2023. Budżet gminy w zakresie inwestycji jest stabilny i jesteśmy przygotowani do zabezpieczenia wkładów własnych przy wnioskowaniu o fundusze UE.

Nie sposób nie wspomnieć w tym miejscu, że w kwietniu 2024 roku odbyły się wybory samorządowe, w których Państwo ponownie powierzyliście mi funkcję Burmistrza Orzysza. To dla mnie wielkie wyróżnienie i zobowiązanie do dalszej ciężkiej pracy na rzecz mieszkańców naszej Gminy Orzysz.

Dziękuję za wszystkie głosy! Przed nami kolejna kadencja, kolejne wyzwania i zadania!

Burmistrz Orzysza

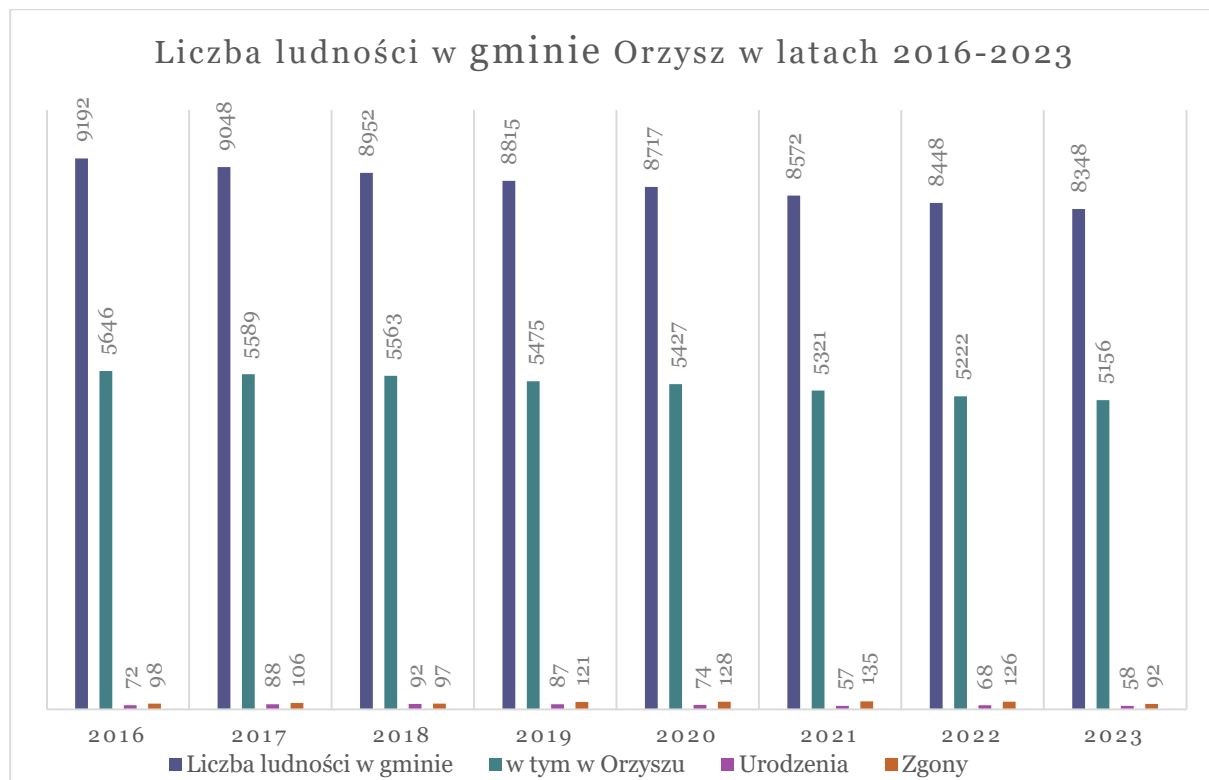
(-) Zbigniew Włodkowski

Demografia

Ludność na podstawie rejestru mieszkańców i ewidencji ludności

W roku 2023 liczba mieszkańców gminy zmniejszyła się o 100 osób (124 w 2022), czyli o 1,2% i na dzień 31 grudnia 2023 r. wynosiła 8348 osób (8448), w tym 4180 kobiety (4232) i 4168 mężczyzn (4216).

W 2023 r. zmarło 92 osoby (126), w tym 34 kobiety (56) i 58 mężczyzn (70). Przyrost naturalny w 2023r. był ponownie ujemny, wyniósł -34 (-58) i był to kolejny bardzo niski wskaźnik, jednakże wyższy niż w roku poprzednim. Należy zauważyć, że liczba zgonów była w tym roku najniższa w całym badanym okresie.

W tym czasie narodziło się w 58 (68) dzieci, w tym 27 (36) dziewczynek i 31 (32) chłopców. To o 10-cioro dzieci mniej niż w roku poprzednim. Najpopularniejsze imiona nadawane chłopcom to Aleksander, Filip, Szymon, Jakub i Nikodem zaś dziewczynkom Zofia, Zuzanna, Maja, Marcelina i Lena.

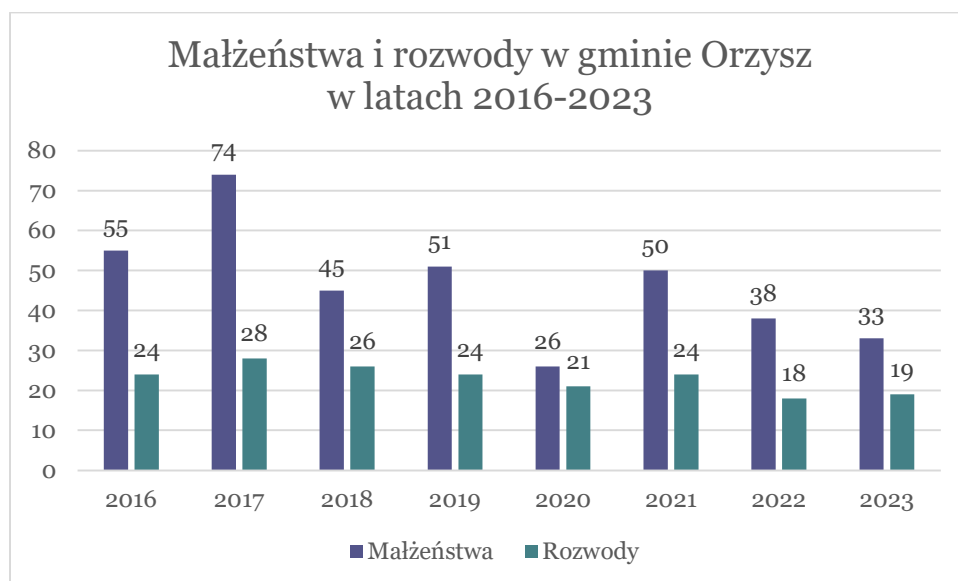
Na końcu 2023 r. na terenach miejskich mieszkało 5156 osób (5222), a na terenach wiejskich 3192 (3226) osób. Zmniejszenie liczby mieszkańców nominalnie było wyższe w mieście 66 osoby (99) niż na terenach wiejskich 34 (25). Zestawienie procentowe wskazuje, że stanowiło to odpowiednio 1,9% i 0,8%.

W poszczególnych kategoriach wiekowych:

- liczba mieszkanek w wieku przedprodukcyjnym (15 lat i mniej) wynosiła 610 osób (597), a liczba wszystkich mieszkańców – 1299 (1255),
- liczba mieszkanek w wieku produkcyjnym (16-60 lat) wynosiła 2 432 osób (2524), a liczba wszystkich mieszkańców w wieku produkcyjnym (16-65) wynosiła 5293 (5 490),
- liczba mieszkanek w wieku poprodukcyjnym wynosiła 1138 (1 111), a liczba wszystkich mieszkańców 1756 (1703).

Znacząco spadła liczba osób w wieku produkcyjnym. W kategorii wiekowej poprodukcyjnej mamy 2 razy więcej kobiet niż mężczyzn.

Liczba zawieranych małżeństw od 2016 roku oscyluje wokół 45-55 rocznie. Wyjątkiem był rok 2017, gdy zawarto aż 74 małżeństwa. W roku 2023 zawarto 33 (38) małżeństw. To najniższa liczba od lat. Tylko w roku 2020 było mniej (26), jednak wówczas obowiązywały restrykcyjne ograniczenia w organizowaniu hucznych i licznych spotkań rodzinnych z powodu stanu pandemii.

Corocznie Burmistrz Orzysza występuje z wnioskiem o uhonorowanie par, które wspólnie przeżyły 50 lat w związku małżeńskim. W 2023 roku było to 19 par, które Prezydent RP odznaczył za wieloletnie pożycie, które zawarły związek małżeński w roku 1973. Uroczystości Złotych Godów towarzyszy zawsze podniosła atmosfera i wzruszenie jubilatów, w roku 2023 nie było inaczej.

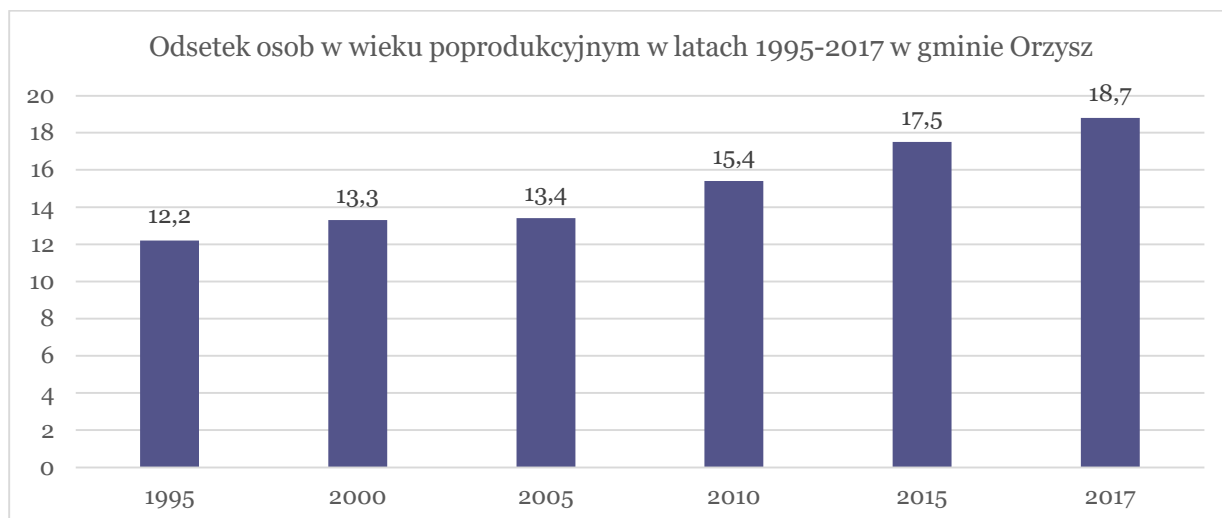
Prognoza demograficzna do 2030 roku

Wskaźniki demograficzne w gminie Orzysz na przestrzeni ostatnich lat, podobnie jak w całym kraju, Województwie Warmińsko-Mazurskim oraz Powiecie Piskim, wskazują systematyczne zmniejszenie liczby mieszkańców oraz zwiększenie obciążenia demograficznego, czyli zwiększenia liczby osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym.

W roku 2018 Biuro ds. pomocy integracji społecznej Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Olsztynie, na podstawie „Prognozy ludności gmin na lata 2017-2030” Głównego Urzędu Statystycznego, opracowało Wybrane dane demograficzne prognozowane dla gmin Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Dla Gminy Orzysz wybrane prognozy z tego opracowania prezentowane są poniżej.

Rocznie spadek ludności w 2017 roku sięgał ponad 1%, a prognoza zakładała spowolnienie dynamiki spadku liczby mieszkańców. Tym czasem rzeczywista dla gminy Orzysz liczba ludności w roku 2020 wyniosła 8717 i jest niższa od prognozowanej na poziomie 8937 o 220 mieszkańców (2,5%). Prognozowana na rok 2025 spadek liczby mieszkańców do 8613 osiągnięty został już w 2021 roku (8572), a rok 2023 jeszcze pogłębił ten spadek do 8348. To oznacza, że prognozowaną niską liczbę ludności osiągnęliśmy 4 lata wcześniej. Trend wyludniania gminy jest dużo głębszy niż zakładała prezentowana prognoza.

Trudno ocenić, w jakim stopniu wskaźnik determinuje wojskowy charakter miasta i obniżony wiek emerytalny dla służb mundurowych. Jednak prezentowane dane wskazują również na dużą dynamikę wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym, względem pozostałych grup tj. przedprodukcyjnej i produkcyjnej.

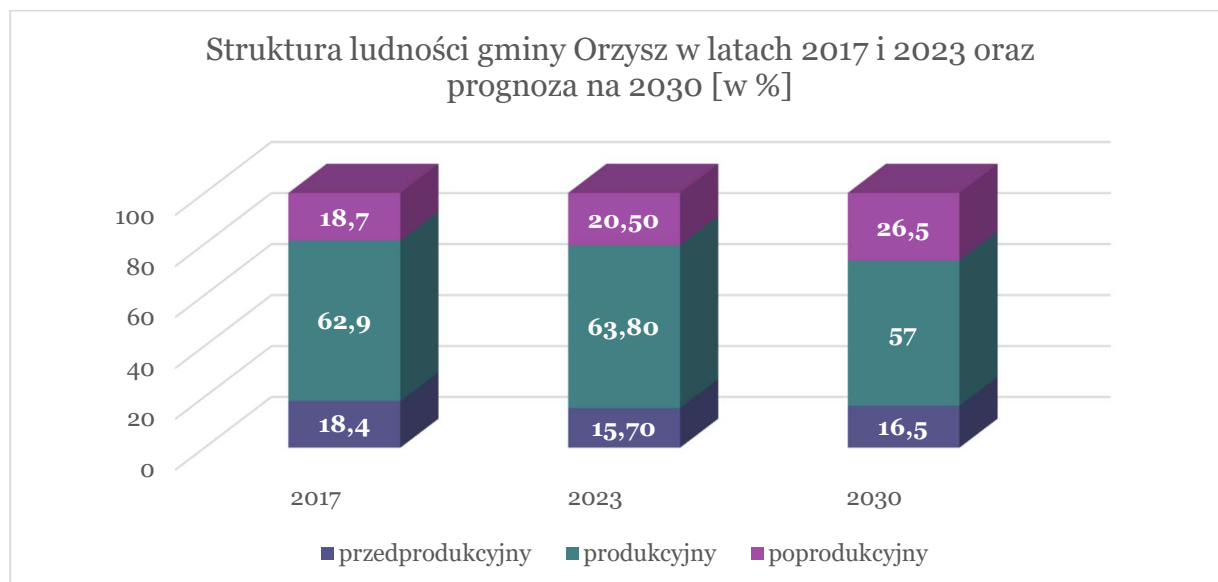
Prognoza wskazuje na utrzymanie trendu zaobserwowanego w latach ubiegłych.

Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2017-2030 w gminie Orzysz			
2017	2020	2025	2030
18,7	21,1	24,0	26,5

Prognozowany odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w roku 2020 w wysokości 21,1% odbiega od rzeczywistego wskaźnika wynoszącego 23,2%. Niekorzystny trend okazuje się jeszcze głębszy niż zakładane prognozy w badaniu z 2017 rok. Różnica to 2,1%.

W roku 2030 według prognoz, co czwarta osoba w gminie będzie w wieku poprodukcyjnym, a odsetek osób w wieku 80+ w ogólnej liczbie mieszkańców utrzymujący się do 2025 roku na wyrównanym poziomie do 4,3 w roku 2030 osiągnie 5,5. Wskazuje to na postępujący proces starzenia się społeczeństwa gminy, charakterystyczny dla całego kraju, choć wydaje się, że w gminie Orzysz jest on znacznie silniejszy.

Zmianie ulegnie struktura wiekowa mieszkańców. Strukturę z roku 2017 i 2023 oraz prognozowaną na 2030 prezentuje poniższa grafika.

Widoczny jest znaczny spadek odsetka osób młodych w wieku przedprodukcyjnym. Tym czasem znacząco przybywa osób w wieku poprodukcyjnym. Sygnalizuje to potrzebę dostosowania zakresu usług publicznych i społecznych dla tej grupy ze strony samorządu lokalnego, ale również regionalnego oraz państwa. Starzejące się społeczeństwo wymagać będzie powołania i rozwoju instytucji ochrony zdrowia, wsparcia osób niepełnosprawnych i starszych osób samotnych. Wyzwaniem będzie również jak najdłuższe utrzymanie osób w aktywności zawodowej, fizycznej i społecznej. Działania muszą być kompleksowe, systemowe i już wdrażane w postaci przemyślanej polityki senioralnej.

Wnioski

- 1) Liczba mieszkańców gminy systematycznie spada i w pespektywie do 2030 roku trend ten się utrzyma.
- 2) W 2023 roku przyrost naturalny był ujemny-34. Rok 2023 jest kolejnym rokiem, w którym przyrost naturalny jest ujemny.
- 3) Społeczeństwo gminy się starzeje, w 2030 roku już co czwarty mieszkaniec będzie w wieku poprodukcyjnym, a co dwudziesty będzie w wieku 80 lat i więcej.
- 4) Rysuje się potrzeba spójnej i kompleksowej polityki senioralnej na poziomie gminy, regionu i państwa. Gmina Orzysz stale rozwija usługi społeczne dla zaspokojenia potrzeb osób starszych

poprzez uruchomienie i rozwijanie działalności Środowiskowego Domu Pomocy, wsparcie aktywności organizacji senioralnych, rozszerzenie dostępu do usług ochrony zdrowia.

- 5) Przyjęty przez gminę Orzysz kierunek zwiększenia dostępności do mieszkań poprzez:
- przystąpienie do rządowego programu Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej;
  - nawiązanie współpracy z RZI w zakresie budowy mieszkań dla żołnierzy;
  - przygotowanie nowych terenów pod zabudowę jednorodzinną i wielorodzinną,

może przyczynić się do osiedlenia się na terenie naszej gminy osób w wieku produkcyjnym.

Zagospodarowanie przestrzenne

Zmiany przepisów i procedur dotyczących planowania przestrzennego

Polityka przestrzenna stanowi zadanie własne gminy, a zasady jej prowadzenia określa ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tj. Dz. U. z 2023 r., poz. 977 ze zm.). Po unieważnieniu wszystkich planów zagospodarowania przestrzennego w 1998 roku gminy na nowo zmuszone zostały do opracowania dokumentów planistycznych. Kierunki i założenia polityki przestrzennej określa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W gminie Orzysz obowiązuje aktualne Studium ustalone chwałą Nr XIII/89/99 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 28 grudnia 1999 roku. Ostatnia aktualizacja Studium miała miejsce w 27 lipca 2016r. uchwałą Nr XXVI/183/16 Rady Miejskiej w. Dopiero na podstawie aktualnego Studium można przystąpić do ustalenia planu, który przyjmuje Rada Miejska w drodze uchwały. Ustalenie planu jest procesem żmudnym, złożonym, długotrwałym i przede wszystkim kosztownym. W roku 2023 gmina Orzysz posiadała 23 ważne miejscowe plany zagospodarowania dla obszarów: miasto Orzysz, obręb Wierzbiny, Ogródek, Kamieńskie, Odoje, Nowe Guty, Okartowo, Góra, Mikosze, Ublik, Cierzpięty, Dziubiele – Suchy Róg. Plany obejmowały powierzchnię ok. 9794,8 ha, co stanowi około 26 % obłożenia planami całej powierzchni gminy. Należy podkreślić, że jest to wysoki stopień pokrycia planami względem innych gmin w regionie.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym weszła w życie 27 marca 2003 r. i od tamtego czasu doczekała się szeregu zmian i korekt. Jednak największa zmiana tego dokumentu została wprowadzona w 2023 r. W dokumentach planistycznych na szczeblu gminnym dokonano swoistej rewolucji. Kluczową zmianą jest zlikwidowanie dotychczasowego dokumentu polityki przestrzennej tj. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego [dalej: *Studium, SUiKZP*]. W jego miejsce wprowadzono Plan Ogólny Gminy, stanowiący akt prawa miejscowego [dalej: plan ogólny, *POG*]. Dokument ten zarówno w swojej treści jak i formie został stanowczo zredukowany w stosunku do swojego poprzednika. Wciąż podobnie jak miało to miejsce w relacji Studium - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego [dalej: *plan miejscowy, MPZP*] powiązanie dokumentu nadrzędnego – POG i MPZP będzie bezwzględne. POG wyznaczać będzie strefy rozwoju zabudowy po przeprowadzaniu delimitacji na obszarze gminy, skonfrontowanej z bilansem terenów określającym zapotrzebowanie na nową zabudowę. POG będzie miał dodatkową funkcję w stosunku do Studium, a w zasadzie części studium określanej dotychczas „kierunkami rozwoju”, a mianowicie wiązać będzie również organy przy wydawaniu decyzji administracyjnych. Stąd wynika wcześniej wspomniana ranga POG jak aktu prawa miejscowego. Dotychczasowa rola Studium jako wyłącznie aktu kierownictwa wewnętrznego nie pozwalała na udzielenie mu takiego prymatu. Tym samym POG wyznaczać będzie obszary uzupełnień zabudowy jako strefy rozmieszczone w obszarze gminy w ramach, których możliwe będzie ustalenie warunków zabudowy. Zarówno te obszary jak i pozostałe elementy planu ogólnego wyznaczone będą w oparciu o przygotowane przez ministerstwo wzory matematyczne. Zniknie „dowolność” w wyznaczaniu konkretnych miejsc rozwojowych, a w miejsce tego pojawią się ściśle określone strefy rozwoju zabudowy. Oprócz dokumentów gminnych wyższego szczebla stanowiących o rozwoju całej gminy, podobnie jak we wcześniejszej strukturze planistycznej, obowiązywać będą „zwykłe” plany miejscowe. Dokumenty te, jak dotychczas uchwalane, będą w randze aktu prawa miejscowego, określając jednocześnie przeznaczenie terenów i cechy przyszłej zabudowy. *Novum* w systemie planowania stanowić będzie zintegrowany plan inwestycyjny [dalej: *ZPI*], a także dodatkowy, poza standardowym, tryb sporządzania planów miejscowych i ZPI tj. tryb uproszczony. ZPI będzie szczególnym rodzajem planu miejscowego, którego projekt sporządzać będzie uprawniony urbanista na zlecenie inwestora. Oczywiście w celu zachowania transparentności oraz zgodności wszystkich procedur dokument ten będzie musiał być przepracowany przez Burmistrza, a na takie działanie wyrazić zgodę będzie musiała Rada Miejska. Niemniej jednak, największe koszty opracowania całej dokumentacji nie będą obciążały, tak jak dotychczas, budżetu gminy. Gmina w dalszym ciągu zachowa władztwo planistyczne, a wszystkie organy współdziałające wraz z miejską komisją urbanistyczno – architektoniczną będą czuwać nad prawidłowością danej dokumentacji i procesu jej uchwalania.

Dodatkowo, w trakcie opracowania ZPI dochodzić będzie do zawarcia umowy urbanistycznej pomiędzy inwestorem a gminą. W tym dokumencie inwestor zobowiązuje się będzie do realizacji inwestycji uzupełniającej – wybranej z katalogu określonego w ustawie. Inwestycją uzupełniającą może być m.in. budowa odcinka sieci uzbrojenia terenu. Działanie takie ma przynieść korzyści przestrzenne lub infrastrukturalne dla społeczności lokalnych w wyniku realizacji funkcji podstawowej zamierzonej przez inwestora. Wcześniej wspomniany tryb uproszczony sporządzania MPZP zarezerwowany będzie dla konkretnych inwestycji, określonych w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Umożliwi on realizację dokumentu planistycznego w tzw. szybkiej ścieżce, która ogranicza czasowo terminy wykonania czynności przez organy współdziałające, a także skraca czas przeprowadzenia konsultacji społecznych. W ustawie określono również szereg inwestycji wykluczonych z katalogu dopuszczonych do realizacji trybu uproszczonego. W szczególności są to przedsięwzięcia znacząco oddziałujące na środowisko. Przepisy przejściowe wskazują na tryb wchodzenia w życie konkretnych przepisów z nowego systemu planistycznego. Część zaczęła obowiązywać 24 września 2023 r. w dniu wejścia w życie zmiany ustawy, niemniej jednak ostatecznie cały system funkcjonować będzie od początku 2026 r. Do tego czasu Gminy będą miały obowiązek wdrożenia postanowień nowego systemu w życie. W głównej mierze dotyczyć to będzie uchwalenia planu ogólnego gminy.

Prace analityczne podjęte w obszarze planowania w 2023 roku

W celu oceny aktualności planu ogólnego i planów miejscowych wójt, burmistrz albo prezydent miasta dokonuje analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, ocenia postępy w opracowywaniu planów miejscowych i opracowuje wieloletnie programy ich sporządzania, z uwzględnieniem decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, oraz wniosków w sprawie sporządzenia lub zmiany planu miejscowego lub planu ogólnego. Jednocześnie zgodnie z art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023, poz. 1688) „do dnia wejścia w życie planu ogólnego gminy w danej gminie, w przepisach ustaw zmienianych niniejszą ustawą, z wyjątkiem ustawy zmienianej w art. 26, odnoszących się do planu ogólnego gminy, przez plan ogólny gminy należy rozumieć studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, z wyjątkiem spraw uchwalania planów ogólnych gminy.”

Ostatnią analizę przedkładanych przez mieszkańców wniosków przeprowadzono w kwietniu 2024 roku. Uchwałą Nr LXXII/570/24 z dnia 25.04.2024 r. Rada Miejska w Orzyszu przyjęła wyniki „Analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Gminy Orzysz”.

W 2023 roku była przeprowadzona procedura sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obrębu geodezyjnego Góra, gm. Orzysz (Uchwała Nr LXVIII/521/23 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 29 listopada 2023 r.) oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obrębu Okartowo w sąsiedztwie Jezior Tyrkło oraz Śniardwy, gmina Orzysz (Uchwała Nr LXIV/475/23 Rady Miejskiej w Orzyszu).

W 2023 roku wpłynęło 36 (22) wniosków o zmianę/opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W trakcie procedury jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego:

- części obrębu geodezyjnego Orzysz. Rada Miejska w Orzyszu podjęła Uchwałę Nr XXXVII/272/21 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie przystąpienie do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części miasta Orzysz;
- części obrębu geodezyjnego Okartowo. Rada Miejska w Orzyszu podjęła Uchwałę Nr XXXVII/273/21 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 30 czerwca 2021r. w sprawie przystąpienie do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obrębu Okartowo w sąsiedztwie Jezior Tyrkło oraz Śniardwy, gmina Orzysz;

- części obrębu geodezyjnego Nowe Guty. Rada Miejska w Orzyszu podjęła Uchwałę Nr XXXVII/274/21 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obrębu Nowe Guty w sąsiedztwie Jeziora Śniardwy, gmina Orzysz;
- w obrębach geodezyjnych Pianki, Grądy, Aleksandrowo gm. Orzysz. Rada Miejska w Orzyszu podjęła Uchwałę Nr V/34/2019 z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w obrębach geodezyjnych Pianki, Grądy, Aleksandrowo, gm. Orzysz;
- części obrębu geodezyjnego Orzysz. Rada Miejska w Orzyszu podjęła Uchwałę LXII/563/24 z dnia 27 marca 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części miasta Orzysz;

Planowanymi do opracowania miejscowymi planami w 2024 roku jest część obrębu Dziubiele, część miasta Orzysz, część miasta Orzysz, część obrębu Ogródek.

Gmina Orzysz również planuje przystąpić do sporządzenia Planu Ogólnego.

W 2023 roku Gmina Orzysz nie poniosła kosztów związanych z sporządzeniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwagi na kontynuację rozpoczętych prac planistycznych.

Decyzje administracyjne związane z procesem inwestycyjnym w 2023 roku

Na obszarach, na których nie ustalono planu, Burmistrz dokonuje weryfikacji planowanych inwestycji w trybie decyzji o warunkach zabudowy lub ustalenia celu publicznego. W 2023 roku wydano:

- decyzji o warunkach zabudowy – ilość 71(41)
- decyzji o ustaleniu celu publicznego – ilość 0 (3)

Główną funkcją wydawanych decyzji administracyjnych ustalających warunki zabudowy w 2023r. była funkcja mieszkaniowa jednorodzinna.

W przypadku inwestycji w obszarze objętym planem zagospodarowania wystarczy uzyskać wypisy i wyrysy/zaświadczenia z planu, określające czy dany rodzaj inwestycji jest możliwy do zrealizowania. Łącznie wydano w 2023 r. 392 (485) dokumentów tego typu.

Wnioski

- 1) Gmina Orzysz posiada aktualne obowiązujące plany zagospodarowania dla wszystkich ważniejszych obszarów inwestycyjnych w gminie.
- 2) Powierzchnia objęta planami na koniec 2023 roku to ok. 9794 ha, co stanowi około (26)% całości obszaru gminy. W kraju 32% obszaru jest objęte planami zagospodarowania. W 2023 roku nastąpiło uchylenie ustalonego w 2022 roku planu zagospodarowania dla obrębu Pianki, który w 2023 roku wrócił do ponownego rozpatrzenia i jest w fazie przygotowania do ponownego przyjęcia przez radę.
- 3) Gmina prowadziła w 2023 roku opracowania dla kolejnych 5 obszarów w celu ustalenia szczegółowych zasad zagospodarowania. W roku 2024 zaplanowano kolejne 4 opracowania.
- 4) Na terenach objętych planem zagospodarowania spadła o 93szt. ilość wydawanych: wypisów, wyrysów i zaświadczeń. To spadek o 19%. Dla przedsięwzięć zlokalizowanych poza obszarami objętymi planami zagospodarowania ilość wydawanych decyzji wzrosła o 30szt. To bardzo znaczący wzrost, o 73%.
- 5) Inwestycje zlokalizowane poza obszarami objętymi planami zagospodarowania w 2023 roku stanowiły już 15%(7%) wszystkich planowanych inwestycji na terenie gminy. Świadczy

to o potrzebie objęcia nowych obszarów szczegółowymi planami zagospodarowania, by zapobiec rozlewaniu się zabudowy w miejsca do tego nie przeznaczonych.

- 6) Najczęstszą inwestycją dla której prowadzone są postępowania, jest zabudowa jednorodzinna.

Ochrona środowiska i przyrody

Projekt „Orzysz Naturalnie - Gmina Zielonych Projektów”

Gmina Zielonych Projektów opiera się na trzech osiach koncepcyjnych (kierunki działań) zgodne z symboliką kolorów orzyskiej flagi:

- O kolor żółty – przejrzyste powietrze, przez które przenika słońce,
- O kolor zielony – zielone obszary, dające wytchnienie,
- O kolor niebieski – krystaliczna woda, pełna naturalnych zasobów.

Każda z trzech osi to inny obszar interwencji i inne projekty, które służą przeobrażaniu przestrzeni publicznej w naszej gminie:

- Oś żółta to zmniejszenie emisji CO₂, ograniczenie zapotrzebowania na energię oraz rozwój odnawialnych źródeł energii;
- Oś zielona to przede wszystkim zwiększenie powierzchni zielonych, zagospodarowanie odpadów oraz promocja lokalnej żywności;
- Oś niebieska to inwestycje wodno – kanalizacyjne, sieć burzowa, retencja i powtórne wykorzystanie wody np. wód deszczowych zgromadzonych w podziemnych zbiornikach.

W strategii opracowany został program „Orzysz Naturalnie – Gmina Zielonych Projektów” szeroko włączający do współdziałania i współpracy lokalną społeczność, wspólnoty mieszkaniowe, sołectwa, organizacje pozarządowe, a także szkoły. W ramach Programu „Orzysz Naturalnie – Miasto Zielonych Projektów” mieszkańcy wskazują przestrzenie w mieście i na terenach wiejskich, które wymagają uporządkowania i zagospodarowania zielenią. Urząd miejski, jednostki organizacyjne gminy i stowarzyszenia podejmują próby pozyskania z różnych źródeł środki finansowe na ich realizację.

W ramach powyższego planu realizowano również w 2023 roku szereg zadań w ramach poszczególnych osi:

I. Oś Żółta – Słoneczne powietrze

1. obszar – energia ciepła ze źródeł ekologicznych:

- budowa ekologicznej ciepłowni zaopatrującej miasto Orzysz w ciepło sieciowe i ciepłą wodę oraz rozbudowa sieci ciepłowniczej dającej możliwość włączenia kolejnych budynków;
- wymiana indywidualnych źródeł ciepła – udzielono 5 dotacji dla indywidualnych gospodarstw na wymianę pieca na ekologiczny w wysokości 1 000,00 zł każda,

W 2023 roku zaplanowano na ten cel udzielenie dotacji w łącznej kwocie 10 000,00 zł.

2. obszar - oszczędzanie energii

- wymiana oświetlenia ulicznego – w 2023 roku zakupiono i zamontowano 198 szt. w miejscowościach wiejskich: Gaudynki, Szwejkówko, Mikosze, Grzegorz, Okartowo, Węzewo, Chmielewo, Nowa Wieś, Dziubiele, Suchy Róg, Tuchlin, Drozdowo, Cierzpięty, Dąbrówka, Odoje, Pianki, Klusy, Ogródek, Rostki Skomackie, Strzelniki, Mikosze Osada
- wymiana oświetlenia ulicznego – w Orzyszu wymieniono 469 lamp. Zmodernizowano oświetlenie na ulicach: Ełcka, Giżycka, Kajki, Kanałowa, Klonowa, Kolejowa, Krótka, Kwiatowa, Leśna, Mazurska, Mickiewicza, Moniuszki, Ogrodowa, Olsztyńska, Osiedle Robotnicze, Polna, Ratuszowa, Rynek, Suwalska, Słoneczna, Zacisze, Słowackiego, Jaśminowa, Wiklinowa, Wojska Polskiego, Śniardwy, Szwoleżerów, Zielona.
- w roku 2023 wdrożono program oszczędności energii elektrycznej w budynku Ratusza osiągając zużycie o 13% niż w roku 2022.

II. Oś Zielona – Zielona ziemia

1. obszar – enklawy zieleni w mieście i na wsi:

- program „Wspólne podwórko” – w 2023 r. w ramach tego projektu udzielono dotacji dla 12 podmiotów (stowarzyszenia, fundacje, wspólnoty mieszkaniowe), które 5 % środków przeznaczyły na zakup drzew i krzewów, które zostały posadzone na terenach użytkowanych przez te

podmioty; W tym roku przeznaczono na realizację programu „Wspólne Podwórko 2023” kwotę 60 000,00 zł.

- nasadzenia drzew gatunków rodzimych – w 2023 r. posadzono 46 drzewa – lipy drobnolistne, w tym roku planuje się również wykonanie licznych nasadzeń drzew gatunków rodzimych,
- w 2023 roku kontynuowano akcję sadzenia drzew owocowych w tzw. „Orzyskim Dziecięcym Sadzie” – drzewka podarowane młodym rodzicom po urodzeniu dziecka – w ramach tej akcji posadzono 12 szt. drzewek owocowych w wyznaczonym do tego miejscu.

2. obszar - segregacja odpadów

- odbiór foli rolniczej – zadanie realizowane było przez Mazurski Związek Międzygminny – Gospodarka Odpadami w Giżycku,
- wymiana azbestu – zadanie realizowane było przez Mazurski Związek Międzygminny – Gospodarka Odpadami w Giżycku. Umowy na realizację zadania z mieszkańcami i firmą realizującą odbiór były podpisane w 2022 r., a zrealizowano je w 2023 r. W III kwartale 2023 r. zostały podpisane umowy w ramach kolejnego programu z mieszkańcami i firmą realizującą zadanie demontażu, odbioru i zagospodarowania odpadów zawierających azbest, które wykonano do 31 marca 2024 r.

III. Oś niebieska – Niebieskie wody

1. obszar sieć wodnokanalizacyjna

- pozyskano środki i rozpoczęto budowę sieci wod.-kan. w miejscowości Ublik;
- pozyskano środki i rozpoczęto budowę sieci wod.-kan. na ul. Polnej i Mazurskiej;
- pozyskano środki i rozpoczęto modernizację oczyszczalni ścieków w miejscowości Mikosze-Osada.
- budowa przydomowych oczyszczalni w 2023 r. - nie udzielono żadnej dotacji, gdyż nie wpłynął żaden wniosek o dofinansowanie; w tym roku została zaplanowana w budżecie łączna kwota na realizację tego zadania w wysokości 4 000,00 zł.

Jakość powietrza

W gminie Orzysz, jak i najbliższej okolicy nie ma zlokalizowanej stacji pomiarowej w zakresie jakości powietrza. Przyjmuje się, że położenie w strefie „zielonych płuc Polski” gwarantuje czyste i dobrej jakości powietrze. Jednakże należy mieć świadomość, iż w okresie grzewczym, przy szczególnych warunkach atmosferycznych, jakość powietrza może być niższa w niektórych lokalizacjach. W 2019 roku przyjęto w formie uchwały zasady udzielania dotacji celowej z budżetu Gminy Orzysz na zadania służące ochronie powietrza, polegające na wymianie nieekologicznych źródeł ogrzewania na proekologiczne w budynkach mieszkalnych położonych na terenie Gminy Orzysz – w 2023 roku udzielono 5 dotacji w wysokości 1 000,00 zł na wymianę źródła ciepła. Program kierowany jest dla wszystkich osób zamierzających wymienić kocioł na ekologiczny (minimum 5 klasy), zarówno właścicieli domów jedno i wielorodzinnych. Program obejmuje również osoby budujące nowe domy, które zamiast tradycyjnego „kopciucha” zechcą zamontować ekologiczne źródło ciepła. Działania podjęte przez gminę są uzupełnieniem działań rządowego Programu „Czyste Powietrze”.

Program usuwania Azbestu

W 2023 roku zadania Gminy Orzysz z zakresu usuwania azbestu z terenu gminy był prowadzony przez Mazurski Związek Międzygminny Gospodarka Odpadami. Umowy na realizację zadania z mieszkańcami i firmą realizującą odbiór były podpisane w 2022 r., a zrealizowano je w 2023 r.

W III kwartale 2023 r. zostały podpisane umowy w ramach kolejnego programu z mieszkańcami i firmą realizującą zadanie demontażu, odbioru i zagospodarowania odpadów zawierających azbest, które wykonano do 31 marca 2024 r.

Gospodarka Odpadami

Gospodarkę odpadami na terenie gminy Orzysz prowadzi Międzygminny Związek Gospodarki Odpadami zrzeszający 12 samorządów z terenu WJM. Samorządy wspólnie zbudowały regionalną instalację zbiórki i segregacji odpadów w Spytkowie.

W gminie Orzysz w 2023r. złożono łącznie 751 deklaracji uwzględniających kompostownik.

Wśród złożonych deklaracji wszystkie gospodarstwa zadeklarowały selektywny sposób zbiórki odpadów. Jest to obecnie wymóg ustawy, nie ma możliwości prowadzenia zbiórki nieselektywnej.

Na terenie gminy Orzysz zebrano łącznie 1567,9 Mg odpadów (992,8 Mg z terenu miasta, 539,6 Mg z terenu wiejskiego) z czego 59,7 Mg to odpady niesegregowane.

Na terenie gminy funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, gdzie mieszkańcy mogą dostarczyć poszczególne frakcje odpadów. W 2023 roku zebrano tam łącznie 347,52 Mg odpadów.

Międzygminny Związek Gospodarki Odpadami w roku 2023 zebrał od gospodarstw rolniczych zużytą folię rolniczą i inne odpady pochodzące z działalności rolniczej w ilości 3,98Mg.

W roku 2021 rozesłano ankiety wśród mieszkańców kompostujących odpady biodegradowalne na terenie Gminy Orzysz. Zgodnie z deklaracjami chęć kompostowania zgłosiło wówczas 1008 właścicieli nieruchomości. Do związku odesłano zaledwie 173 oświadczenia o ilości kompostowanych odpadów bio na posesji. Na podstawie tych danych wyliczono, iż średnia masa wytworzonych odpadów bio w gminie „u źródła” wynosi 153,694 Mg”

Od roku 2020 wdrożono Aplikację KIEDY WYWÓZ. Aplikacja podpowiada mieszkańcom o zbliżającym się terminie odbioru odpadów komunalnych. Aplikacja posiada wyszukiwarkę odpadów (co, gdzie wrzucić) oraz informuje o lokalizacji PSZOK i prowadzonych działaniach edukacyjnych. Pozwala również zgłosić lokalizację dzikiego wysypiska śmieci.

Zgodnie z art.3b ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2022, poz. 2519 ze zm.) gminy obowiązane były osiągnąć poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości co najmniej 20% wagowo za rok 2023. Mazurski Związek Międzygminny – Gospodarka Odpadami osiągnął poziom – 39,92%.

Program opieki nad bezdomnymi zwierzętami

Corocznie uchwalany Program ustala zasady wyłapywania i opieki nad bezdomnymi zwierzętami domowymi i gospodarskimi. Program zapewnia realizację zadań takich jak:

- sterylizacja albo kastracja psów umieszczonych w schronisku prowadzonym przez Schronisko Dla Bezdomnych Zwierząt SONIECZKOWO, z siedzibą w Żarnowie Pierwszym 9A, 16-300 Augustów;
- trwałe oznakowanie zwierząt bezdomnych w schronisku, w celu ich identyfikacji;
- uśmiercanie (usypianie) ślepych miotów;
- zapewnienie opieki zwierzęciu, którego właściciel lub opiekun zmarł albo nie może sprawować opieki z przyczyn od niego niezależnych;
- edukacja społeczna dotycząca standardów utrzymywania zwierząt i zapobiegania bezdomności;
- poszukiwanie dotychczasowych właścicieli lub opiekunów zwierząt bezdomnych oraz nowego właściciela lub opiekuna;
- opieka nad kotami wolno żyjącymi w tym ich dokarmianie w okresie jesienno-zimowym oraz kastracja;
- opieka nad zwierzętami poszkodowanymi w wypadkach drogowych oraz w innych sytuacjach, jeśli zwierzęta wymagają pomocy weterynaryjnej.

W roku 2023 na opiekę nad zwierzętami poniesiono następujące koszty:

Lp.	Nazwa wydatku	Wydatki w 2023 [zł]
1.	Opłata za pobyt psów w schronisku	78 000
2	Całodobowa opieka weterynaryjna	624,00
3.	Zakup karmy dla kotów wolnożyjących	2 350,09
4.	Opieka nad wolnożyjącymi kotami w tym sterylizacja	20 184,02
5.	Zapewnienie miejsca w gospodarstwie	0,00
6.	Usypianie ślepych miotów	0,00
	RAZEM	101 158,02

Gmina Orzysz od 2021 r. w wyniku postępowania ofertowego korzysta z usług Schroniska Dla Bezdomnych Zwierząt SONIECZKOWO, z siedzibą w Żarnowie Pierwszym 9A, 16-300 Augustów;. W/w schronisko spełnia wszystkie wymogi stawiane przez ustawodawcę oraz Powiatowego Lekarza Weterynarii. Podczas pobytu wszystkie zwierzęta u których jest to możliwe zostają zaszczepione oraz zaczipowane. Na koniec roku 2023 r. w schronisku przebywało 12 psów. Od 1 stycznia do 31 grudnia 2023 r. z terenu gminy wyłapano 10 psów, zaadoptowano 13 psów.

Pomoc weterynaryjna dla zwierząt w 2023 r. była udzielana przez podmiot wyłoniony w postępowaniu ofertowym – Gabinet Weterynaryjny MULTIWET s.c., ul. Polna 10, 12-250 Orzysz. W ciągu roku 2023 objęto sterylizacją:

- 88 szt. kotów i kotek wolno żyjących;
- 19 zwierząt właścicielskich (psy, suki, koty, kotki).

Gmina Orzysz w zeszłym roku zakupiła około 300 kg karmy suchej i mokrej dla kotów wolnożyjących. Karma wydawana jest dla opiekunów kotów wolnożyjących w okresie jesienno-zimowym.

Melioracje

Na terenie gminy od 2013 roku funkcjonuje Gminna Spółka Wodna, która rokrocznie korzysta z przyznanej dotacji Gminy oraz Wojewody i realizuje prace na urządzeniach melioracji szczegółowej.

W 2022 roku Gminna Spółka Wodna otrzymała dotację od Gminy Orzysz w wysokości: 10 000zł na wykonanie zadania tj.: konserwację rowów melioracyjnych z udziałem środków z budżetu Gminy.

Przedmiotem zadania było: konserwacja, odmulenie, udroźnienie, uporządkowanie stosunków wodnych na odcinku 500 mb oraz naprawa przepustu pod drogą gminną.

Łączna kwota zadania wyniosła 11 200,00 zł z czego 1 200,00 zł to były środki własne Spółki.

Wnioski

- 1) Pomimo położenia w najczystszej regionie Polski również przed gminą Orzysz stoją wyzwania w zakresie ochrony środowiska. Gmina podejmuje działania dodatkowe, mające na celu poprawę środowiska, w szczególności jakości powietrza, dotując wymianę nieekologicznych kotłów.

- 2) Gospodarka Odpadami jest prowadzona w ramach Związku Międzygminnego, to pozwoliło na zbudowanie regionalnej instalacji zbiórki i utylizacji spełniającej restrykcyjne wymogi środowiskowe. Dzięki systematycznej edukacji mieszkańców na poziomie Związku osiągnięto wskaźnik przygotowania odpadów do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych.
- 3) Wszystkie gospodarstwa deklarują segregowanie odpadów w gminie Orzysz.
- 4) Poszerzanie terenów zielonych w obrębie miasta ma na celu nie tylko podniesienie estetyki miejsc, ale przede wszystkim polepszenie jakości powietrza w mieście.
- 5) Gmina wydatkowała kwotę ponad 100 tys. na działania przeciwdziałające bezdomności zwierząt domowych i gospodarczych. Najwięcej środków pochłania wyłapanie i utrzymanie psów w schronisku. W gminie Orzysz zminimalizowane zostało zjawisko bezdomnych psów.
- 6) Gmina jest jedną z niewielu, gdzie aktywnie funkcjonuje Gminna Spółka Wodna. Dzięki jej kilkuletniej działalności poprawia się systematycznie stan urządzeń melioracyjnych.

Transport i komunikacja

Transport drogowy

Orzysz leży na skrzyżowaniu dwóch dróg krajowych: nr 16 przecinającej region z zachodu na wschód oraz nr 63 przecinającej województwo z południa na północ. Wiąże się to z dużym nasileniem ruchu przy niskim standardzie dróg krajowych i ich złym stanie technicznym. W 2019r odcinek drogi nr 63 przebiegający przez miasto Orzysz w ciągu ulicy Wojska Polskiego został zmodernizowany wraz z oświetleniem przejść dla pieszych i wymianą oświetlenia ulicznego. Nadal trwają prace koncepcyjne nad przebiegiem drogi krajowej nr 16, które obecnie są na etapie uzgodnień. Koncepcje zakładają jeden wariant przebiegu drogi przez teren gminy Orzysz. Znacznym utrudnieniem w ruchu drogowym w Orzyszu jest nierozwiązany problem skrzyżowania DK nr 16 i 63. Pomimo starań samorządu lokalnego u zarządcy dróg krajowych tj. GDDKiA na poziomie centralnym i wojewódzkim, nie udało się doprowadzić do budowy ronda lub oznakowania świetlnego na w/w skrzyżowaniu.

Na terenie gminy Orzysz zgodnie z ustawą z dnia 21 marca 1985 r o drogach publicznych (Dz. U z 2023 r., poz. 645) usytuowane są trzy kategorie dróg publicznych: krajowe, powiatowe i drogi gminne.

Do dróg krajowych zaliczamy DK nr 63 i DK nr, 16 które są zarządzane przez GDDKiA Rejon w Elku i Giżycku.

Na terenie gminy Orzysz usytuowanych jest 19 odcinków dróg powiatowych zarządzanych przez Powiatowy Zarząd Dróg w Piszczu oraz 36 dróg zaliczonych zgodnie z uchwałami Rady Miejskiej w Orzyszu do kategorii dróg gminnych i zarządzanych przez Burmistrza Orzysza.

Publiczne drogi stanowią infrastrukturę dróg gminnych o długości 52, 959 km z tego:

- 15, 971 km to drogi bitumiczne;
- 3, 043 km z kostki;
- 0, 665 km brukowe;
- 3, 929 km wzmocnione tłuczniem
- 29, 351 km gruntowe

Pozostałe drogi niezaliczone do w/w kategorii dróg publicznych o długości około 266 km, zgodnie z art. 8 ustawy o drogach publicznych stanowią drogi wewnętrzne, których właścicielem jest Gmina Orzysz.

W roku 2023 Gmina Orzysz zrealizowała następujące inwestycje drogowe z udziałem środków własnych:

Lp	Nazwa inwestycji	Długość odcinka	Koszt inwestycji	Kwota dofinansowania
1.	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Chmielewo	0,210 km	244 892,00 zł	120 000,00 zł
2	Przebudowa dróg gminnych: ul. Słoneczna, ul. Klonowa, ul. Kwiatowa w m. Orzysz- realizacja inwestycji w latach 2022-2023	0,664 km	1 763 576,01 zł	755 815,62 zł
Razem		0,874km	2 008 468,01zł	875 815,60zł

Gmina Orzysz wzorem ubiegłych lat w 2023 roku uzyskała również dofinansowanie na kolejne inwestycje drogowe. Inwestycje te będą realizowane w latach 2024-2025.

Lp.	Nazwa zadania	Koszty ogółem	Dofinansowania zewnętrzne	Wkład Własny	Źródło finansowania
1	Przebudowa i rozbudowa drogi gminnej w miejscowości Nowe Guty	3 811 680	1 941 783	1 869 897	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020
2	Przebudowa drogi gminnej ul. Ogrodowej w Orzyszu wraz ze ścieżką pieszo-rowerową	2 835 000	2 700 000	135 000	Rządowy fundusz Polski Ład Program Inwestycji Strategicznych
3	Przebudowa drogi gminnej popegeerowskiej w miejscowości Szwejkówko oraz przebudowa ul. Leśnej w Orzyszu.	1 650 000	1 617 000	33 000	Rządowy fundusz Polski Ład Program Inwestycji Strategicznych
4	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Okartowo	820 000	803 600	16 400	Rządowy fundusz Polski Ład Program Inwestycji Strategicznych
5	Przebudowa drogi na ul. Mazurskiej w Orzyszu – Etap II	1 700 000	1 615 000	85 000	Rządowy fundusz Polski Ład Program Inwestycji Strategicznych
6	Przebudowa ulicy Słowackiego	1 609 739	804 869	804 869	Rządowym Funduszu Rozwoju Dróg
7	Przebudowa ulicy Zacisze	1 241 499	620 749	620 749	Rządowym Funduszu Rozwoju Dróg
RAZEM		13 667 918	10 103 002	3 564 916	

W 2023 roku na bieżące utrzymanie dróg gminnych i wewnętrznych wydatkowano z budżetu Gminy Orzysz n/w środki finansowe na:

- zakup materiałów na drogi (kruszywo łamane, pospółka, masa na zimno, znaki drogowe) – 132 285,14zł;
- usługi na drogach – 200 962,87 zł;
- zimowe utrzymanie – 41 152,83 zł.

Transport kolejowy

Trwają prace nad uruchomieniem linii kolejowej nr 29 na odcinku Ostrołęka-Łomża- Pisz-Orzysz-Giżycko, która w przyszłości miałaby połączyć Giżycko z Warszawą i Centralnym Portem Komunikacyjnym. Obecnie trwa opracowanie dokumentacji studialnej (Studium Techniczno-Ekonomiczno-Środowiskowe – STEŚ), która obejmuje w swoim zakresie wielobranżowe opracowanie wariantów przebiegu linii kolejowej, wraz ze wskazaniem wariantu inwestorskiego. Na obecnym etapie STEŚ w trakcie opracowania są 4 warianty przebiegu linii kolejowej 29.

Z inicjatywy Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz samorządów lokalnych, w tym również Gminy Orzysz, zgłoszono „Modernizację linii kolejowej nr 223 Czerwonka- Biskupiec-Mrągowo-Mikołajki-Orzysz” do „Programu Uzupełnienia Lokalnej i Regionalnej Infrastruktury Kolejowej Kolej+ do 2028 r.”. Niestety wysokie kwoty przebudowy i utrzymania tej linii w myśl programu miałyby ponieść samorządy, które nie są w stanie wygenerować tak wielkich kwot w swoich budżetach. Linia ta jednakże została obecnie wpisana w rządowy dokument Krajowy Program Kolejnictwa do 2030 roku.

Komunikacja publiczna

Komunikację publiczną na terenie gminy Orzysz od lat była bolączką jej mieszkańców. W szczególności mieszkańcy wsi mieli ogromny problem z dotarciem do Orzysza i sąsiednich miast. Prywatne firmy przewozu osób w znikomym stopniu zapewniały połączenia do wsi na terenie gminy. Od 1 lutego 2023r

został uruchomiony Orzyski transport publiczny. W ramach tego realizowane są dojazdy do Elku, Pisz a także po samej gminie Orzysz. Uczniowie dojeżdżają transportem publicznym zamiast autobusami szkolnymi- mimo to w dalszym ciągu podczas roku szkolnego z dziećmi jeżdżą opiekunki szkolne. Uruchomione linie komunikacyjne sprawnie łączą większe miasta (Elk, Pisz, Mikołajki) jak i cały teren gminy Orzysz. Kursy Gminnej Komunikacji Publicznej skomunikowane są również z liniami kolejowymi do Olsztyna i Białegostoku. Na wniosek Burmistrza Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego uruchomił 2 linie: Olsztyn- Orzysz-Elk i Mrągowo-Orzysz-Elk w obu kierunkach. Gmina Wydmyny w porozumieniu z Gminą Orzysz uruchomiła połączenia komunikacji publicznej z Orzysza do Giżycka.

Koszty funkcjonowania Gminnej Komunikacji Publicznej w Orzyszu za okres luty-grudzień 2023 roku zamknęły się kwotą 3 842 239,40 zł. Źródła finansowania tego zadania przedstawia poniższa tabela.

Lp.	Źródła finansowania zadania w 2023 roku	Kwota
1	Dopłata wojewody	2 067 582,00
2	Refundacja Marszałka	315 206,60
3	Przychody ze sprzedaży biletów	617 656,50
4	Wkład gminy	841 749,30
RAZEM		3 842 239,40

Zasadniczo uruchomienie GPK Orzysz nie wpłynęło na aktywność innych przewoźników. Dotychczasowi przewoźnicy lokalni zawiązując konsorcjum realizują usługi przewozu na rzecz GPK Orzysz. Przewozy publiczne wykraczające poza teren gminy Orzysz świadczą nadal przewoźnicy:

Gigabus pl. Sp. z o.o. Świdry 31/1
 Arriva Bus Transport Polska Sp. z o.o. Oddział Kętrzyn
 Trans-Kom PKS Pisz, ul. Dworcowa 8
 „Open-Tours” Krzysztofa Ferencza z Elku
 Podlaska Komunikacja Samochodowa „Nova” spółka Akcyjna w Białymstoku.

Infrastruktura rowerowa i piesza

Na terenie Gminy Orzysz zlokalizowanych i oznakowanych jest 5 tras rowerowych, na których można organizować wycieczki rowerowe, które są wyśmienitą okazją do podziwiania i poznawania walorów krajobrazowych i przyrodniczych Ziemi Orzyskiej.

Trasa A – Wokół Jeziora Śniardwy (szlak niebieski)
 Długość trasy rowerowej 100,4 km w tym na terenie gminy Orzysz 26,0 km
 Trasa B – Wokół Jeziora Orzysz (szlak czerwony)
 Długość trasy rowerowej 31,2 km.
 Trasa C – Po „Szwajcarii Orzyskiej” (szlak zielony)
 Długość trasy rowerowej 30,5 km.
 Trasa D – Szlakiem Jezior Rynnowych (szlak czarny)
 Długość trasy rowerowej – 22,0 km
 Trasa E – Szlak Rodzinny (szlak żółty)
 Długość trasy – 19,4 km

Na terenie Orzysza mieszkańcy mają do dyspozycji 3 ścieżki pieszo- rowerowe:

- ścieżka pieszo- rowerowa Orzysz – Grądy o długości około - 1,4 km
- ścieżka pieszo- rowerowa Orzysz- Wierzbiny o długości około – 1,0 km
- ścieżka pieszo- rowerowa Orzysz – Szwejkówko o długości około – 2,0 km

Zaprojektowana została ścieżka pieszo-rowerowa Orzysz – Mikosze, na którą w roku 2024 planujemy pozyskać fundusze.

Kolejne odcinki i infrastruktura Mazurskiej Pętli Rowerowej, zwiększą znacząco ilość dróg rowerowych na terenie gminy i połączą szlaki znajdujące się w sąsiednich gminach. W ramach Mazurskiej Pętli Rowerowej oddano do użytku Miejsce Obsługi Rowerów w Okartowie i wieża widokowa w Nowych Gutach. Z racji lokalizacji oraz walorów estetycznych i architektonicznych stanowią one nowe ciekawe atrakcje na terenie gminy.

Przygotowane kolejne projekty na rozbudowę Mazurskiej Pętli Rowerowej w obecnej perspektywie programowania zostały zaakceptowane i wpisane do programu Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027 m. in. ścieżka Okartowo-Nowe Guty.

Wnioski

- 1) Prace koncepcyjne, projektowe i uzgodnieniowe nad przebiegiem drogi krajowej nr 16 wzbudzają dyskusję wśród społeczeństwa i szeroki udział w konsultacjach społecznych. Obecnie inwestycja nie uzyskała decyzji środowiskowej i czeka na decyzję GDDKiA w zakresie zmiany wariantu jej przebiegu.
- 2) Przygotowany projekt ścieżki pieszo-rowerowej z Mikosza do Orzysza rozszerzy bezpieczny dostęp mieszkańców okolicznych miejscowości do Orzysza i da początek włączenia Orzysza do Mazurskiej Pętli Mazurskiej. Wówczas każdej z głównych dróg prowadzących do Orzysza będzie towarzyszyła ścieżka.
- 3) Gmina posiada liczne szlaki rowerowe wymagające poprawy oznakowania, ich uzupełnieniem jest realizacja nowych odcinków Mazurskiej Pętli Rowerowej w nowej perspektywie. Zakończono budowę elementów MPR podnoszących atrakcyjność szlak rowerowy tj. Miejsce Obsługi Rowerów w Okartowie i wieża widokowa w Nowych Gutach.
- 4) Mieszkańcy mniejszych miejscowości mają zapewniony publiczny transport do Orzysza, Pisza, Elku, Giżycka i Mikołajek.
- 5) Trwają prace nad „szprychą” Centralnego Punktu Komunikacyjnego, który połączy szybką koleją Giżycko (przez Orzysz, Łomżę) z Warszawą.
- 6) W rządowym dokumencie Krajowy Program Kolejnictwa do 2030 roku znalazła się modernizacja linii kolejowej nr 223 Elk – Orzysz – Mikołajki – Olsztyn.

Gospodarka komunalna

Zaopatrzenie w wodę

Zadanie zaopatrzenia mieszkańców w wodę od 1994 roku realizuje przedsiębiorstwo gminne obecnie pod nazwą Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Orzyszu Sp. z o.o. Gmina posiada 100% udziałów w Spółce.

W zakresie zaopatrzenia w wodę Spółka prowadzi działalność w oparciu o sieć przesyłania wody wraz z ujęciami. System obejmuje usługami wodociągowymi domy mieszkalne, placówki wypoczynkowe, działki rekreacyjne i zakłady pracy. Ze względu na turystyczny charakter miejscowości wchodzących w skład gminy występuje duża różnica w zużyciu wody w sezonie letnim w stosunku do okresu posezonowego. Dla zaspokojenia świadczenia usług w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę przedsiębiorstwo posiada odpowiednią infrastrukturę i środki techniczne. Technologia produkcji wody polega na usuwaniu ponadnormatywnych ilości związków żelaza oraz manganu poprzez dwustopniową filtrację przez złoża kwarcowo - żwirowe. Prowadzona jest pełna dokumentacja związana z eksploatacją ujęć. Eksploatowane ujęcia posiadają aktualne pozwolenia wodno - prawne na pobór wody i eksploatację urządzeń służących do poboru wody. Jakość wody uzdatnionej jest objęta nadzorem sanitarnym przez właściwego miejscowo Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego oraz kontrolą wewnętrzną jakości wody prowadzoną przez przedsiębiorstwo. Badania wody prowadzone są w akredytowanych laboratoriach, a próby pobierane są przez uprawnionych próbobiorców. Pompy w studniach głębinowych w ujęciach wody, są poddawane systematycznym przeglądom, aby zapobiec awariom. Sieć wodociągowa wymaga stałej kontroli i systematycznych działań w zakresie ograniczenia strat wody na sieci przesyłowej oraz zredukowania ilości występujących awarii. Prowadzony jest stały monitoring sieci i systematyczny przegląd urządzeń wodnych.

W skład działu wodociągowego wchodzi:

1. Ujęcie wody w Orzyszu przy ul. Polnej w ilości dwóch studni głębinowych, w tym jedna o głębokości 90 m i jedna o głębokości 103 m łącznie ze stacją uzdatniania wody przy ul. Polnej i siecią wodociągową długości około 87,3 km zaopatrującą w wodę miasto Orzysz, wieś Wierzbiny, Góra, Szwejkówko, Mikosze, Mikosze Osada, Grzegorz, Grądy, Cierzpięty, Okartowo Tartak, Okartowo Wieś, Wężewo, i Nowe Guty.
2. Ujęcie wody we wsi Odoje z jedną studnią głębinową, hydrofornią, stacją uzdatniania wody razem z siecią wodociągową o długości 3,2 km.
3. Ujęcie wody we wsi Chmielewo z dwiema studniami kopanymi, hydrofornią bez uzdatniania wody razem ze starą siecią wodociągową o długości 1,2 km.
4. Ujęcie wody razem ze stacją uzdatniania wody w miejscowości Suchy Róg łącznie ze starą siecią wodociągową o długości 1,2 km.
5. Stacja uzdatniania wody w Dąbrówce wraz z ujęciem i siecią wodociągową o długości 4,9 km, 5 przydomowych stacji uzdatniania wody w obrębie wsi Dąbrówka.
6. Punkt podnoszenia ciśnienia wody we wsi Góra z sześcioma pompami Grundfos.

W roku sprawozdawczym 2023 pobrano z ujęć 353 tys. m³, natomiast sprzedano 294,3 m³, 40 tys. m³ wody to strata przez awarie, natomiast 18,7 m³ wody wykorzystane na cele technologiczne na SUW.

MIESIĄC	SPRZEDAŻ WODY m ³	OPLATA ABONAMENTOWA ODBIORCY
STYCZEŃ	20.206	1 564
LUTY	18.906	1 574
MARZEC	23.178	1 580
KWIECIEŃ	19.320	1 614
MAJ	27.743	1 722
CZERWIEC	23.356	1 838
LIPIEC	37.199	1 699
SIERPIEŃ	30.776	1 792
WRZESIEŃ	20.676	1 875
PAŹDZIERNIK	26.416	1 799
LISTOPAD	24.593	1 672
GRUDZIEŃ	21.969	2 739
OGÓŁEM	294.338	21 468

Ocena stanu technicznego poszczególnych SUW.

1. SUW Orzysz wymaga gruntowej modernizacji. Pieniądze na ten cel w wysokości 8 mln zł zabezpieczone są w Stowarzyszeniu Wielkie Jeziora Mazurskie z programu; fundusz na Warmii i Mazurach na realizację Masterplanu na zadanie modernizacji Stacji Uzdatniania Wody.
2. SUW Odoje – Zakupiono kompresor powietrza.
3. SUW Dąbrówka jest to nowy obiekt, który wymaga bieżącej konserwacji.
4. SUW Suchy Róg -wymieniono rury plastikowe na rury stalowe. Zakupiono kompresor powietrza.
5. Ujęcie wody w Chmielewie jest w dobrym stanie. Wymieniono kompresor powietrza.

W roku 2023 w okresie letnim w związku z dużym poborem wody dochodzącym do górnej granicy pozwolenia wodno-prawnego, które wynosi 682,0 m³/d występowały trudności z utrzymaniem technologii uzdatniania wody na SUW Orzysz. Dużym utrudnieniem w prawidłowym funkcjonowaniu był częsty zanik prądu, który miał wpływ na jakość wody w sieci. W związku z tym częstotliwość płukania została zwiększona co miało wpływ na większą stratę wody.

Na wszystkich SUW wykonano przegląd gaśnic i systemów ppoż., przegląd okresowy instalacji elektrycznej oraz okresowy przegląd dozoru technicznego urządzeń.

Rozpoczęto kontrolę wodomierzy oraz legalizację podłączenia do sieci przyłączy wodociągowych.

W 2023r zostały kontrolowane miejscowość: Nowe Guty, Okartowo, Wężewo, Mikosze, Grzegorz, Szwejkówko, Wierzbiny, Odoje, Suchy Róg, Góra, Chmielewo, Góra.

W 2023 r rozpoczęto następujące inwestycje wodno-kanalizacyjne:

- Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej na ul. Mazurskiej koszt inwestycji 2 250 000,00 zł. Źródło finansowania Rządowy fundusz Polski Ład Program Inwestycji Strategicznych. Długość sieci 1.428 m.b. Planowane zakończenie inwestycji 2024r.

- Budowa sieci wod-kan. Cierzpięty-Ublik koszt inwestycji 2 927 500,00 zł. Źródło finansowania PROW 2014-2020. Długość sieci wodociągowej wynosi 5.771 m.b. Planowane zakończenie inwestycji I półrocze 2024.
- Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej dla istniejącej i planowanej rozbudowy mieszkaniowej przy ul. Polnej w Orzyszu koszt inwestycji 278 000,00 zł. Źródło finansowania Gmina Orzysz. Długość sieci wodociągowej wynosi 387 m.b.
- Opracowano dokumentację techniczną do budowy stacji uzdatniania wody i oczyszczalni ścieków dla miejscowości Strzelniki, Kamieńskie, Rostki Skomackie, Ogródek. Koszty ogółem 66 500,00 zł. Źródło finansowania Gmina Orzysz

W 2023 r z zaplanowanych remontów i napraw wykonano:

- Zakupiono nowe urządzenie do odczytu wodomierzy, komputer i tablet: koszt 25 000 zł,
- Zakupiono i wymieniono złoza filtracyjne w trzech odżelaziaczach i trzech odmanganiaczach na SUW Orzysz oraz na odżelaziaczu i odmanganiaczu na SUW Odoje: koszt 25 500 zł,
- Zakupiono i wymieniono 100 szt. wodomierzy: koszt 10 600 zł,
- wymieniono 6 szt. wyeksploatowanych hydrantów: koszt 7 500 zł,
- Wymieniono 3 szt. zasuw zgodnie z potrzebami: koszt 3 500 zł,
- Wykonano remont instalacji elektrycznej na SUW Orzysz: koszt 10 000 zł,
- Zakupiono 2 szt. sprężarek na SUW Dąbrówka i SUW Odoje: koszt 6 000 zł,
- Zakupiono 2 szt. garaży blaszanych na SUW Orzysz: koszt 18 000 zł,
- Zrobiono analizę ryzyka ujęcia wody: Orzysz, Odoje, Dąbrówka i Suchy Róg: koszt 12 000 zł,
- Czyszczenie i wymiana lampy UV na SUW Orzysz: koszt 6 000 zł,
- Zakup pompy głębinowej oraz pompy do wypompowania wody na SUW Orzysz: koszt 23 000 zł.

W 2023 na terenie miasta odnotowano 9 poważniejszych awarii sieci wodociągowej (ul. Ełcka - dwie awarie, ul. Kanałowa - jedna awaria, między Studnią nr 2 a SUW na ul. Polnej, ul. Słowackiego, ul. Ełcka restauracja Toscana w sercu Mazur, ul. Wojska Polskiego - trzy awarie).

Na terenie wiejskim było 8 awarii (Odoje, Nowe Guty – trzy awarie, Cierzpięty, Suchy Róg, Szwejkówko, Wierzbiny).

W dziale wodociągów pracuje 5 osób, które są odpowiedzialne za utrzymanie bezawaryjnej pracy na SUW-ach. Do ich zadań należą także kontrole sieci wodociągowej, a także odczyty zdalne i manualne wodomierzy, a także wymiana wodomierzy po legalizacji. Te same osoby dysponowane są do usuwania awarii na terenie Gminy (także w weekendy, święta oraz dni wolne od pracy). W związku z tym, że sieć wodociągowa jest przestarzała wymaga większego dozoru sieci (płukanie sieci).

System kanalizacji

Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Orzyszu Sp. z o.o. od 1997 roku eksploatuje oczyszczalnię ścieków w rejonie wsi Mikosze i do 2018 r. przyjął do eksploatacji łącznie 47 głównych przepompowni ścieków – wszystkie zasilane energią elektryczną.

W skład oczyszczalni ścieków, która ma bazę w rejonie miejscowości Mikosze Osada wchodzi przepompownia ścieków przy ulicy Mazurskiej w Orzyszu łącznie ze zbiornikiem wyrównawczym i kratą mechaniczną, przepompownia ścieków przy ulicy Kanałowej, przepompownia ścieków przy ul. Kolejowej, ul. Olsztyńskiej, ul. Mazurskiej, 3 przepompownie przy ul. Wojska Polskiego, 3 przepompownie przy ul. Polnej, 2 przepompownie przy ul. 1 Maja, przepompownia przy ul. Klonowej, przepompownia przy ul. Mickiewicza, 3 przepompownie przy ul. Giżyckiej, 1 przy ul. Ogrodowej, 2 przy ul. Leśnej w Orzyszu oraz 1 przepompownia w miejscowości Szwejkówko, 1 przepompownia główna w miejscowości Wierzbiny i 64 przydomowe, 2 przepompownie we wsi Góra, 2 przepompownie ścieków we wsi Cierzpięty i 4 w Okartowie, 9 przepompowni ścieków w Nowych Gutach, 3 przepompownie ścieków w m. Mikosze, 1 przepompownia w miejscowości Grądy Podmiejskie,

1 przepompownia w m. Mikosze Osada, 1 przepompownia główna i 34 przydomowe w m. Pianki, a także przepompownia znajdująca się na składowisku odpadów do odcieków z Gminnego Składowiska Odpadów we wsi Góra oraz sieć kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej i ciśnieniowej o łącznej długości około 83,8 km z czego 19,4 km obszar wiejski.

W 2018 roku została wybudowana oczyszczalnia ścieków wraz z siecią kanalizacyjną o długości 5,5 km we wsi Dąbrówka, natomiast odbiór nastąpił w 2019 r. Gmina Orzysz jest skanalizowana w 82,6%.

Dzięki dofinansowaniu z Masterplanu RPO (Całkowita kwota to 2 934 673,33 zł z czego dofinansowanie 1 812 962,78 zł. PUK Orzysz wybudował sieć wodno-kanalizacyjną w miejscowościach Mikosze, Grądy Podmiejskie i Orzysz na ul. Leśnej. W m. Mikosze wybudowano 1876 m sieci kanalizacji tłocznej i 972m sieci grawitacyjnej 3 przepompownie główne i 6 przydomowych, Grądy Podmiejskie kanalizacja tłoczna 1237 m i grawitacyjna 382 m, 1 przepompownia główna i 8 przydomowych. Na ul. Leśnej 482 m sieci kanalizacji tłocznej i 186 m sieci grawitacyjnej 1 przepompownia główna.

Oczyszczalnia ścieków w Mikoszach jest znacząco wyeksploatowana i technologicznie przestarzała. Szacunkowy koszt inwestycji określono na poziomie ok. 11 025 000 zł. z czego 10 500 000 zł Polski Ład i 525 000 zł udział własny.

Z dofinansowania RPO Warmia i Mazury na lata 2024-2025 planowana jest wymiana rurociągu tłoczego łączącego Orzysz z Oczyszczalnią w Mikoszach, a także modernizacja gospodarki osadowej wraz z remontem poletek osadowych łączny koszt to 10 000 000 zł.

Realizacja inwestycji przez Urząd Miejski w 2023 roku

Lp.	Nazwa zadania	Koszty ogółem	Dofinansowanie zewnętrzne	Wkład Własny	Źródło finansowania
2023 - 2024	Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej w miejscowości Ublik	2 927 500	2 141 939 +732 342 = 2 874 281	53 219	PROW 2014-2020
2023	Opracowanie dokumentacji technicznej do budowy stacji uzdatniania wody i oczyszczalni ścieków dla miejscowości Strzelniki, Kamieńskie Rostki skomackie, Ogródek	66 500	0	66 500	Gmina Orzysz
2023	Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej dla istniejącej i planowanej rozbudowy mieszkaniowej przy ulicy Polnej w Orzyszu	278 000	0	278 000	Gmina Orzysz

2023 - 2024	Modernizacja oczyszczalni ścieków w miejscowości Mikosze w gminie Orzysz	10 526 000	526 000	10 000 000	Rządowy fundusz Polski Ład Program Inwestycji Strategicznych
2023 - 2024	Rozbudowa sieci wod-kan na ul. Mazurskiej w Orzyszu	2 250 000	112 500	2 137 500	Rządowy fundusz Polski Ład Program Inwestycji Strategicznych
Razem		16 048 000	3 512 781	12 535 219	

Ogólny opis prac wykonywanych w 2023r.

- 1) Spółka czynnie uczestniczyła w opracowywaniu projektu dokumentacji przebudowy i rozbudowy Oczyszczalni Ścieków w m. Mikosze. Zostanie wybudowana nowoczesna oczyszczalnia ścieków z najnowszą technologią, co poprawi jakość ścieków oczyszczonych.
- 2) Wybudowano sieć wodno-kanalizacyjną w miejscowości Pianki. Łączna długość sieci kanalizacyjnej to 3.439 m, 1 przepompownia główna i 34 przepompownie przydomowe.
- 3) Wykonano monitoring na przepompowni w Cierzpiętach i Górze planowany jest dalszy montaż też w Okartowie, Nowych Gutach i Orzyszu koszt to około 30 000 zł.
- 4) Odnotowano 26 poważniejszych awarii sieci kanalizacyjnej na terenie miasta i Gminy Orzysz, z tego w samym mieście 18. Awarie występowały na sieci kanalizacji grawitacyjnej, dochodziło do zatorów jak również w przepompowniach przydomowych i głównych. W Nowych Gutach wystąpiły 4 awarie na sieci kanalizacji ciśnieniowej. Łączny koszt usunięcia awarii około 100 000 zł.
- 5) W przepompowniach przydomowych i głównych ze względu na środowisko agresywne jakie tam panuje wymieniane są sukcesywnie przewodnice, zamki, sterowniki, pływak i pompy koszt to 60 000 zł
- 6) Zostały wymienione pompy po jednej na przepompowniach głównych w Górze i Cierzpiętach koszt to około 30 000 zł.
- 7) Wykonanie tymczasowego ogrodzenia na terenie starej oczyszczalni celem zabezpieczenia terenu.
- 8) Prowadzona jest gospodarka osadowa wg. zaleceń Wód Polskich i WIOŚ.
- 9) Wywóz ustabilizowanych osadów ściekowych, skratki oraz piasku do Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Spytkowie Sp. z o.o. koszt około 50 000 zł.
- 10) Wykonywane są sprawozdania kwartalne, półroczne i roczne do Wód Polskich i WIOŚ.
- 11) Wymiana pokryw studni kanalizacyjnych wraz z włazami na ul. Wojska Polskiego i Elckiej.
- 12) Samochód WUKO służący do czyszczenia kanalizacji i przepompowni ścieków jest cały czas w eksploatacji. Co dwa miesiące czyszczone są wszystkie główne trasy sieci kanalizacji grawitacyjnej wraz z przepompowniami głównymi, co spowodowało to mniejszą ilość zatorów na sieci jak i przedłużyło to żywotność pomp.

W 2024 roku w zakresie wodno-kanalizacyjnych inwestycji planuje się opracowanie dokumentacji technicznej dla zadań:

1. Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej dla miejscowości Czarne
2. Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej dla miejscowości Gaudynki
3. Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej dla miejscowości Grądy

Natomiast planuje się w złożenie wniosków o dofinansowanie na realizację zadań inwestycyjnych dla których zostały opracowane dokumentacje Programów Funkcjonalno - Użytkowych w roku 2023.

1. Budowa sieci wodno- kanalizacyjnej dla miejscowości Tuchlin
2. Budowa sieci wodno- kanalizacyjnej dla miejscowości Strzelniki, Rostki Skomackie, Klusy, Ogródek i Kamińskie

Opis stanu technicznego oczyszczalni w Mikoszach wraz z przebudową i rozbudową.

Modernizacja Oczyszczalni Ścieków w miejscowości Mikosze w gminie Orzysz realizacja zadania przewidziana w KPOŚK na rok 2023 została rozpoczęta w roku 2023, a zakończy w roku 2025. W ramach zadania inwestycyjnego planowana jest modernizacja jedynej oczyszczalni ścieków na terenie aglomeracji Orzysz wybudowanej w 1997 r. Od dnia budowy nie były przeprowadzone żadne modernizacje oczyszczalni, dzięki temu poprawi to technologię i zwiększy jakości oczyszczanych ścieków komunalnych, zmniejszenia ryzyka awarii, która grozi katastrofą ekologiczną, znacząco poprawi się jakość środowiska.

Przebudowa pozwoli na uwolnienie terenów zajętych przez urządzenia oczyszczalni oraz pozwoli na ich rekultywację. Zakres inwestycji: remont wyeksploatowanej powierzchni obiektów żelbetowych, budowa nowej pompowni ścieków oraz kraty kosztowej na terenie części mechanicznej oczyszczalni znajdującej się w m. Orzysz budowa wiaty do piaskownika na oczyszczalni w m. Mikosze, budowa osadników wstępnych, reaktora biologicznego wraz z napowietrzaniem oraz osadników wtórnych wraz z pompownią osadu. Wybudowanie stacji zlewnej oraz zbiorników ścieków dowożonych, zainstalowanie wirówki dekantacyjnej do odwadniania osadu w budynku administracyjno-socjalnym, wymiana dmuchaw do napowietrzania bioreaktora, w budynku technicznym wymiana pomp do dozowania PIX i NaOH, remont budynku stacji TRAFO wraz z wymianą nowego agregatu o mocy 160 kVa., remont powierzchni zewnętrznej budynków na terenie oczyszczalni, przebudowa i rozbudowa istniejącego systemu AKPiA wraz z wyposażeniem obiektu w uprzedzenia pomiarowe (sondy, przepływomierze, czujniki przepływu sieci), w ramach zagospodarowania terenu wykonanie nowych dróg dojazdowych i chodników z kostki betonowej na terenie obiektu, innowacyjna kontrola pomiaru ilości, jakości i kontroli ścieków w czasie rzeczywistym. Ograniczenie zużycia energii elektrycznej z wykorzystaniem instalacji OZE. Montaż instalacji zabezpieczającej oraz monitorującej. Likwidacja „starej” oczyszczalni ścieków z terenu m. Orzysz polegająca na wyburzeniu i rekultywacji terenu (na terenie starej oczyszczalni ścieków powstanie tylko pompownia ścieków wraz z kratą kosztową o prześwicie 10 milimetrów). Przeprowadzenie inwestycji wymaga opracowania dokumentacji technicznej oraz wszystkich niezbędnych dokumentów do uzyskania pozwolenia na budowę. Opracowanie dokumentów będzie pierwszym etapem zadania.

Oczyszczalnia po modernizacji spełni normy i wymagania rozporządzenia ściekowego określającego poszczególne wskaźniki w ściekach odpływających. Poprawi warunki życia sanitarne mieszkańców, tak ważne w dobie Covid-19. Zobowiązania gmin do realizacji i prawidłowego funkcjonowania aglomeracji objętej KPOŚK, również wymagają dostosowania oczyszczalni do prawidłowego, zgodnego z normami oczyszczania ścieków komunalnych. Projekt realizowany w ramach dofinansowania z Rządowego Program Polski Ład. Obecnie modernizacja jest w fazie demontażu systemu napowietrzającego, pomp i aparatury kontrolno-pomiarowej w bioreaktorze, wyburzone są ścianki działowe w osadnikach wtórnych wraz z pomostami. Przystąpiono do remontu budynku warsztatu, wymiana poszycia dachu.

Na oczyszczalni ścieków łącznie z kierownikiem – 8 osób. Oczyszczalnia jest w ciągłym ruchu, praca jest od godziny 7:00 – 22:00. W roku sprawozdawczym 2023 przyjęto na oczyszczalnię ścieki dostarczone kolektorami 286 041 m³ oraz 9 885 m³, co przedstawia poniższa tabela.

Oczyszczalnia jest w ciągłym ruchu, praca jest od godziny 7:00 – 22:00. W roku 2022 przyjęto na oczyszczalnię ścieki dostarczone kolektorami 280 032 m³ oraz 8 585 m³, co przedstawia poniższa tabela.

MIESIĄC	SPRZEDAŻ ODBIÓR ŚCIEKÓW	OGÓŁEM DOSTARCZONE KOLEKTOREM m ³	ŚCIEKI DOWOŻONE m ³
STYCZEŃ	18 723,71	19 135,10	371
LUTY	17 111,72	19 273,80	495
MARZEC	20 307,19	23 644,20	678
KWIECIEŃ	17 604,01	19 380,10	474
MAJ	22 902,79	31 544,50	787
CZERWIEC	17 978,40	23 640,00	1 156
LIPIEC	28 138,49	24 737,80	1 335
SIERPIEŃ	22 640,97	29 585,80	1 451
WRZESIEŃ	17 754,30	24 811,70	1 022
PAŹDZIERNIK	22 554,50	24 411,70	678
LISTOPAD	22 841,33	21 984,90	859
GRUDZIEŃ	20 005,35	23 891,70	579
OGÓŁEM 2023r.	248 562,76	286 041,30	9 885

Ciepłownictwo

Zaopatrzeniem w ciepło zajmowała się spółka gminy Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Orzyszu. Gmina posiada 100% udziałów spółki. Ciepło dostarczane jest dla 104 obiektów na terenie miasta. Najważniejszym czynnikiem determinującym wzrost sprzedaży ciepła jest potrzeba podłączenia budynków zasilanych z kotłowni lokalnych oraz kotłów i pieców w lokalach i budynkach jednorodzinnych, budynków usługowych i na potrzeby wojska. W strukturze odbiorców ciepła największy udział mają budynki wielorodzinne należące do wspólnot mieszkaniowych – 73 %, budynki użyteczności publicznej – 25%. Odbiorcy budynków jednorodzinnych stanowią 2% odbiorców ciepła.

Jednocześnie wraz ze wzrostem świadomości mieszkańców o konieczności ochrony środowiska oraz starzeniem się społeczeństwa, obserwuje się gwałtowny wzrost zainteresowania właścicieli nieruchomości, przyłączeniem ich budynków do miejskiej sieci ciepłowniczej. Konieczne stało się wybudowanie nowego źródła ciepła. Ważne jest, aby do wytwarzania ciepła użyte zostały paliwa odnawialne. Ze względu na fakt, że miasto położone jest w otoczeniu skupisk lasów zważywszy na fakt, że polityka państwa dąży do wykorzystywania w przedsiębiorstwach energetycznych paliw odnawialnych, w tym zrębków drzewnych, należy dążyć, aby produkcja ciepła odbywała się z wykorzystaniem tych paliw.

Inwestycje wykonane w 2023 roku

W roku 2023 prace nad rozbudową systemu ciepłowniczego w ramach projektu rozbudowy zostały zrealizowane:

- budowa i modernizacja węzłów ciepłych, wykonano 8 węzłów ciepłych na terenie miasta,
- sieć ciepłą o dł. około 4,80 km na terenie miejskim.

Prace wykonane zostały potwierdzone protokołami częściowego odbioru robót.

Zakończona została budowa nowej ekologicznej ciepłowni na biomasę. W 2023 roku postawiono główny budynek ciepłowni, dostarczono i zamontowano kotły na biomasę oraz niezbędną technologię m.in. komin, elektrofiltry, ekonomizery, układ pompowni.

Stan pracowników działu ciepłownictwa na dzień 31.12.2023 wynosił 15 etatów.

Na ciepłowni wykonano przegląd budowlany, przegląd gaśnic i systemów ppoż., przegląd okresowy komina, przegląd okresowy instalacji elektrycznej oraz okresowy przegląd dozoru technicznego kotłów.

Wszystkie węzły ciepłe posiadają automatykę pogodową.

Parametry nośnika ciepła dostarczane do węzłów były zgodne z tabelą regulacyjną. Nie zgłoszono reklamacji odnośnie braku i ograniczeń w dostawie czynnika grzewczego do budynków podłączonych do systemu ciepłowniczego PUK. Nie zarejestrowano przekroczeń zamówionej mocy cieplnej u odbiorców.

W 2023 r. ubytki nośnika ciepła wyniosły 380 m³. Powodem dużych ubytków była wymiana sieci cieplnej i zwiększenie średnicy przekroju rur preizolowanych.

Koszty jakie poniosła Spółka w związku z inwestycją w 2023 roku:

- W ramach projektu POIiŚ 2014-2020 „Rozbudowa systemu ciepłowniczego miasta Orzysza – budowa kotłowni bazującej na produkcji energii cieplnej ze spalania biomasy” nr POIS.01.01.01-00-0008/19-00 – 23.990.534,97 zł.
- W ramach POIiŚ 2014-2020 „Modernizacja i rozbudowa systemu ciepłowniczego Orzysza – poprawa efektywności dystrybucji ciepła i likwidacja lokalnych źródeł niskiej emisji” nr POIS.01.05.00-00-0016/19-00 – 5.756.928,24 zł.

Poniżej koszty jakie poniosła Spółka w związku z inwestycją trwającą od 2018 roku, z planowany terminem zakończenia w 2024 r.:

1. „Rozbudowa systemu ciepłowniczego miasta Orzysza – budowa kotłowni bazującej na produkcji energii cieplnej ze spalania biomasy” nr POIS.01.01.01-00-0008/19-00 w ramach POIiŚ 2014-2020
  - Ogółem ok. 31 mln zł.
  - Dofinansowanie – 11, 6 mln zł..
  - Kredyt – 10,3 mln zł.
2. „Modernizacja i rozbudowa systemu ciepłowniczego Orzysza – poprawa efektywności dystrybucji ciepła i likwidacja lokalnych źródeł niskiej emisji” nr POIS.01.05.00-00-0016/19-00 w ramach POIiŚ 2014-2020
  - Ogółem – ok. 15 mln
  - Dofinansowanie – 7,3 mln zł.
  - Kredyt – 2,2 mln zł.

3. Do powyższych dwóch projektów Spółka zaciągnęła:

- Pożyczkę z Gminy na VAT – 1,1 mln zł.
- Kredyt obrotowy BGK na VAT – 3 mln zł.

Eksploatacja sieci i węzłów oraz sterowania urządzeniami regulacyjnymi odbywało się prawidłowo. Wskazana jest dalsza modernizacja węzłów w postaci wprowadzenia wizualizacji i rejestracji parametrów nośnika ciepła i jego pomiaru oraz sukcesywna wymiany pomp.

W 2023 roku z zaplanowanych remontów i napraw wykonano:

- wymieniono uszkodzone rolki na taśmociągu odzūżlania i nawęglania,
- wymieniono ruszt w kotle K2,
- wymieniono odzūżlacz kotła K2,
- sklepieni komory spalania kotła K2,
- wykonane zostały niezbędne przeglądy i dozory urządzeń technicznych, instalacji elektrycznych, badania spalin, sieci ppoż.,
- wykonana została naprawa koparko ładowarki Komatsu (wymiana pompy ciśnieniowej i serwis olejowy),
- dokonano legalizacji ciepłomierzy na 8 węzłach oraz zakupione i zamontowane zostały nowe ciepłomierze w 7 węzłach,
- wymienione zostały 4 reflexy, zawory na węzłach.

W 2023 roku Spółka zakupiła przenośnik zgrzeblowy żużla o wartości 82 180,00 zł netto, przeprowadzono modernizację kotła K-2, która wyniosła 97.110 zł netto. Zbudowana została wiatka przy budynku ciepłowni na samochód służbowy. Nie zrealizowano modernizacji kołów K-3 i K-1. Prace związane z ich naprawą zostały zaplanowane na rok 2024.

Ponadto wykonano napraw:

- wymieniony został silnik elektryczny taśmociągu odzūżlania,
- wymieniony został silnik elektryczny instalacji odpylania,
- naprawiony został kosz zasypowy kotła K2 (wymiana uszkodzonych ścian na nowe),
- naprawa rusztu kotła K1 i K3 (ruszty ciągle się psują nadają się do wymiany),
- naprawa pompy uzupełniającej zład.

Cmentarze

Cmentarze komunalne

Na terenie gminy Orzysz funkcjonują dwa cmentarze komunalne w Orzyszu i w Okartowie. Na podstawie umowy z dnia 17.09.2003 r. zarządca cmentarzy komunalnych jest Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Orzyszu wykonują w tym zakresie następujące usługi:

- 1) sprzedaż oraz rezerwacja miejsc pod pochówek
- 2) sprzedaż oraz rezerwacja miejsc pod ekshumację
- 3) wskazanie lokalizacji grobu,
- 4) rejestrację pogrzebu lub ekshumacji,
- 5) prowadzenie elektronicznych ksiąg cmentarnych,
- 6) wyliczanie opłat i wystawianie faktur,
- 7) wywóz nieczystości stałych,
- 8) koszenie i inne prace dotyczące utrzymania Cmentarzy,
- 9) wydawanie stosownej zgody na wykonywanie prac kamieniarskich

Analiza liczby wolnych miejsc na cmentarzach wykazała:

1. Na cmentarzu w Orzyszu ul. Ełcka:

- 1) miejsca pojedyncze - 180 szt.
- 2) miejsca podwójne - 11 szt.
- 3) miejsca podwójne murowane - 13 szt.
- 4) miejsca pod urnę – 60 szt.

2. Na cmentarzu w Okartowie:

- 1) miejsc pojedynczych - 40 szt.
2. miejsc podwójnych - 20 szt.

W związku ze stale malejącą ilością miejsc grzebalnych na „nowym” cmentarzu przy ul. Ełckiej w Orzyszu zarządca wykonał wstępną analizę podstawowych kosztów rozszerzenia ww. terenu:

- 1) Odwierty geologiczne 1 500 zł,
- 2) projekt zagospodarowania terenu 5 000 zł,
- 3) ogrodzenie panelowe 260 mb 30 000 zł,
- 4) niwelacja terenu 0,51 ha 140 000 zł.

Odwierty geologiczne oraz projekt zagospodarowania terenu zostały już wykonane.

Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Orzyszu wskazuje na bardzo niskie ceny usług cmentarnych w stosunku do ponoszonych kosztów utrzymania. Różnica między przychodami, a kosztami w 2023r. wynosi - 67 000 zł netto.

Koszty poniesione w związku z funkcjonowaniem Cmentarzy wyniosły 140 000 zł:

- 1) Odbiór odpadów 104 000 zł,
  - 2) Koszty pracownicze 26 000 zł,
  - 3) Energia elektryczna 1 000 zł,
  - 4) Pozostałe koszty 9 000 zł.
- (koszenie, pielęgnacja zieleni, wycinka drzew, naprawy siatki itp.)

Przychody wyniosły około 73 000 zł:

- 1) Pochówki 33 000 zł
- 2) Prace kamieniarskie, wjazdy na cmentarz 11 000 zł
- 3) Dzierżawy 18 500 zł
- 4) Rezerwacje miejsc za życia 10 500 zł

Prace do wykonania w 2024 roku:

- 1) Wymiana głównego krzyża zlokalizowanego na nowym cmentarzu komunalnym przy ul. Ełckiej
- 2) Wymiana przesł drewnianych na starym cmentarzu komunalnym od strony ul. Ełckiej oraz ul. Wyzwolenia
- 3) Wykonanie przyłącza wody na nowym cmentarzu przy ul. Ełckiej
- 4) Wykonanie toalet na cmentarzach.

Cmentarze wojenne

Cmentarze, które występują w Gminnej Ewidencji Zabytków i znajdują się na działkach gminnych:

- Chmielewo (dz. geod. nr 81/2) – cmentarz ewangelicki, dawny z okresu XIX wieku,
- Cierzpięty (dz. geod. nr 64) – cmentarz ewangelicki, dawny z kwaterą wojenną z czasów I wojny światowej,
- Cierzpięty (dz. geod. nr 280/1) – cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej,
- Dąbrówka (dz. geod. nr 244) – cmentarz ewangelicki dawny, połowa XIX wieku,
- Drozdowo (dz. geod. nr 766/3) – cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej,

- Dziubiele (dz. geod. nr 5/7) – cmentarz ewangelicki, z połowy XIX wieku,
- Dziubiele (dz. geod. nr 6/7) – cmentarz ewangelicki dawny z okresu lat 30. XX wieku,
- Dziubiele Małe (dz. geod. nr 7/11) – cmentarz ewangelicki z okresu połowy XIX wieku
- Gaudynki (dz. geod. nr 41) – cmentarz ewangelicki dawny z połowy XIX wieku
- Góra (dz. geod. nr 95) – cmentarz ewangelicki, dawny z kwaterą wojenną z czasów I wojny światowej,
- Grądy (dz. geod. nr 425/2) – cmentarz ewangelicki, dawny z kwaterą wojenną z czasów I wojny światowej,
- Grzegorz (dz. geod. nr 16/5) – cmentarz ewangelicki dawny, z połowy XIX wieku
- Kamieńskie (dz. geod. nr 18) – cmentarz ewangelicki dawny, z połowy XIX wieku
- Nowa Wieś (dz. geod. nr 122) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku
- Nowe Guty (dz. geod. nr 186) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku
- Odoje (dz. geod. nr 83) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku
- Ogródek (dz. geod. nr 118/1) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku
- Okartowo (dz. geod. nr 76) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku,
- Orzysz, ul. 1 Maja (dz. geod. nr 157) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku,
- Orzysz, ul. Ełcka (dz. geod. nr 273/2) – cmentarz ewangelicki, dawny ob. komunalny z lat 30. XX wieku,
- Orzysz, ul. Ełcka (dz. geod. nr 279) – cmentarz wojskowy i wojenny z dwiema bramami i pomnikiem z lat 20. XX wieku,
- Osiki (dz. geod. nr 50) – cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej,
- Pianki (dz. geod. nr 72) – cmentarz ewangelicki, dawny z kwaterą wojenną z czasów I wojny światowej,
- Rzańniki (dz. geod. 407/3) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku,
- Szwejkówko (dz. geod. nr 24) – cmentarz ewangelicki dawny z połowy XIX wieku,
- Tuchlin (dz. geod. nr 147) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku,
- Tuchlin (kolonia) (dz. geod. nr 243,363) – cmentarz ewangelicki dawny z połowy XIX wieku,
- Ublik (dz. geod. nr 211) – cmentarz ewangelicki dawny z połowy XIX wieku,
- Wierzbiny (dz. geod. nr 30) – cmentarz ewangelicki z połowy XIX wieku,
- Zastrużne (dz. geod. nr 3/2) – cmentarz ewangelicki dawny z połowy XIX wieku,
- Zdęgówko (dz. geod. nr 80) – cmentarz ewangelicki dawny z połowy XIX wieku.

W 2023 roku wykonane zostały prace bieżącego utrzymania na terenie cmentarzy wojennych oraz kwater z mogiłami wojennymi na cmentarzach ewangelickich przez pracowników Przedsiębiorstwa Usług Komunalnych w Orzyszu. W okresie wiosenno-letnim wykonano prace porządkowo – pielęgnacyjne terenu cmentarzy i kwater z mogiłami. Przeprowadzone zostały prace pielęgnacyjne w zakresie wykoszenia z oczyszczeniem porastającej roślinności i usunięciem zgromadzonych odpadów oraz dzikich zakrzaczeń wraz z połamanymi i wyciętymi gałęziami drzew. W ramach prac porządkowo – oczyszczających w w/w okresie przygotowano tereny cmentarzy i kwater i mogił dla osób odwiedzających. W okresie przed listopadowym świętem zmarłych uporządkowano i usunięto suche odpady roślinne.

Zakupiono również niezbędny sprzęt do przeprowadzania prac porządkowych na cmentarzach.

Wydatki w kwocie 11 000 zł związane z realizacją zadania poniesione zostały z dotacji z budżetu wojewody.

Otrzymaliśmy dofinansowanie z Ministerstwa Kultury na odnowienie pomnika na cmentarzu wojennym w Orzyszu. W 2022 z funduszy Ministerstwa Kultury otrzymaliśmy dofinansowanie na odnowienie pomnika na cmentarzu wojennym w Cierzpiętach.

Oświetlenie

W roku 2023 Gmina Orzysz z tytułu dodatkowych udziałów we wpływach z podatku dochodowego środków budżetowych państwa otrzymała środki w wysokości 450 000, 00 na przedsięwzięcia służące poprawie efektywności energetycznej w zakresie wymiany oświetlenia zewnętrznego wraz z osprzętem na energooszczędne oraz w ramach funduszy sołeckich wykonała oświetlenie uliczne w następujących miejscowościach:

Gaudynki, Szwejkówko, Mikosze, Grzegorze, Okartowo, Wężewo, Chmielewo, Nowa Wieś, Dziubiele, Suchy Róg, Tuchlin, Drozdowo, Cierzpięty, Dąbrówka, Odoje, Pianki, Klusy, Ogródek, Rostki Skomackie, Strzelniki, Mikosze Osada – ogółem na terenach wsi wymieniono- 198 lamp na oświetlenie LED.

W ramach zadania wymiany oświetlenia na LED- na terenie miasta Orzysz wymieniono 469 lamp.

Zmodernizowano oświetlenie na ulicach: Elcka, Giżycka, Kajki, Kanałowa, Klonowa, Kolejowa, Krótka, Kwiatowa, Leśna, Mazurska, Mickiewicza, Moniuszki, Ogrodowa, Olsztyńska, Osiedle Robotnicze, Polna, Ratuszowa, Rynek, Suwalska, Słoneczna, Zacisze, Słowackiego, Jaśminowa, Wiklinowa, Wojska Polskiego, Śniardwy, Szwoleżerów, Zielona.

Zaopatrzenie w gaz

Polska Spółka Gazownictwa z siedzibą w Tarnowie przygotowuje się do budowy gazociągu Konopki – Elk-Mrągowo, który przebiegać ma przez gminę Orzysz. O roku 2020 roku trwają prace nad dokumentacją dla przedsięwzięcia „Budowa gazociągu Konopki-Elk-Mrągowo wraz z infrastrukturą niezbędną do jego obsługi na terenie województw mazowieckiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego”. W roku 2023 Wojewoda Warmińsko-Mazurskiego prowadził procedury środowiskowych uwarunkowań dla tej inwestycji.

Wnioski

- 1) Wskaźnik zwodociągowania w roku 2023 w gminie wynosił 81%(45,4% w 2014), w tym w mieście 94,4% i 57,8% na wsi.
- 2) Wskaźnik skanalizowania stale rośnie dzięki budowie nowych sieci i wynosił w 2023 roku 70% (28,3% - w 2014), w tym w mieście 84% i 45,9% na wsi.
- 3) Na terenie gminy Orzysz nadal są miejscowości, które nie posiadają dostępu do wody z sieci. Są to: Ogródek, Kamieńskie, Strzelniki, Gaudynki, Osiki, Klusy, Drozdowo, Czarne, Dziubiele, Rostki Skomackie, Tuchlin, Zastrużne, a rozproszona zabudowa utrudnia budowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej do wszystkich miejscowości.
- 4) Plany budowy sieci gazowych wydają się odległą perspektywą, jednakże trwają rozmowy nad rozwijaniem sieci gazowej w kierunku budowy sieci gazowej na odcinku Elk-Orzysz-Mikołajki-Mrągowo.
- 5) Systematyczne prace na cmentarzach i wokół grobów wojennych pozwoliły na ocalenie tych miejsc od zapomnienia i degradacji.
- 6) Oczyszczalnia Ścieków w Mikoszach jest poddana gruntownej modernizacji z uwagi na wyeksploatowanie urządzeń oraz przestarzałą technologię. Na tę inwestycję pozyskano środki zewnętrzne w 2022 roku. Inwestycja prowadzona jest w latach 2023-2024.
- 7) Modernizacji wymaga również Stacja Uzdatniania Wody w Orzyszu. Przygotowywana jest dokumentacja pozwalająca ubiegać się o środki na dofinansowanie w ramach funduszy zabezpieczonych w Stowarzyszeniu Wielkie Jeziora Mazurskie.
- 8) Z uwagi na wysokie koszty utrzymania cmentarzy komunalnych należy rozważyć zmianę regulaminu i opłat za usługi cmentarne.

Gospodarka, turystyka i promocja

Ilość wszystkich przedsiębiorców zarejestrowanych dla głównego miejsca wykonywania działalności gospodarczej na koniec 2023(2022) roku na terenie Gminy Orzysz to 352 (353), w tym aktywnych przedsiębiorców – 253 (230)

Do Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej za pośrednictwem tut. urzędu przedsiębiorcy w trakcie 2023(2022) roku złożyli:

30(27) - nowych wniosków o wpis działalności gospodarczej;
66 (34)- o zmianę wpisu działalności gospodarczej;
32 (34)- o zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej;
14 (14) – o wznowienie działalności gospodarczej;
14 (18) - o zaprzestaniu działalności gospodarczej.

Nieziemiennie największym pracodawcą w gminie Orzysz pozostaje wojsko. Obecność jednostki wojskowej, poligonu determinuje rozwój i funkcjonowanie szeregu firm, świadczących usługi bezpośrednio dla wojska, jak i pracujących żołnierzy. Drugim co do wielkości pracodawcą pozostaje samorząd, zatrudniający w jednostkach budżetowych, w tym w szkołach ponad 200 osób. Sektor MŚP na terenie naszej gminy zatrudnia kilkaset osób.

W roku 2023 (2022) wydano:

30 (80) zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych;
21 (18) decyzji stwierdzających wygaśnięcie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych;
1(1) licencję na wykonywanie drogowego transportu osobowego taksówką;

Na terenie Gminy ilość przedsiębiorców zarejestrowanych w CEIDG zmniejszyła się względem roku poprzedniego o 1, jednakże w tej grupie liczba aktywnie działających przedsiębiorców wzrosła o 23.

Centrum Obsługi Inwestora

W ramach projektu „Standardy obsługi inwestora w samorządzie”, współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 – Priorytet II „Efektywne polityki publiczne na rynku pracy, gospodarki i edukacji”; Działanie 2.18 „Wysokiej jakości usługi administracyjne” w Urzędzie Miejskim w Orzyszu w 2018 roku powstał Punkt Obsługi Przedsiębiorcy. Projekt realizowany był przez Warmińsko – Mazurską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A z siedzibą w Olsztynie.

Do obowiązków pracownika Punktu Obsługi Przedsiębiorcy należy:

- a) przygotowywanie kompletnej oferty inwestycyjnej gminy, jej weryfikacja i aktualizacja, w tym nadzór nad danymi niezbędnymi do jej opracowania;
- b) aktualizacja danych dotyczących oferty inwestycyjnej na portalu gminy oraz dbałość o aktualność informacji, w tym nadzór nad administratorem strony w tym zakresie;
- c) weryfikacja oferty inwestycyjnej i działań POP pod kątem zgodności ze „Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego gminy”, w szczególności w zakresie ładu przestrzennego i gospodarki nieruchomościami;
- d) organizacja/ udział w organizowanych przez JST działaniach promujących ofertę inwestycyjną gminy;
- e) udzielanie informacji przedsiębiorcom/ inwestorom, w tym prezentacja posiadanej przez gminę oferty inwestycyjnej;
- f) organizowanie w razie potrzeby wizyt lokalizacyjnych inwestorów na terenie gminy i współdziałanie z innymi podmiotami w tym zakresie;
- g) asystowanie inwestorom w niezbędnych procedurach administracyjnych i prawnych na poziomie gminy, występujących w trakcie realizacji projektu inwestycyjnego;
- h) opieka po inwestycyjna dla firm łącznie ze wsparciem firm, które już działają na terenie gminy;

- i) współdziałanie z podmiotami zaangażowanymi w obsługę inwestora na szczeblu ponadgminnym, w szczególności z PAIH, RCOI i SSE;
- j) znajomość i przestrzeganie standardów obsługi inwestora na każdym etapie działania.

Bezrobocie

Skala bezrobocia rejestrowanego w gminie Orzysz na dzień 31 grudnia 2023 r. wyniosła 293 osoby (w roku 2022 - 284 osób), w tym 150(160) kobiet. Z terenu miasta Orzysz zarejestrowanych było 161 osób bezrobotnych, natomiast z terenów wiejskich 132 osoby. Ilość osób bezrobotnych (293) w stosunku do mieszkańców w wieku produkcyjnym stanowi 4,1%.w gminie Orzysz.

Spośród osób bezrobotnych:

- 143 osoby to osoby długotrwale bezrobotne, czyli pozostające bez pracy ponad 12 miesięcy w ciągu ostatnich 2 lat;
- 68 osób to osoby do 30 roku życia (w tym do 25 roku życia 39 osób) - 90 osób to osoby powyżej 50 roku życia.

Najwięcej spośród zarejestrowanych osób bezrobotnych legitymuje się wykształceniem podstawowym (108 osób), zawodowym (64 osoby), średnim ogólnokształcącym (39 osób), gimnazjalnym (31 osób), średnim technicznym (27 osób), wyższym (14 osób), policealnym (10 osób).

W 2023 r. 6 osobom bezrobotnym z terenu gminy Orzysz (w tym 3 z miasta Orzysz i 3 z terenów wiejskich) przyznano jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej na łączną kwotę 201 994,76 zł. Zakres obszarów w jakich zostały podjęte działalności:

- 1 osoba w zakresie usług architektonicznych – projektowanie,
- 2 osoby w zakresie usług (naprawa i przeróbki motocykli),
- 1 osoba w zakresie handlu odzieżą,
- 1 osoba w zakresie usług elektrycznych,
- 1 osoba w zakresie usług konserwacji i napełniania klimatyzacji samochodowych,

Wskaźnik bezrobocia Orzysza wynosi 4,1% a rejestrowanego dla Powiatu Piskiego według danych GUS na koniec grudnia 2023 r. wyniósł 12,1 %, w województwie warmińsko-mazurskim 8,3% natomiast wskaźnik bezrobocia dla Polski to 5,1%.

W pozostałych gminach powiatu piskiego liczba osób bezrobotnych wg. stanu na dzień 31 grudnia 2023 r. wynosi:

Biała Piska – 435
Ruciane Nida – 272
Pisz – 813

Zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz.U. z 2022 r. poz. 690) w ramach określonych instrumentów rynku pracy gmina jest organizatorem robót publicznych do wykonywania których kierowane są osoby bezrobotne zamieszkałe na terenie gminy.

W 2023 roku Urząd Miejski w Orzyszu jako pracodawca zawarł z PUP w Pisz 5 umów na organizację robót publicznych oraz 1 umowę na organizację prac interwencyjnych w ramach których utworzono 13 stanowisk pracy na stanowisku robotnika do spraw gospodarczych. Osoby te wykonują prace o charakterze porządkowym oraz drobne prace remontowo - budowlane w obiektach stanowiących własność gminy Orzysz.

Wskazane zatrudnienie było realizowane przez okres 6 miesięcy, podczas których gmina otrzymała refundację części poniesionych kosztów na wynagrodzenia oraz składek na ubezpieczenia społeczne, natomiast po zakończeniu ich realizacji pracownicy przez okres 1 miesiąca (w przypadku robót publicznych) lub 3 miesięcy (w przypadku prac interwencyjnych) byli zatrudnieni w ramach

tzw. zobowiązania do zatrudnienia, wynikającego z zawartej umowy, podczas którego gmina w 100% finansuje koszt wynagrodzeń oraz składek na ubezpieczenia społeczne.

W 2023 r. wydatki z tytułu organizacji robót publicznych i prac interwencyjnych wyniosły 267 310,99 zł. i obejmują kwotę wynagrodzeń, składek ZUS, wpłaty na Pracownicze Plany Kapitałowe, wypłatę dodatkowego wynagrodzenia rocznego dla osób zatrudnionych w 2022 r. oraz odpis na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych.

Turystyka

Tereny gminy i miasta można poznać spacerując, poruszając się rowerem lub wodnymi środkami transportu, typu kajak czy łódź. Aby poznać urodę tej ziemi, przygotowane są piesze wędrówki lub rowerowe przejażdżki oznakowanymi trasami rowerowymi.

Wycieczki rowerowe są świetną okazją do bezpośredniego kontaktu z naturą i poznawania walorów przyrodniczych Ziemi Orzyskiej. Wytyczone trasy rowerowe wiodą duktami leśnymi, wśród zróżnicowanych pod względem żyzności i wilgotności podłoża lasów i borów.

Trasa A „Wokół jeziora Śniardwy” (szlak niebieski)

Trasa B „Wokół jeziora Orzysz” (szlak czerwony)

Trasa C „Po Szwajcarii Orzyskiej” (szlak zielony)

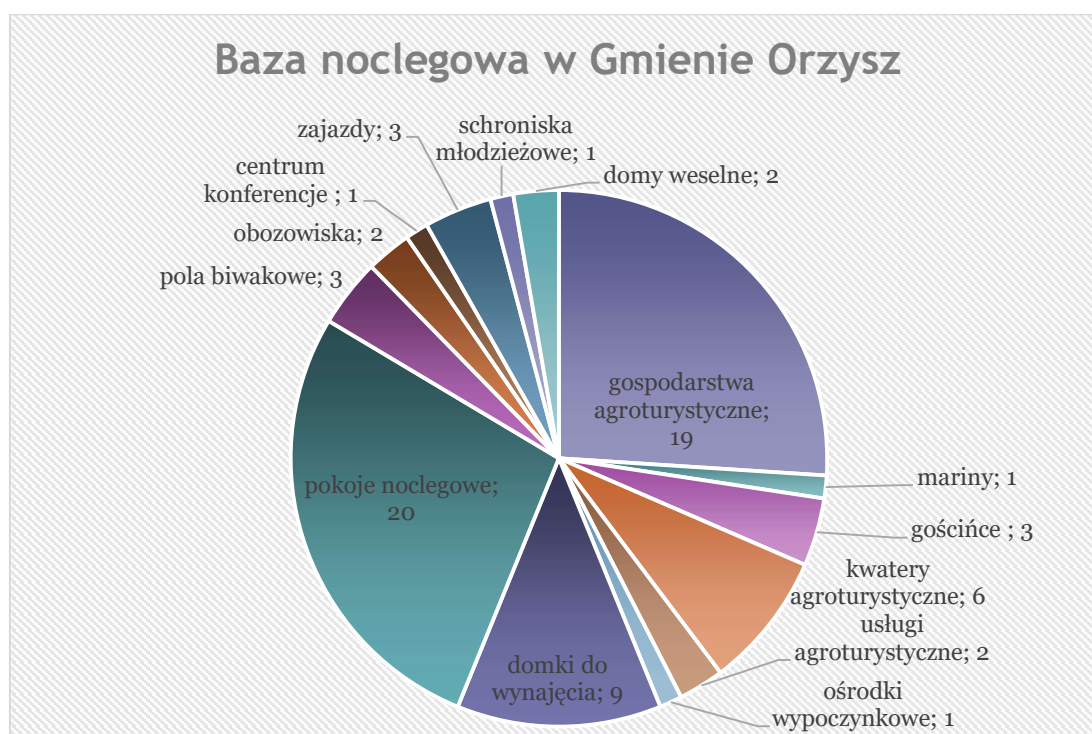
Trasa D „Szlakiem jezior rynnowych” (szlak czarny)

Trasa E „Szlak rodzinny” (szlak żółty)

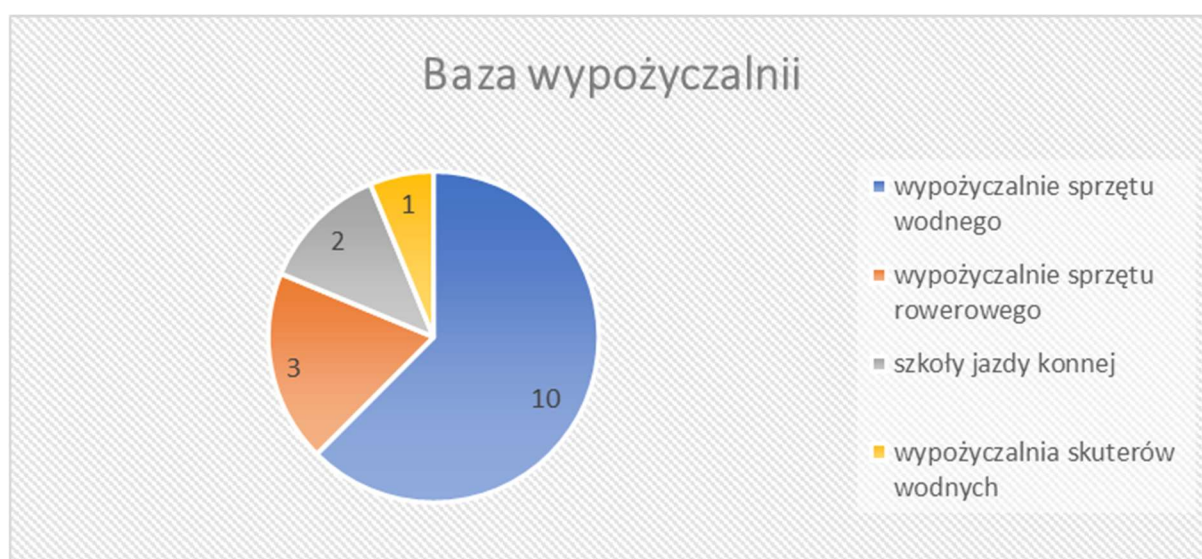
Ciekawa propozycja aktywnego wypoczynku na trasie Szlaku Kajakowego im. Michała. „Orzyski Szlak Kajakowy im. Michała Kajki” funkcjonującego od 1994r. umożliwi kontakt z atrakcyjnymi miejscami pod względem historyczno- przyrodniczym. Trasa wiodąca kanałami i jeziorami prowadzi kajakarza w interesujące miejsca i zakątki, a w szczególności do Muzeum Michała Kajki - Mazurskiego Poety, które znajduje się w miejscowości Ogródek.

Baza noclegowa miasta i gminy ma do zaoferowania zróżnicowane noclegi oraz bogatą sferę gastronomiczną. Jest to ponad 90 obiektów łącznie. W roku 2023 uruchomiono 2 nowe obiekty noclegowe: noclegi/kwatery agroturystyczne oraz domki do wynajęcia. Turystom brakuje jednak dużych hoteli o wysokim standardzie z odpowiednimi udogodnieniami. Dużą popularnością cieszą się agroturystyki oraz domki letniskowe, które przyciągają turystów mazurskim klimatem. To właśnie w takich miejscach osoby odpoczywające mogą odnaleźć ciszę i spokój oraz odkryć prawdziwe uroki Mazur. Aby ułatwić dostęp turystom do orzyskiej bazy noclegowej, co roku aktualizowana jest aplikacja „Brama na Śniardwy”. Jest to przewodnik mobilny po Orzyszu, który posiada bazę obiektów turystycznych i handlowo-usługowych. Przewodnik turystyczny po Orzyszu pozwala odkryć najbliższe atrakcje turystyczne, dowiedzieć się o organizowanych wydarzeniach i imprezach, poznać okoliczne jeziora, malownicze szlaki turystyczne, zabytki i ciekawe miejsca.

Ilość i rodzaj oferowanych na terenie gminy usług noclegowych prezentuje grafika poniżej.

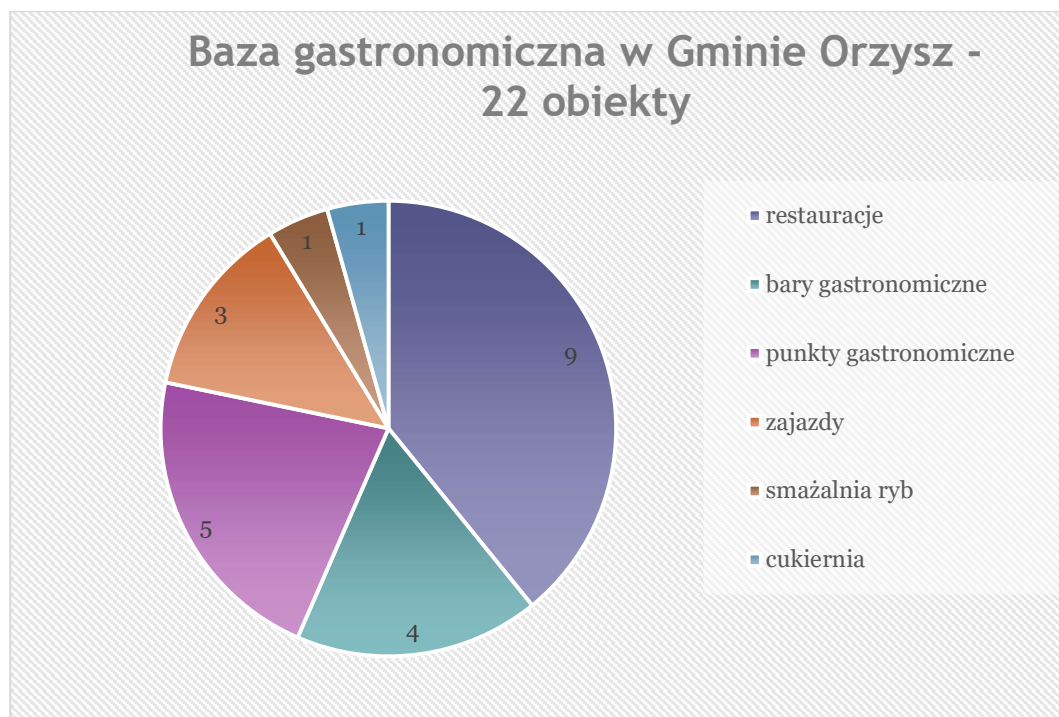

Ze względu na przybywających turystów, lokalni przedsiębiorcy rozwinęli także swoje bazy turystyczne pod względem możliwości wypożyczenia sprzętu zarówno rowerowego, jak i wodnego. Dzięki zaangażowaniu przedsiębiorców, turyści przebywający na urloпах mają alternatywę do spędzania czasu wolnego.

W roku 2023 powstały nowe punkty gastronomiczne poszerzające Orzyską bazę. Sezonowo działa punkt gastronomiczny, który nawiązuje do wojskowej formy Orzysza. Tworząc tym samym ciekawą gastronomię, nazwy serwowanych posiłków mają nazwy jak zadania, które uczestnicy muszą wykonać podczas Biegu Tygrysa. Oprócz punktu gastronomicznego, powstała kolejna cukiernia, która prowadzi szeroki zakres usług.

Kraina Wielkich Jezior Mazurskich to dla wielu najpiękniejsze miejsce na ziemi. Nieskazitelną przyrodą, piękne jeziora i lasy, szeroka oferta noclegowa i czarterowa staje się doskonałą okazją do spędzenia wakacji na Mazurach.

Sezon kąpielowy w naszej gminie zazwyczaj rozpoczyna się od początku czerwca. Ośrodki noclegowe zapelniają się, a na jeziorach pojawiają się setki żagli, motorówek i skuterów wodnych. Podobnie jak w latach ubiegłych na Plaży Miejskiej w Orzyszu funkcjonowało kąpielisko miejskie. Jego organizatorem był Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Orzyszu. Dodatkowo na ul. Leśnej funkcjonowało miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli.

Poprawę dostępności dla żeglarzy i zapewnienie bezpiecznego portu na brzegu jeziora Śniardwy zapewni projektowana ekomarina w Okartowie dla której opracowywana obecnie jest dokumentacja. Realizacja tego przedsięwzięcia będzie możliwa dzięki zabukowanym środkom z Funduszy europejskich Warmii i Mazur. W centrum Orzysza zaplanowano teżnię solankową, której budowa rozpocznie się już w 2024 roku dofinansowanej z Program Inwestycji Strategicznych „Polski Ład”

W roku 2023 ukończono realizację Wieży Widokowej w Nowych Gutach. Jest to jeden z obiektów na trasie Mazurskiej Pętli Rowerowej przez Wielkie Jeziora Mazurskie 2020. W jej miejscu można odpocząć na rowerowej wycieczce i cieszyć się niesamowitą panoramą jeziora Śniardwy. Kolejnym ważnym obiektem jest Miejsce Obsługi Rowerzystów w Okartowie stanowiącą część Mazurskiej Pętli Rowerowej przez Wielkie Jeziora Mazurskie 2020.

Centrum Informacji Turystycznej

Od roku 2020 punkt Centrum Informacji Turystycznej działa w Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej. Udzielane są tam wszelkie informacje dla turystów. Jest również możliwość zakupu gadżetów reklamowych. Ponadto informacje udzielane są również w Urzędzie Miejskim Orzyszu, w Wydziale Edukacji, Kultury, Sportu i Promocji.

Dwóch pracowników muzeum posiada uprawnienia przewodników terenowych PTTK po Warmii i Mazurach, co dało możliwość wprowadzenia nowych form działalności muzeum. W ramach Międzynarodowej Nocy Muzeów zapoczątkowano spacer po Orzyszu z przewodnikiem.

Promocja turystyczna

Promocja jest najbardziej widocznym elementem działań marketingowych w jednostce samorządowej. Wynika to z faktu, iż promocja dysponuje najszerszym, w porównaniu z innymi instrumentami, zakresem możliwości, również ze względu na wizualny i namacalny charakter wykorzystywanych środków. W marketingu terytorialnym promocję definiuje się jako całokształt działań związanych z komunikowaniem się jednostki terytorialnej z otoczeniem, obejmujących informowanie o regionie, przekonywanie o jego atrakcyjności i skłanianie odbiorców do inwestowania i jego odwiedzania.

Skuteczność działań promocyjnych uzależniona jest przede wszystkim od ich jakości, wysokości budżetu Gminy, aktywności służb w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych oraz stopnia zaangażowania podmiotów realizujących działania promocyjne. Szczególną rolę odgrywa wówczas współpraca z instytucjami kultury, oświaty, sportu i rekreacji, gdyż działania organizowane przy współpracy Urzędu Miejskiego i jego jednostek organizacyjnych mają szansę większego powodzenia i objęcia swoim zasięgiem większej grupy odbiorców. Działania podejmowane przy współpracy tych jednostek skuteczniej kreują klimat miasta atrakcyjnego zarówno dla mieszkańców, jak i przyjezdnych.

Budowanie i umacnianie marki „Orzysz Wojskowa Stolica Polski”

Budowanie i umacnianie marki polega na sztuce kompromisu – sukces marki miasta zależy od zbieżności między wizerunkiem (jak nas postrzegają inni), a rzeczywistością (co faktycznie oferujemy). Markę miasta muszą czuć wszyscy, szczególnie jego mieszkańcy. I przede wszystkim muszą w nią wierzyć i identyfikować się z nią.

Marka wydaje się domeną wielkich miast. Nasze niespełna 6 tysięczne miasto jest przykładem na to, że niewielkie mazurskie miasteczko też potrafi. Orzysz przez wiele lat szukał pomysłu na swoją promocję i zaistnienie na mapie Polski. Udało się to z powodzeniem, gdy oprócz walorów krajoobrazowych ukazaliśmy aspekt wojskowości, który towarzyszy naszemu miastu poprzez istnienie jednostek wojskowych w naszej gminie.

To było inspiracja do działania w tym kierunku i w 2015 roku powstało hasło: „Orzysz Wojskowa Stolica Polski”.

Tematyka wojskowości, militariów zainteresowała wiele osób, które corocznie odwiedzają nasze miasto. Zachęcamy turystów poprzez wzbogacanie naszych ofert. Obecnie dużym zainteresowaniem cieszy się Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej.

Wielkim sukcesem okazały się imprezy cykliczne, które cieszą się rosnącą popularnością, co przekłada się na dużą liczbę uczestników. Tak więc turyści nie przejeżdżają przez Orzysz, ale przyjeżdżają do Orzysza.

Skuteczną promocją okazała się „Walka Czołgów”, która stała się jedynym tego typu wydarzeniem w Polsce. Niestety w ostatnich 2 latach impreza została odwołana z powodu epidemii koronawirusa oraz wybuchem wojny w Ukrainie. Pozostałe imprezy militarne tj.: Garnizonowe Obchody Święta Wojska Polskiego, którym towarzyszy szereg atrakcji m.in. defilada ulicami miasta, Bieg Tygrysa, występ Orkiestry Koncertowej Reprezentacyjnego Zespołu Artystycznego Wojska Polskiego, pokazy sprzętu oraz rodzinny piknik militarny przy Muzeum, wciąż cieszą się dużą frekwencją turystów.

W roku 2024 wydarzenie „Walka Czołgów” wraca do kalendarza imprez pod datą 13 lipca 2024 roku.

Dużym rozmachem cieszył się pokaz dynamiczny Jesienny Ogień 2023, który odbył się 17 września 2023 roku na terenie Ośrodka Szkolenia Wojsk Lądowych Bemowo Piskie. Wydarzenie organizowało MON na wzór i według założeń orzyskiej „Walki Czołgów”. W wydarzeniu wzięło udział ponad 30 tysięcy widzów. Widzowie mieli możliwość obejrzeć w walce żołnierzy Jednostki Wojskowej GROM z użyciem śmigłowca Black Hawk.

Razem z naszymi partnerami i jednostkami gminy (MOSiR, Polana Kultury, Muzeum) dążymy, aby imprezy wpisujące się w naszą strategię promocyjną były magnesem ściągającym turystów do Orzysza Wojkowej Stolicy Polski.

Marka „Orzysz Wędkarskie Serce Mazur”

W 2019 roku stworzyliśmy nowe hasło promocyjne Orzysz Wędkarskie Serce Mazur, skupiające w sobie Działania promocyjne Gminy Orzysz skupione pod hasłem „Orzysz Wędkarskie Serce Mazur” stanowią jedną z najważniejszych form promocji walorów naturalnym naszej gminy. Zapoczątkowane przed kilkanaście laty działania mające na celu rozwój turystyki wędkarskiej przynoszą dziś korzyści zarówno dla samorządu jak i lokalnych przedsiębiorców.

Jednym z najważniejszych elementów budowy marki „Orzysz Wędkarskie Serce Mazur” jest organizacja prestiżowych zawodów wędkarskich. Do tych najważniejszych w 2023 roku należały zorganizowane w maju VI Mazurskie Zawody w Wędkarstwie Spinningowym z udziałem 94 załóg.

Promocja Orzysza poprzez organizację zawodów wędkarskich, współpracę Samorządu z Kołem Polskiego Związku Wędkarskiego w Orzyszu oraz działalność Społecznej Straży Rybackiej w Orzyszu sprawiają, że Orzysz chętnie i coraz liczniej odwiedzany jest przez miłośników wędkowania. Orzysz uznawany jest obecnie za jedno z ważniejszych miejsc na wędkarskiej mapie naszego kraju. Wobec małej atrakcyjności jeziora Orzysz do celów żeglarskich, wędkarstwo stanowi obecnie główną formą jego wykorzystania do celów turystycznych.

Marka „Orzysz Naturalnie - Gmina Zielonych Projektów”

Gmina Orzysz realizuje wieloletnie działania promujące markę „Orzysz Naturalnie”, zarówno w ramach Gmina Orzysz realizuje działania promujące markę „Orzysz Naturalnie”, zarówno w ramach promocji turystycznej, jak i gospodarczej.

Zauważalny jest fakt, iż z roku na rok, wychodzimy do mieszkańców i turystów z nowszą i ciekawszą ofertą kulturalną, rekreacyjną, sportową i wędkarską, zachęcając w ten sposób do zatrzymania na naszym terenie potencjalnego konsumenta wydarzeń.

Celem prowadzonej kampanii jest budowanie Gminy Orzysz jako gminy kierunkowanej również na turystykę zdrowotną, z czystym powietrzem, usługami poprawiającymi zdrowie i samopoczucie, dającej możliwość odpoczynku, wytchnienia i gwarantującej warunki do rekonwalescencji. Położenie i walory przyrodnicze oraz warunki geologiczne predysponują gminę Orzysz do uzyskania statusu gminy uzdrowskiej.

W ramach hasła "Orzysz Naturalnie - Gmina zielonych Projektów" w 2023 roku zorganizowane zostały m.in.:

- Akcja Czysta Gmina 2023 III

Była to już trzecia na tak dużą skalę akcja, podczas której zebranych zostało: 1 tona 160 kg. szkła, 1 tona metali i tworzyw sztucznych, 1 tona 800 kg. śmieci zmieszanych. Nasz wynik to 3 tony 690 kg. Udział w wydarzeniu wzięło ponad 400 osób, 18 sołectw i 10 grup mieszkańców, nasze jednostki organizacyjne, szkoły, działające na terenie gminy jednostki OSP, stowarzyszenia, żołnierze wojsk NATO, i wiele osób, które postanowiły indywidualnie przyłączyć się do akcji. Podczas podsumowania na Plaży Miejskiej zostały wręczone nagrody dla dzieci w konkursie plastycznym „NASZA GMINA – NASZ SKARB”.

W akcji wzięli udział: KOMA Giżycko, MZMGO Giżycko, FOWJM Giżycko, PGW Wody Polskie – Zarząd Zlewni w Giżycku, LGD „Mazurskie Morze”, Nadleśnictwo Giżycko i Drygały, WKŁ „CYRANKA’ Orzysz, Mazurska Służba Ratownicza w Okartowie, Podwodnik Szkoła Ratownictwa, Sportów wodnych i Obronnych, Społeczna Straż Rybacka Orzysz, Koło PZW Orzysz, Monar Gaudynki.

- Akcja Czysta Orzysza 2023

11 strażacka Akcja Porządkowa, która odbyła się w lipcu 2023 roku. Polegała na oczyszczeniu rzeki Orzyszy z zalegających śmieci, oczyszczenie brzegu oraz przygotowanie na sezon turystyczny. Akcję przeprowadzili strażacy OSP Orzysz w porozumieniu z MosiR, BHP Pisz Biuro Obsługi i Firm Mariusz Semenowicz.

W 2023 roku trwały prace przygotowawcze do rozpoczęcia budowy Tężni solankowej w Orzyszu. Prace rozpoczęły się w roku 2024. Na realizację tego projektu uzyskano dofinansowanie w wysokości 3 600 000,00zł.

Wnioski

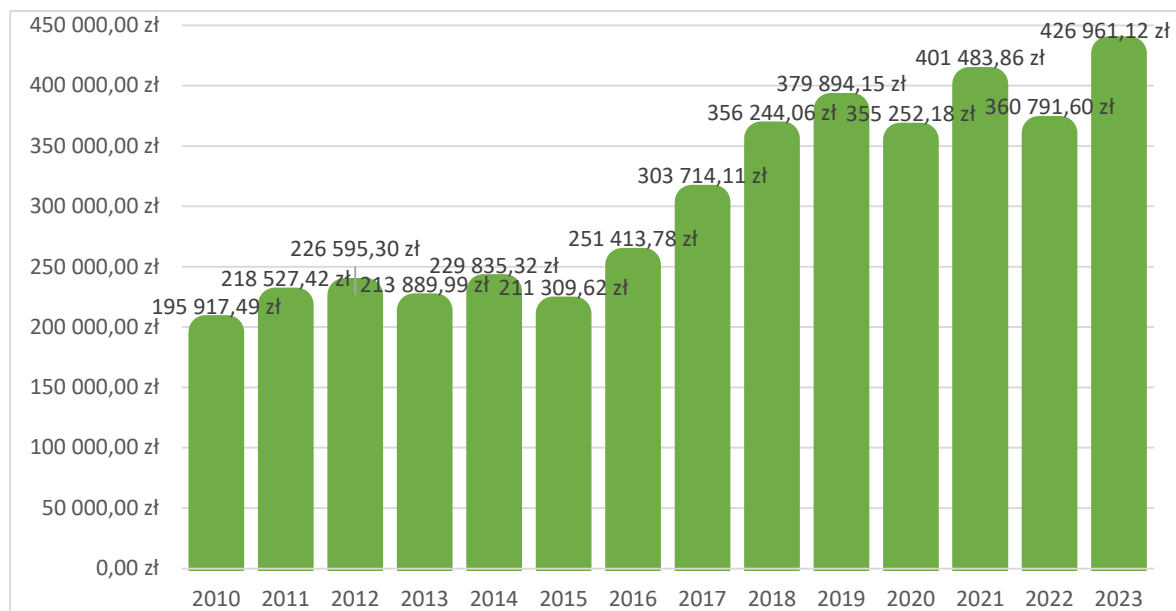
- 1) Największym pracodawcą w gminie jest wojsko.
- 2) Urząd Miejski w ramach unijnych szkoleń i projektów buduje profesjonalną ofertę inwestycyjną wraz z obsługą potencjalnych inwestorów.
- 3) Brakuje w Orzyszu i na terenie gminy bazy noclegowej z możliwością jednorazowego przyjęcia co najmniej 50 osób, w tym w pokojach jednoosobowych.
- 4) Orzysz Wędkarskie Serce Mazur to atrakcyjna propozycja gminy, zarówno dla mieszkańców jak i turystów utrwalająca w Orzyszu turystykę wędkarską. Marka ta rozpoznawalna jest już w regionie i Polsce.
- 5) Za rozwijającą się pręźnie marką Orzysz Wędkarskie Serce Mazur nie następuje rozwój oczekiwanej infrastruktury temu towarzyszącej jak sklepy wędkarskie, wypożyczalnie łodzi, czy smażalnie i wędzarnie ryb. Istnieje jednak potrzeba promocyjnego przekazu do potencjalnych przedsiębiorców o uruchomienie działań rozwijających potencjał w tym zakresie. Dobrym przykładem działania tej marki jest przekształcanie się wsi Wierzbiny w wioskę wędkarską.
- 6) Wzrost turystyki wędkarskiej i kajakowej wymaga powołania nowego centrum obsługi tych obszarów turystyki co odciąży plażę miejską i poprawi standard wypoczynku i bezpieczeństwa plażowiczów.
- 7) Dla sprawnego funkcjonowania nowego targowiska prowadzone są prace modernizacyjne na ul. Mazurskiej.
- 8) Podejmujemy kontynuację współpracy z partnerami litewskimi w ramach Interreg PL-LT w zakresie inwestycji w bazę turystyczną.
- 9) Trasy rowerowe na terenie gminy Orzysz zyskały dwa funkcjonalne i atrakcyjne obiekty: Wieżę Widokową w Nowych Gutach z niesamowitą panoramą jeziora Śniardwy oraz Miejsce Obsługi Rowerzystów w Okartowie stanowiące część Mazurskiej Pętli Rowerowej.

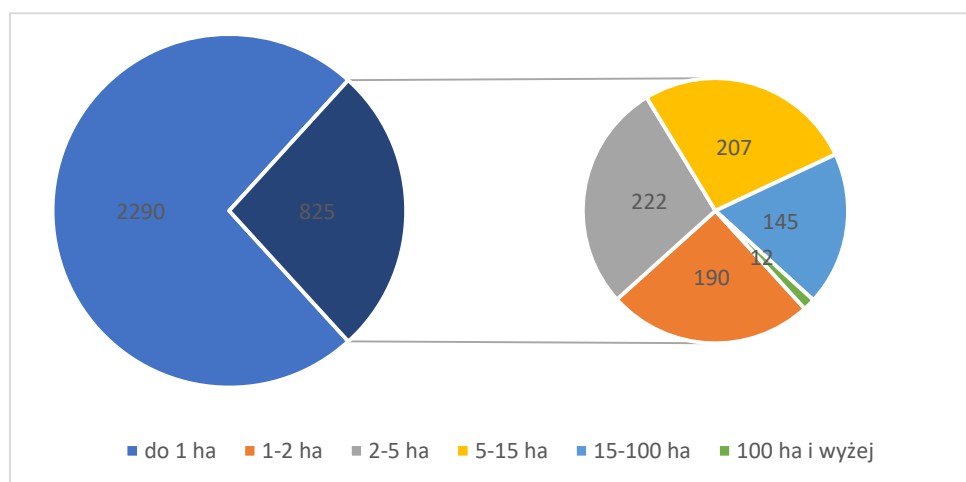
Obszary wiejskie

Na obszarach wiejskich zamieszkuje niezmiennie blisko 38% mieszkańców gminy w 42 wsiach, osadach i przysiółkach skupionych łącznie w 26 sołectwach.

Sołectwa od 2010 roku dysponują własnymi środkami wyodrębnionymi z budżetu gminy w postaci Funduszu Sołeckiego. Kwoty corocznie wydatkowane z budżetu na ten cel pokazuje poniższa tabela.

Rolnictwo Gminy Orzysz oparte jest na gospodarstwach indywidualnych. W większości są to gospodarstwa średniej wielkości. W ewidencji płatników podatku rolnego Gminy Orzysz figuruje 3115 gospodarstw rolnych. Jednak tylko 825 czerpie dochody z działalności rolniczej, a 353 składa wnioski o zwrot podatku akcyzowego zawartego w oleju napędowym. W liczbie 3115 jest 2290 gospodarstw do 1 ha (stanowią ponad 73,52%). Gospodarstwa powyżej 1 ha stanowią jedynie 26,48%. Strukturę gospodarstw rolnych w gminie przedstawia wykres.

W 2023 roku na wniosek rolników gmina wypłaciła 892 339,62 zł zwrotu podatku akcyzowego. W 2023r. rolnicy złożyli:

- 353 wniosków o zwrot podatku akcyzowego
- wykorzystanego do produkcji rolnej na 6 138,1809 ha użytków rolnych.

Kultura i dziedzictwo narodowe

Instytucje kultury

POLANA KULTURY Centrum Biblioteczno-Kulturalne w Orzyszu

POLANA KULTURY Centrum Biblioteczno-Kulturalne w Orzyszu jako samorządowa instytucja kultury posiada osobowość prawną.

Działania instytucji reguluje Ustawa z dn. 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej oraz Statut POLANY KULTURY w Orzyszu.

W skład POLANY KULTURY w Orzyszu wchodzi dom kultury, biblioteka wraz z filiami publiczno-szkolnymi w Okartowie i Dąbrówce oraz świetlica środowiskowa z programem profilaktycznym.

Wieloaspektowy charakter POLANY KULTURY Centrum Biblioteczno-Kulturalnego w Orzyszu

- 1) Samorządowa instytucja kultury obok statutowej funkcji upowszechniania kultury pełni ponadto szeroki wachlarz innych funkcji:
- 2) upowszechnianie kultury – funkcja wiodąca
- 3) funkcja wspierania rodzin – funkcja realizowana poprzez prowadzenie świetlicy środowiskowej z programem profilaktycznym
- 4) funkcja administracyjna – administracja 29 obiektami budowlanymi
- 5) obsługa techniczna wydarzeń na terenie gminy pod kątem nagłośnienia, oświetlenia oraz zabezpieczenia sceny
- 6) zaangażowanie w zagospodarowanie terenu gminy

Upowszechnianie kultury

Prowadzenie Biblioteki Polany Kultury i promowanie czytelnictwa:

W 2023 roku w Bibliotece Polany Kultury zorganizowano:

- 1) 8 szkoleń bibliotecznych, w których udział wzięło 204 osoby;
- 2) 66 spotkań tj. konferencje, spotkania organizacyjne, wizyty studyjne, seanse filmowe, w których udział wzięło 1585;
- 3) 74 spotkania tj. zajęcia edukacyjne UTW, UD, warsztaty dla dzieci, zajęcia dodatkowe, w których udział wzięło 1581 osób.
- 4) Działania Biblioteki Polany Kultury są różnorodne i przeznaczone dla wszystkich grup odbiorców:
- 5) prowadzenie Uniwersytetu Dziecięcego
- 6) prowadzenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku
- 7) promowanie czytelnictwa – wypożyczanie księgozbioru
- 8) promowanie czytelnictwa poprzez zróżnicowane i innowacyjne formy interaktywnych zajęć:
- 9) spotkania autorskie
- 10) lekcje biblioteczne
- 11) zajęcia warsztatowe
- 12) organizacja XIX Tygodnia Bibliotek
- 13) seanse filmowe
- 14) konkursy fotograficzne i plastyczne
- 15) spotkania z planszówkami
- 16) warsztaty rękodzielnicze
- 17) zajęcia literacko-plastyczne
- 18) kreatywne budowanie z klockami K'Nex
- 19) spotkania z teatrem Kamishibai
- 20) rajdy rowerowe

- 21) organizacja Narodowego Czytania dla całej społeczności
- 22) założenie Książkowego Klubu Rodzinnego.
- 23) sala konferencyjna, która służy całej społeczności
- 24) czytelnia
- 25) prowadzenie dwóch filii bibliotecznych przy szkole w Okartowie i Dąbrówce

W 2023 roku Biblioteka Polany Kultury realizowała projekt – zakup nowości wydawniczych do bibliotek – dotacja w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa – pozyskano kwotę 18.307 zł.

Organizacja imprez i wydarzeń kulturalnych CYKLICZNYCH dla społeczności lokalnej:

- 1) Dni Orzysza
- 2) Dożynki gminne
- 3) Ogólnopolski Konkurs Poetycki im. Michała Kajki
- 4) Orzyskie Spotkania Folklorystyczne
- 5) Turniej Szachowy memoriał Krzysztofa Kierzkowskiego
- 6) coroczne finały WOŚP – organizacja sztabu głównego przy Polanie Kultury
- 7) Dzień Kobiet
- 8) Konkurs na Najpiękniejszą Palmę i Pisanek Wielkanocną
- 9) Orzyskie Spotkania Oplatkowe
- 10) Walentynki
- 11) Sylwester w Ogródku Jordanowskim

Prowadzenie zespołów artystycznych:

- 1) Zespół Śpiewaczy ORZYSZANKI
- 2) chór mieszany pn. Klub Spotkań Artystycznych
- 3) zespół dziecięcy ORZYSZANKI OD NOVA
- 4) rockowy zespół młodzieżowy BrauPi

Prowadzenie PRACOWNI artystycznych:

- 1) studio nagrań
- 2) Radio Orzysz
- 3) pracownia plastyczna i Galeria Twórców Orzyskich
- 4) Klub Seniora
- 5) Pracownia Lutnicza
- 6) Pracownia CNC
- 7) Studio Filmowe
- 8) pracownia folkloru
- 9) studio wokalne

Funkcja wspierania rodzin

Prowadzenie świetlicy środowiskowej z programem profilaktycznym, która czynna jest od poniedziałku do piątku w godzinach 12:00-16:00.

- 1) prowadzenie działań z zakresu wspierania funkcji rodziny
- 2) realizacja Programu Profilaktycznego
- 3) organizacja przyjęć urodzinowych dla dzieci

FORMY PRACY animatorek w świetlicy:

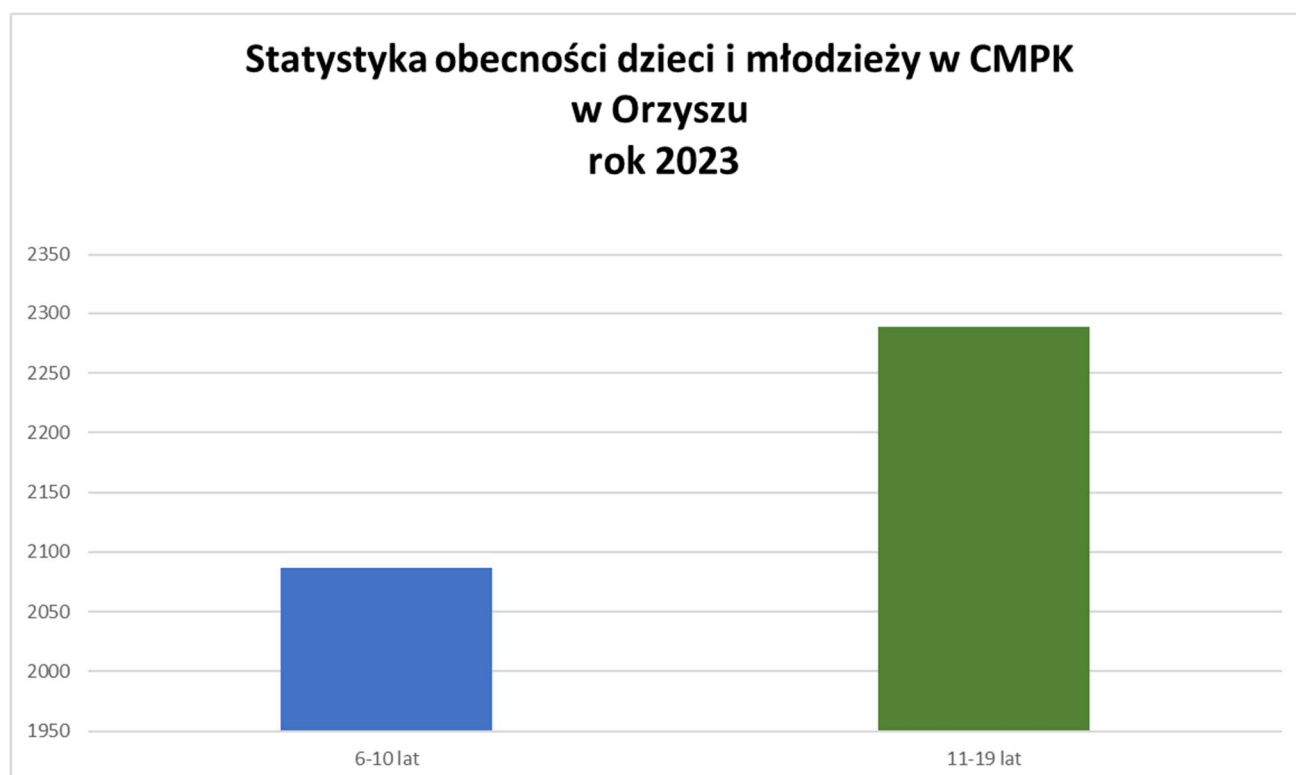
- 1) zajęcia artystyczne/ sportowe/integracyjne mające na celu promowanie zdrowego i twórczego spędzania czasu wolnego bez nałogów i rozwijania pasji

- 2) akcje profilaktyczne: Dzień bezpiecznego Internetu, Profilaktyka przeciw agresji, Dzielenie się dobrym słowem – wyjście na miasto z balonikami do przebijania z „dobrym słowem” w środku, „Empatia w ruchu” zajęcia profilaktyczne – warsztaty organizowane przez Orzyskie Stowarzyszenie „Szansa Na...”
- 3) współtworzenie wydarzeń okolicznościowych poprzez aktywne uczestnictwo w życiu gminy
- 4) zajęcia integracyjne, międzypokoleniowe
- 5) uwrażliwienie na cierpienie i potrzeby innych, kształtowanie tolerancji i empatii
- 6) wsparcie dzieci i młodzieży w rozwoju oraz w nauce
- 7) współpraca z innymi instytucjami

Roczna frekwencja dzieci w wieku 6-10 lat: 2087 osób

Roczna frekwencja młodzieży w wieku 11-19 lat: 2289 osób

Średnia dzienna obecności dzieci i młodzieży: 22 osób

Średnia miesięczna obecność dzieci i młodzieży: 397 osób

Funkcja administracyjna

Administracja obiektów budowlanych: dbałość o stan techniczny 29 budynków na terenie gminy Orzysz, dokonywanie co rocznych przeglądów budowlanych, instalacji elektrycznej, przeglądów kominiarskich, przeglądów gaśnic, remonty, usuwanie usterek, bieżące naprawy i modernizacja:

- 1) ul. Wojska Polskiego 9A – Pawilon Sosnowy – przeznaczony na potrzeby MSAL oraz Senior Cafe
- 2) ul. Wojska Polskiego 9B – Pawilon Sosnowy – odbywają się tam koncerty i zajęcia
- 3) ul. Wojska Polskiego 9C – Pawilon Cedrowy – działa tam Studio Nagrań, Studio Filmowe, Pracownia Lutnicza oraz Pracownia CNC
- 4) ul. Wojska Polskiego 9D – siedziba główna Polany Kultury, dyrekcja, księgowość, sekretariat, pracownia plastyczna i folkloru, sala choreograficzna
- 5) ul. Wojska Polskiego 9E – studio Polskiego Radia Orzysz – audycje w formie podcastów oraz warsztaty radiowe dla dzieci i młodzieży
- 6) ul. Rynek 3, poziom 0, Ratusz Miejski – działalność Biblioteki
- 7) ul. Rynek 3, poziom -1, Ratusz Miejski – działalność świetlicy środowiskowej

- 8) ul. Wojska Polskiego 5 – działalność Klubu Seniora oraz siedziby Stowarzyszeń i Kół Gospodyń Wiejskich
- 9) świetlica wiejska w Chmielewie
- 10) świetlica wiejska w Cierzpiętach
- 11) świetlica wiejska w Dąbrówce
- 12) świetlica wiejska w Drozdowie
- 13) świetlica wiejska w Dziubielach
- 14) świetlica wiejska w Gaudynkach
- 15) świetlica wiejska w Grzegorzach
- 16) świetlica wiejska w Górze
- 17) świetlica wiejska w Mikoszach
- 18) świetlica wiejska w Mikoszach Osadzie
- 19) świetlica wiejska w Nowych Gutach
- 20) świetlica wiejska w Odojach
- 21) świetlica wiejska w Ogródku
- 22) świetlica wiejska w Okartowie
- 23) świetlica wiejska w Piankach
- 24) świetlica wiejska w Strzelnikach
- 25) świetlica wiejska w Szwejkówku
- 26) świetlica wiejska w Tuchlinie
- 27) świetlica wiejska w Wężewie
- 28) świetlica wiejska w Wierzbiniach
- 29) muszla koncertowa wraz z zapleczem w Ogródku Jordanowskim

Zaangażowanie w zagospodarowanie terenu gminy w roku 2023

- 1) Przygotowanie i przeprowadzenie projektu „MOST ZAKOCHANYCH – remont kładki na rzece Orzyszy”, efektem którego jest metamorfoza mostu, który zyskał dodatkowo funkcję transmisji kultury lokalnej poprzez nawiązanie do legendy Orzysza
- 2) Przygotowanie i przeprowadzenie projektu „ŁAWKA MIŁOŚCI- czyli mała infrastruktura przy Moście Zakochanych”

Obsługa techniczna wydarzeń na terenie gminy pod kątem nagłośnienia, oświetlenia oraz zabezpieczenia sceny

Nagłaśnianie imprez na terenie gminy (i na rzecz partnerów poza obszarem gminy tj. wojsko, leśnicy, strażacy, parafie) dla różnych podmiotów – ok. 100 wydarzeń rocznie. Ciągłe pozyskiwanie funduszy na zakup sprzętu, konserwacja sprzętu i bieżące naprawy serwisowe

Dotacje zewnętrzne na projekty inwestycyjno-kulturalne pozyskane w 2023 roku.

POLANA KULTURY pozyskała na poprawę jakości oferowanych usług oraz poprawę warunków do upowszechniania kultury w gminie Orzysz pulę środków zewnętrznych w wysokości 501 211,41 zł, sięgając po dotacje z różnych źródeł.

Lp.	Program dotacyjny i tytuł projektu	Okres realizacji	Dotacja zewnętrzna (zł)	Wkład własny (zł)	Całkowity koszt zadania	Zrealizowane cele:
1.	PO Rybactwo i Morze „MOST ZAKOCHANYCH – remont kładki na rzece Orzyszy	I-VI. 2023	42 499,80	7 501,00	50 000,80	- metamorfoza mostu na rzece Orzyszy poprzez remont oraz nadanie mu nowych funkcji: kulturotwórczych, promocyjnych i estetycznych

2.	„Orzyszanki OD NOVA – zakup strojów ludowych dla dziecięcej frakcji zespołu ludowego	01.06 – 17.10.2023	19 000,00	1 203,00	20 203,00	-zakup strojów ludowych dla dziecięcej frakcji zespołu Orzyszanki
3.	RPO Woj. Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 „Polana Kultury – wsparcie Centrum Bibliotecznego-Kulturalnego w nowoczesnej działalności kulturalnej”	IV-XI.2023	422 711,61	87 193,83	509 905,44	- zakup nagłośnienia liniowego nowej generacji -zakup sprzętu do organizacji imprez plenerowych: najazdy zabezpieczające i barierki koncertowe
4.	RÓWNAĆ SZANSE 2023 Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności „Orzyska Manga Madness”	Umowa z dnia 17.11.2023 Realizacja projektu: I-VI. 2024	12 000,00	0,00	12 000,00	- warsztaty artystyczne: rysunek mangi, komiks -warsztaty kulinarne -wyjazd do Wwarszawy na Dni Kultury Japońskiej
5.	Działaj Lokalnie 2023 „Ławeczka miłości – czyli mała infrastruktura przy Moście Zakochanych”	16.07-15.12.2023	5 000,00	250,00	5 250,00	- projekt i wykonanie metalowej ławeczki i instalacja przy Moście Zakochanych - zakup i instalacja lampy solarnej przy ławce miłości
RAZEM			501 211,41	96 147,83	597 359,24	

SZKOLENIA: inwestycja w rozwój pracowników Polany – udział w Ogólnopolskim Programie Narodowego Centrum Kultury „Zaproś nas do siebie”. Polana Kultury znalazła się w gronie 14 samorządowych instytucji kultury z całego kraju, które przez 9 miesięcy w roku 2023 pracowały nad wzmocnieniem komunikacji wewnętrznej oraz projektowaniem oferty programowej w oparciu o dziedzictwo lokalne i współpracę z mieszkańcami. W ramach szkolenia:

- 1) Odbyły się warsztaty dla dyrektora instytucji oraz koordynatora projektu
- 2) przeprowadziliśmy AUTODIAGNOZĘ i diagnozę zewnętrzną
- 3) wzięliśmy udział w IV Ogólnopolskim Forum Pracuj w kulturze – Wrocław, 25.05.2023
- 4) udział pracowników Polany w trzech 3-dniowych wizytach studyjnych w modelowych ośrodkach kultury w Polsce:
  - I Wizyta studyjna. Termin: 28-30.06.2023 r., Dolny Śląsk, temat: Budowanie oferty instytucji w oparciu o współpracę międzyinstytucjonalną
  - II Wizyta studyjna. Termin: 19-21.07.2023 r., Podlasie, temat: Budowanie oferty instytucji w oparciu o współpracę ze społecznością lokalną
  - III Wizyta studyjna. Termin: 27-29.09.2023 r., Wielkopolska, temat: Budowanie oferty instytucji w oparciu o tożsamość lokalną

Działalność wydawnicza STUDIA NAGRAŃ:

- 1) autorski album muzyczny zespołu młodzieżowego BrauPi pod tytułem „EWENEMENT” – wydanie CD w nakładzie 500 sztuk

- 2) audiobook pt. „Mazurskie Opowieści” Jadwigi Tressenberg zarejestrowany we współpracy z Gminną Biblioteką z Pozezdrza jako produkt projektu „My na szlaku mazurskich legend” dofinansowanego ze środków Programu „Lokalne Partnerstwa PAFW” Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności
- 3) audiobook książki Mai Tabaki pt. "Jak w pełni korzystać z właściwości kamieni szlachetnych", który dostępny jest w Empiku
- 4) realizacja teledysku dla zespołu BrauPi do piosenki „Tylko ja” we współpracy z BAfilm oraz Suwalskim Ośrodkiem Kultury. Film dostępny na kanale YouTube Polany Kultury.

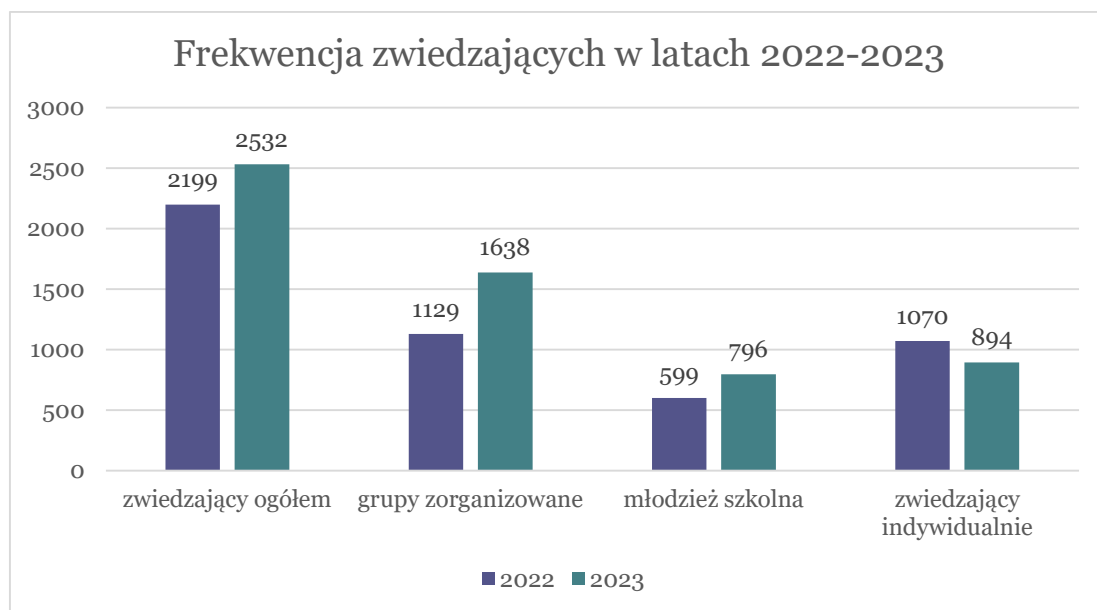
POLANA KULTURY znalazła się w publikacji książkowej, wydanej przez samorząd woj. warmińsko-mazurskiego z okazji jubileuszu 25-lecia samorządu i została pokazana jako modelowy przykład unikalnej w skali kraju placówki.

Publikacja pt. „CZŁOWIEK- NATURA-INFRASTRUKTURA Przewodnik po zmianie” ukazał się w 2023 roku wydany przez Pracownię Wydawniczą ELSET w Olsztynie.

Skład kadrowy realizujący powyższy wachlarz zadań – 14 pracowników.

Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej

Liczba zwiedzających muzeum ogółem wzrosła w 2022 roku o 798 osób w stosunku do roku wcześniejszego. Bez wątpienia wpływ na tę sytuację miało zdjęcie obostrzeń związanych z epidemią COVID-19. Muzeum mogło powrócić do normalności- prowadzić lekcje muzealne, które wśród uczniów cieszą się coraz większą popularnością. Swoboda w organizacji wydarzeń i spotkań oraz możliwość organizowania wystaw przełożyły się na znaczny wzrost frekwencji wśród zwiedzających o czym świadczy poniższy wykres.

Muzeum jest instytucją, która prezentując przeszłość musi jednocześnie nadążać „z duchem czasu”, przystosowując swoją ofertę i organizując funkcjonowanie tak, aby przyciągać do siebie jak największą publiczność, stąd też pomysł utworzenia centrum muzealno-edukacyjnego i stworzenia nowej przestrzeni do prowadzenia działalności kulturalnej i edukacyjnej. W 2023 r. po trzech latach realizacji projektów zakończono proces modernizacji instytucji. Muzeum pozyskało dodatkową, nowoczesną przestrzeń do prowadzenia działalności statutowej, przystosowaną do obsługi osób z niepełnosprawnością.

Pozyskano środki zewnętrzne w kwocie 929.866,65 zł na realizację projektów:

1. „Utworzenie centrum muzealno-edukacyjnego. Adaptacja budynku na potrzeby działalności muzeum w Orzyszu- etap III”. Zadanie to dofinansowano ze środków Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu pochodzących z Funduszu Promocji Kultury- państwowego funduszu celowego w kwocie 479.749,38 zł, a całkowity koszt projektu wyniósł 631.166,14 zł. Dodatkowo Gmina Orzysz wsparła dążenia do zrealizowania założonych planów zasilając budżet prowadzonej inwestycji o kolejne 151.416,76 zł. Projekt zakładał przeprowadzenie III - końcowego już etapu prac remontowych oraz przystosowanie do potrzeb działalności statutowej Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej w Orzyszu, znajdującego się w bardzo złym stanie technicznym budynku z pocz. XXw., sąsiadującego z obecną siedzibą muzeum. Remont kamienicy i połączenie obu budynków łącznikiem stał się faktem i pozwolił na stworzenie ciekawej, funkcjonalnej, a przede wszystkim o wiele większej przestrzeni muzealnej, pozwalającej na prezentację większej ilości eksponatów, zagadnień, prowadzenie warsztatów oraz spotkań w przyjaznym środowisku;
2. „Orzyskie centrum muzealno-edukacyjne - stworzenie nowoczesnej przestrzeni poprzez wyposażenie Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej w Orzyszu” ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2022. Całkowita wartość projektu wynosi 544.655,31 zł z czego współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej stanowi wartość 450.117,27 zł. W ramach realizacji projektu zamontowano system monitoringu, zakupiono i wdrożono system audioprzewodników oraz nabyto wyposażenie do muzeum w postaci mebli i sprzętu multimedialnego.

W 2023 roku Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej w Orzyszu otrzymało dotację celową Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego na realizację działań w zakresie kultury w wysokości 30.000,00 zł. W ramach dotacji zrealizowano następujące zadania:

1. Organizacja pikniku historycznego

W 2023 r. piknik odbywał się pn. „Przeżyj dzień w średniowieczu”. Na placu muzealnym powstał obóz średniowieczny z zaaranżowaną kuchnią obozową z wypiekami podplomyków. Każdy mógł spróbować sił w rzemiosłach średniowiecznych m.in. w biciu monet, zrobieniu świecy woskowej, czy zapoznania się z warsztatem karta. Ogromnym zainteresowaniem cieszyły się pokazy pojedynków rycerskich i tańca średniowiecznego. Podczas imprezy przeprowadzono turniej rodzinny z różnymi konkurencjami: średniowieczne memory, strzelanie z łuku, rzuty podkowami i wiankami test rycerski. Piknik historyczny odbył się w ramach Garnizonowego Święta Wojska Polskiego w Orzyszu . Przez cały dzień imprezie towarzyszył piknik militarny, a w jego trakcie- kuchnia polowa i kosztowanie słynnej, wojskowej grochówki, wystawa sprzętu wojskowego 15 Giżyckiej Brygady Zmechanizowanej oraz Batalionowej Grupy Bojowej NATO.

2. Organizacja „Czwartkowych spotkań muzealnych”

W 2023 roku rozpoczęliśmy cykl otwartych spotkań tematycznych, zapraszając autorytety z dziedziny historii. Prelekcje wygłosili: dr Waldemar Brenda - "Kulturowa partyzantka czyli o tajnym nauczaniu w polskiej historii" oraz Jacek Foszczyński - „Zakamarki niepodległości 1918-1922”. W związku z promocją najnowszej publikacji z muzealnej serii wydawniczej "Krajobraz Kulturowy Ziemi Orzyskiej", gościliśmy w muzeum dr hab. Wiesława B. Łacha prof. Uniwersytetu Warmińsko - Mazurskiego oraz dra Waldemara Brendę autorów książki „Orzysz cywilny - Orzysz wojskowy. Dwa spojrzenia na historię miasta po 1945 r.

3. Wydanie publikacji z serii „Krajobraz kulturowy Ziemi Orzyskiej”

Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej od siedmiu lat zajmuje się działalnością wydawniczą, publikując m.in. książki w serii wydawniczej Krajobraz Kulturowy Ziemi Orzyskiej. Cykl ten cieszy się ogromnym zainteresowaniem na co wskazuje wyczerpanie nakładu kilku części i konieczność ich dodruku. W ramach zadania w 2023 r. wznowiono nakład trzech pozycji książkowych: „Ziemia Orzyska. Dziedzictwo archeologiczne”, „Ziemia Orzyska. I wojna światowa - cmentarze i pomniki”, „Ziemia Orzyska. Arys... pamiętam takie miasto. I Remember Such City”. Ponadto przeprowadzono kwerendę, opracowano i wydano przewodnik historyczny „Okartowo - krótki przewodnik po długiej historii miejscowości”.

W 2023 r. otrzymano również dotację w wysokości 1.500,00 zł z Nadleśnictwa Giżycko jako dofinansowanie działania „Skarby i Zabytki Lasów Państwowych”.

W maju 2023 r. w Orzyszu odbyły się regionalne obchody Dni Katyńskich. „Katyń... ocalić od zapomnienia” to projekt edukacyjny odbywający się pod Honorowym Patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Andrzeja Dudy, mający na celu zachowanie i przekazywanie pamięci o 22 tysiącach obywateli państwa polskiego, skrytobójczo zamordowanych i spoczywających w Katyniu, Charkowie, Miednoje, Bykowni. W wielu miejscach w Polsce dotychczas zostały zasadzone zostały liczne dęby w myśl zasady - JEDEN DĄB, JEDNO NAZWISKO Z LISTY KATYŃSKIEJ. Organizatorem wydarzenia była Gmina Orzysz wraz z Batalionem Czołgów Ułanów Krechowieckich 15 Giżyckiej Brygady Zmechanizowanej im. Zawiszy Czarnego przy współpracy Stowarzyszenia Rodzina Katyńska w Olsztynie. Muzeum pełniło rolę koordynatora przedsięwzięcia. Obchody Dni Katyńskich rozpoczęto mszą św. w Kościele Garnizonowym p.w. św. Kazimierza Królewicza z udziałem wojskowej asysty honorowej. Następnie na terenie jednostki wojskowej oraz w mieście posadzono 25 dębów pamięci ofiar zbrodni katyńskich i osób poległych w bitwach bolszewikami. Wydarzeniu towarzyszyła uroczystość nadania nazwy ulicy w Orzyszu „Ofiar Katynia i Sybiru”, prezentacja wystawy IPN „Zbrodnia Katyńska 1940. Zagłada polskich elit” oraz konferencja naukowa.

W 2023 r. pracownicy muzeum złożyli wniosek do programu Ministra Edukacji i Nauki p.n. „Strefa Odkrywania, Wyobraźni i Aktywności – SOWA” realizowanego przez Centrum Nauki Kopernik w Warszawie, który uzyskał aprobatę komisji konkursowej. Do 2025 roku powstaną 32 lokalne Strefy Odkrywania, Wyobraźni i Aktywności. Jedno z centrów zostanie utworzone w Orzyszu. Składać się będzie z wystawy oraz Majsterni, czyli przestrzeni swobodnego eksperymentowania, w której można prowadzić różnorodne zajęcia.

Muzeum systematycznie wychodzi z ofertą edukacyjną, która jest różnorodna. Dzięki temu coraz częściej i chętniej dzieci i młodzież uczestniczą w zajęciach organizowanych przez instytucję. Przykładem są warsztaty przeprowadzone przez edukatorów muzealnych: „Pieczęcie i herby-symbole w życiu miasta”, „Historia kołem się toczy, czyli dzieje w przysłowiach polskich”, „Orzysz. Fakty i legendy”, „Kłobuki, wilkołaki i inne nieziemskie stwory w wierzeniach mazurskich”, „Dziadek do orzechów”.

Podczas „Nocy Muzeów” zorganizowanej jak co roku w miesiącu maju, odbyło się zwiedzanie nocne muzeum z opowieścią przewodnika, a także spacer z przewodnikiem po mieście.

Oprócz codziennej działalności – edukacyjnej, przewodnickiej czy pozyskiwania funduszy Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej jest koordynatorem przygotowań wydarzeń o charakterze patriotycznym. W 2023 roku przygotowano: Święto Konstytucji 3- go Maja, Narodowy Dzień Pamięci Powstania Warszawskiego, 84. Rocznice wybuchu II wojny światowej”, Narodowe Święto Niepodległości.

W 2023 r. instytucji zlecono zadanie, polegające na zorganizowaniu oraz obsłudze w okresie wakacyjnym „Punktu Informacji Turystycznej” przy ul. Rynek w Orzyszu. Pracownicy muzeum oprócz udzielania wyczerpujących informacji związanych z naszym regionem, a przede wszystkim Gminą Orzysz,

dotyczących lokalnego dziedzictwa i historii, a także atrakcji turystycznych i kulturalnych, prowadzili sprzedaż pamiątek.

Muzeum stale pozyskuje eksponaty. Oprócz muzealiów pozyskanych drogą zakupu najważniejsze są eksponaty przekazywane przez mieszkańców Gminy Orzysz oraz przez miłośników historii i miasta, w formie darów. Na dzień 31 grudnia 2023 r. w zasobach muzeum było 1576 szt. muzealiów oraz 362 szt. depozytów.

Ochrona zabytków

Rada Miejska w Orzyszu Uchwałą Nr XLVI/337/22 z dnia 26 stycznia 2022 r. przyjęła Program Opieki nad Zabytkami Gminy Orzysz na Lata 2022-2025. Celem opracowania programu opieki nad zabytkami gminy Orzysz na lata 2018-2021 było określenie zasadniczych kierunków działań inicjowanych przez władze gminy w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, występującego w jej granicach administracyjnych, zgodnie z przepisami ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Program ma na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego regionu, jak również jego promocji wśród mieszkańców oraz turystów. Funkcję tę można realizować między innymi poprzez edukację, poczynając od poziomu podstawowego oraz pobudzanie rozwoju turystyki. Nieodzownym elementem tego typu działań jest budzenie w społeczeństwie świadomości istnienia zabytków i potrzeby ich rewitalizacji, jak również zwrócenie uwagi na istniejącą wspólnotę kulturową.

Rada Miejska w Orzyszu Uchwałą Nr XXIV/176/20 z dnia 30 czerwca 2020r. przyjęła sprawozdanie z realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Orzysz na lata 2018-2021 za okres 2018-2020.

W 2024 roku zostanie sporządzone sprawozdanie z realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Orzysz na lata 2022-2025 za okres 2022-2023.

Zarządzeniem Burmistrza Orzysza Nr 38/2016 z dnia 10 lutego 2016 r. została założona Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Orzysz. (zmiany: Zarządzenie Nr 88/2017 Burmistrza Orzysza z dnia 28 marca 2017 r. oraz Zarządzenie Nr 12/5/2017 Burmistrza Orzysza z dnia 10 maja 2017r., Zarządzenie Nr 24/04/2019 Burmistrza Orzysza z dnia 23 kwietnia 2019 r.). Gminna ewidencja zabytków stanowi zbiór otwarty. Na terenie gminy Orzysz znajdują się dwadzieścia cztery obiekty zabytkowe objęte ochroną prawną, wynikającą z ujęcia ich w rejestrze zabytków województwa warmińsko-mazurskiego, prowadzonym przez Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

W roku 2023 gmina złożyła wnioski o dofinansowanie remontów zabytkowych kościołów na terenie gminy:

- 1) Remont wnętrza zabytkowego kościoła pw. Matki Bożej Szkaplerznej w Orzyszu – 399 840,00zł;
- 2) Remont zabytkowego Kościoła pw. Niepokalanego Serca Najświętszej Marii Panny w m. Okartowo – 1 000 000,82zł;
- 3) Remont zabytkowego kościoła pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Klusach – 800 000,46zł;
- 4) Remont zabytkowego kościoła pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Orzyszu – 500 000,90zł.

Ostatecznie dofinansowaniem objęto 2 pierwsze projekty. Rozpoczęcie remontów zaplanowane jest na 2024 rok.

Muzeum zaangażowało się w pomoc w napisaniu wniosku dla zabytkowego Kościoła pw. Niepokalanego Serca Najświętszej Marii Panny w Okartowie. Dzięki temu parafia otrzymała 250 000,00zł na remont elewacji.

Wnioski

- 1) Praca i działalność domu kultury i biblioteki uległa gruntownej reorganizacji zarówno w nazwie, formie i zakresie działalności.
- 2) Instytucje kultury funkcjonujące na terenie gminy systematycznie i skutecznie sięgają po środki zewnętrzne by zwiększać zakres i uatrakcyjnić ofertę dla mieszkańców.
- 3) Agresja Rosji na niezależną Ukrainę ponownie nie pozwoliła na organizację cyklicznych plenerowych wydarzeń jak „Walka Czołgów” w roku 2023.
- 4) W 2023 roku nastąpił wzrost osób odwiedzających muzeum o 15% względem roku 2022.
- 5) Gmina pozyskała niespotykane dotychczas środki na renowację zabytków tj. kościołów w Orzyszu i Okartowie w wysokości ponad 1 650 000,00zł.

Oświata

W ramach zadań oświatowych gmina zapewnienia kształcenie, wychowanie i opiekę w przedszkolach i szkołach podstawowych.

Realizacja zadań organu prowadzącego wobec szkół i placówek wymaga właściwej organizacji, zarówno funkcji nadzorczych, jak i roli służebnej, związanej z realizacją obowiązków określonych w ustawie o systemie oświaty. Organ prowadzący szkołę lub placówkę odpowiada za jej działalność.

W ustawie o samorządzie gminnym zapisano, że zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty m.in. w zakresie edukacji publicznej należy do zadań własnych gminy.

W ustawie o systemie oświaty ustawodawca wskazał, iż do zadań gminy należy:

- zakładanie i prowadzenie publicznych przedszkoli, żłobków, szkół podstawowych i gimnazjów,
- zabezpieczenie bazy lokalowej i sprawności technicznej obiektów oświatowych oraz środków rzeczowych i finansowych dla ich działalności,
- zabezpieczenie kadry pracowniczej, w tym administracyjno-finansowej.

W ustawie Karta Nauczyciela, wśród zadań gminy wymieniono m.in. następujące zadania:

- zapewnienie średniego wynagrodzenia nauczycieli w poszczególnych grupach awansu zawodowego, wspieranie nauczycieli w procesie dydaktyczno-wychowawczym,
- zapewnienie środków na doksztalcenie i doskonalenie zawodowe.

Ponadto zadania oświatowe Gminy Orzysz związane są z obowiązkiem:

- kontroli spełniania przez uczniów obowiązku szkolnego i obowiązku nauki,
- realizacji zadań wspierających uczniów w nauce, m.in. organizacja dodatkowych zajęć edukacyjnych, stypendia za szczególne osiągnięcia,
- zapewnienia bezpiecznych warunków pracy i nauki,
- organizacji dodatkowych zajęć specjalistycznych dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, posiadających orzeczenia o niepełnosprawności i potrzebie kształcenia specjalnego (rewalidacja, zajęcia kompensacyjno-wyrównawcze, nauczanie indywidualne etc.),
- dbałości o bazę lokalową i dydaktyczną placówek oświatowych,
- wypłat świadczeń socjalnych rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, w tym: stypendia szkolne i zasiłki o charakterze socjalnym, dofinansowanie do zakupu podręczników i pomocy szkolnych,
- dofinansowania pracodawcom kosztów doksztalcenia młodocianych pracowników w ramach pomocy de minimis,
- zapewnienia dowozów uczniów do szkół na terenie gminy oraz organizacja dowozu uczniów niepełnosprawnych do szkół i ośrodków szkolno – wychowawczych, organizacji konkursów na stanowiska dyrektorów szkół i przedszkoli lub przygotowanie procedury powierzenia stanowisk na kolejne lata,
- przygotowania całościowej oceny pracy dyrektorów szkół i przedszkoli,
- przeprowadzania egzaminów na stopień nauczyciela mianowanego w ramach awansu zawodowego,
- prowadzenie lokalnej bazy danych dziedzinowych w Systemie Informacji Oświatowej,
- innych zadań nie wymienionych powyżej, a wynikających z przepisów prawa.

W ramach wykonywania obowiązków wynikających z ustawy Karta Nauczyciela, zadaniem gminy jest także ukształtowanie struktury kadrowej placówek, aby odpowiadała ona współczesnym wymogom edukacyjnym. W tym zakresie koniecznym stało się „zbudowanie” oraz stałe usprawnianie systemu wynagradzania i doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Burmistrz Orzysza, w terminie do końca października każdego roku, przedstawia Radzie Miejskiej w Orzyszu szczegółową Informację o stanie oświaty w gminie Orzysz za ubiegły rok szkolny.

Kadra pedagogiczna i niepedagogiczna

W rozwoju szkolnictwa zasadniczą rolę odgrywają umiejętności zawodowe nauczycieli, ich wiedza o życiu, zrozumienie współczesnych problemów świata oraz chęć samodoskonalenia. Dobór kadry pedagogicznej to przede wszystkim rola dyrektorów placówek. Stan zatrudnienia w danym roku szkolnym wynika z zatwierdzonej przez organ prowadzący organizacji roku, a ta ściśle związana jest z liczbą oddziałów na każdym poziomie nauczania, liczbą godzin wynikającą z podziału na grupy (dotyczy zajęć z wychowania fizycznego, języków obcych, informatyki) zależną od liczebności oddziałów klasowych oraz określoną w rozporządzeniu (ramowe plany nauczania) przez Ministra Edukacji Narodowej liczbą godzin dla poszczególnych przedmiotów i poziomów nauczania.)

Zatrudnienie nauczycieli na terenie Gminy Orzysz w roku 2022/2023				
Zatrudnieni w pełnym wymiarze	Ogółem	Początkujący	Mianowany	Dyplomowany
	92	12	13	67
Razem etaty	94,9	12,22	13,11	69,57

Wśród nauczycieli dominują osoby o najwyższym stopniu awansu zawodowego. Świadczy to o wysokiej jakości kadry, która powinna mieć przełożenie na wysokie wyniki nauczania i egzaminów sprawdzających.

Zatrudnienie nauczycieli na terenie Gminy Orzysz w roku szkolnym 2023/2024				
Zatrudnieni w pełnym wymiarze	Ogółem	Początkujący	Mianowany	Dyplomowany
	93	15	12	66
Razem etaty	95,95	15,78	12	68,17

Pracownicy niepedagogiczni	Rok szkolny 2021/2022	Rok szkolny 2022/2023	Rok szkolny 2023/2024
Pracownicy obsługi szkół, przedszkoli, żłobka	43	45	43
Pracownicy administracji szkół, przedszkoli, żłobka	10,75	7,38	7,25
RAZEM	53,75	52,38	50,25

Na przestrzeni ostatnich 4 lat spadła liczba pracowników administracji i obsługi. Spadek spowodowany mniejszą liczbą uczniów w szkołach.

Doskonalenie nauczycieli

Bardzo istotnym czynnikiem podwyższającym jakość edukacji jest nieustanne doskonalenie kadry nauczycielskiej. Zgodnie z art. 12 ust. 3 Karty Nauczyciela „Nauczyciel powinien podnosić swoją wiedzę ogólną i zawodową, korzystając z prawa pierwszeństwa do uczestnictwa we wszelkich formach doskonalenia zawodowego na najwyższym poziomie”. Jest on w szczególności zobowiązany do podnoszenia swoich kwalifikacji. Nauczyciele z gminy Orzysz korzystali m.in. z takich form doskonalenia zawodowego jak: studia podyplomowe, kursy kwalifikacyjne, czy różnego rodzaju warsztaty, szkolenia i konferencje. W osiągnięciu tego celu służyły zapewnione środki finansowe. Art. 70a ust. 1 Karty Nauczyciela stanowi, że „W budżetach organów prowadzących szkoły wyodrębnia się środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli z uwzględnieniem doradztwa metodycznego - w wysokości 0,8% planowanych rocznych środków, przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli.”

Kwoty przeznaczane na doskonalenie nauczycieli w latach 2021-2024				
	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024
0,8% planowanych rocznych środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli Gminy Orzysz	51 114,20	52 740,51	59 127,10	70 623,08
RAZEM	51 114,20	52 740,51	59 127,10	70 623,08

Wyniki nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Warmińsko - Mazurskiego Kuratora Oświaty

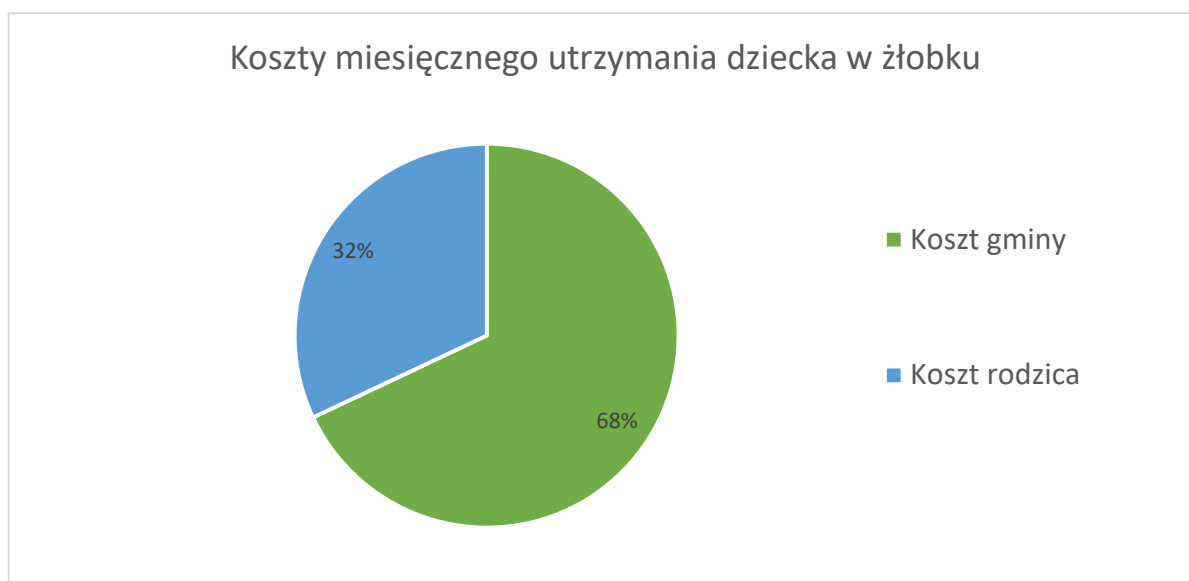
W roku szkolnym 2022/2023 została przeprowadzona kontrola doraźna przez pracowników Kuratorium Oświaty w Olsztynie delegatura w Elku. Tematyka kontroli: realizacja procesu kształcenia nauczyciela matematyki, nadzór pedagogiczny sprawowany przez dyrektora szkoły nad realizacją zadań. Kuratorium przeprowadziło badanie kompetencji kluczowych uczniów w Okartowie. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

Opieka nad dziećmi do lat trzech

W gminie Orzysz funkcjonuje Żłobek, który został powołany i funkcjonuje zgodnie z Ustawą z dnia 4 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi do lat 3. Żłobek funkcjonuje w godzinach od 6:30 do 16:00. Odpłatność za wyżywienie wynosi 5,50 za dzień (od 01.01.2024 7,50zł), chesne 500,00 zł - czyny pobyt dziecka w placówce. Wysokość chesnego w tej kwocie obowiązuje dopiero od października 2020 roku.

- W roku szkolnym 2022/2023 do Żłobka uczęszcza 29 dzieci w wieku od 1,5 do 3 lat.
- W roku szkolnym 2023/2024 do Żłobka uczęszcza 31 dzieci w wieku od 1,5 do 3 lat (w rejestrze jest 29, zadeklarowanych we wrześniu 2023 r. 31 dzieci)
- Jest to placówka, która nie jest subwencyjna i w 100% finansowana z budżetu gminy. Koszty funkcjonowania Żłobka w 2023 r. przy założeniu średniej liczby ,tj. 30 uczęszczających dzieci, przedstawia poniższa tabela oraz wykres.

	Koszt Gminy		Czesne pobierane od rodziców	Łącznie wydatkowano W 2023 r.	Koszt na 1 dziecko
	Środki własne	Pozyskane z Programu Maluch +			
Koszt całkowity	225 534,51 zł	0,00 zł	167 600,00 zł	393 134,51 zł	13 104,48 zł
Koszt miesięczny	18 794,54 zł	0,00 zł	13 966,67 zł	32 761,21 zł	1 092,04 zł

Koszt miesięczny utrzymania dziecka (przy założeniu średniej liczby, tj. 30 dzieci) w 2023 roku w żłobku wyniósł 1 092,04 zł, z czego 57,37% poniosła gmina ze środków własnych, gdyż w 2023 r. nie uruchomiono Programu „Maluch +”. Udział rodziców w finansowaniu działalności żłobka to 42,63% wszystkich kosztów. W roku poprzednim był to stosunek 68% koszt gminy do 32% koszt rodzica.

W związku ze wzrostem płac nauczycieli, kosztów energii i pozostałych kosztów utrzymania żłobka, przy jednoczesnym podniesieniu świadczenia wychowawczego z 500+ do 800+ należy podnieść opłatę od rodziców z 500,00zł do 800,00zł.

Wychowanie przedszkolne

Edukacja dzieci 6-letnich w przedszkolach publicznych jest bezpłatna. Gmina otrzymała z budżetu państwa subwencję na każdego sześciolatka w przedszkolu. Rodzic opłaca jedynie wyżywienie. Subwencja na jednego sześciolatka w 2023 r. wyniosła 5 101,71 zł na rok. Dotacja przedszkolna z budżetu państwa na jednego przedszkolaka 1 607,35 zł na rok.

Wychowaniem przedszkolnym obejmuje się dzieci w wieku 3-6 lat, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach dzieci, które ukończyły 2,5 roku. Obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego dotyczy dzieci 6-letnich.

- W roku szkolnym 2022/2023 wychowaniem przedszkolnym w przedszkolach gminnych objętych było łącznie 212 dzieci : 206 w wieku do lat 5 (*w tym 59 z Montessori*) + 6 (*2 z Montessori*) sześciolatki w przedszkolu.

- W roku szkolnym 2023/2024 wychowaniem przedszkolnym w przedszkolach gminnych objęto 237 łącznie dzieci – 228 w wieku do lat 5 (w tym 55 z Montessori) + 9 (2 z Montessori) sześciolatki w przedszkolu.
- Od 12 września 2017r. funkcjonuje niepubliczne Przedszkole Artystyczno – Językowe Akademia Montessori do którego uczęszcza 68 dzieci z terenu naszej gminy (na dzień 31.12.2023r.) i 7 dzieci z innych gmin.

Koszty utrzymania Przedszkoli w gminie Orzysz				
Wykonanie planu 2023 r.	Dotacja, czesne od rodziców, subwencja, inne Gminy	Koszt Gminy	Liczba dzieci	Koszt gminy – dopłata do jednego dziecka miesięcznie (12 m-cy)
2 593 690,96	637 660,11	1 956 030,85	237	687,78

Dotacja przedszkolna – 340 758,00 zł

Subwencja na niepełnosprawne przedszkolaki 89 486,45 zł

Subwencja na sześciolatki w przedszkolu – 48 712,38 zł

Subwencja dla Przedszkola Montessori : 84 081,48

Czesne od rodziców – 34 997,50 zł

Zwrot przez Gminy sąsiednie przekazanej do Montessori dotacji przedszkolnej: 39 624,30 zł.

Dotacja przekazana w 2023 r. dla Montessori to 770 035,25 zł. (wartość ujęta w „Wykonanie planu...”)

Szkoły podstawowe

W gminie Orzysz funkcjonują trzy szkoły podstawowe w Zespołach Szkolno – Przedszkolnych. Poniższa tabela prezentuje liczebność dzieci od 2019/2020 roku.

Rok szkolny 2019/2020									
Szkoły	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Klasa IV	Klasa V	Klasa VI	Klasa VII	Klasa VIII	Razem
SP Orzysz	75	56	73	32	95	102	74	74	581
SP Dąbrówka	4	8	8	0	8	4	8	6	46
SP Okartowo	8	10	0	13	9	14	8	14	76
Razem	87	74	81	45	112	120	90	94	703

Rok szkolny 2020/2021									
Szkoły	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Klasa IV	Klasa V	Klasa VI	Klasa VII	Klasa VIII	Razem
SP Orzysz	69	72	53	71	31	91	96	68	551

SP Dąbrówka	6	4	8	9	0	8	4	8	47
SP Okartowo	0	9	10	0	13	10	15	8	65
Razem	75	85	71	80	44	109	115	84	663

Rok szkolny 2020/2021									
Szkoły	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Klasa IV	Klasa V	Klasa VI	Klasa VII	Klasa VIII	Razem
SP Orzysz	69	72	53	71	31	91	96	68	551
SP Dąbrówka	6	4	8	9	0	8	4	8	47
SP Okartowo	0	9	10	0	13	10	15	8	65
Razem	75	85	71	80	44	109	115	84	663

Rok szkolny 2021/2022									
Szkoły	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Klasa IV	Klasa V	Klasa VI	Klasa VII	Klasa VIII	Razem
SP Orzysz	74	71	71	51	77	34	94	91	563
SP Dąbrówka	6	7	5	8	8	0	9	4	47
SP Okartowo	8	0	8	12	0	14	12	13	67
Razem	80	78	84	71	85	48	115	108	677

Rok szkolny 2022/2023									
Szkoły	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Klasa IV	Klasa V	Klasa VI	Klasa VII	Klasa VIII	Razem
SP Orzysz	81	69	63	71	49	76	27	88	524
SP Dąbrówka	0	6	7	5	7	7	0	9	41
SP Okartowo	8	10	0	0	10	0	15	10	63
Razem	99	85	70	86	66	83	42	107	628

Rok szkolny 2023/2024									
Szkoły	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Klasa IV	Klasa V	Klasa VI	Klasa VII	Klasa VIII	Razem
SP Orzysz	50	81	64	63	70	48	72	26	524
SP Dąbrówka	5	0	6	7	5	8	8	0	39
SP Okartowo	5	7	13	1	10	10	0	14	60
Razem	60	88	83	71	85	66	80	40	623

Jak widać w tabelach od roku 2019 następuje we wszystkich szkołach spadek liczby uczniów. W szkole podstawowej w Dąbrówce nie ma klasa II a w Okartowie brak jest kl. VII. Prognoza liczby uczniów przedstawiona poniżej również wskazuje, iż z roku na rok uczniów w szkołach będzie mniej.

Prognoza liczby uczniów w szkołach roczniki 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023 na podstawie zameldowanych na pobyt stały według ewidencji ludności przedstawia zestawienie poniżej.

Prognoza liczby uczniów w szkołach wg. roczników							
	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023	
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Orzyszu	67	80	61	44	53	41	
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Okartowie	8	8	7	10	11	11	
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Dąbrówce	6	6	7	2	4	6	
Razem	81	94	75	56	68	58	

Branżowa Szkoła I Stopnia

30 czerwca Rada Miejska w Orzyszu podjęła uchwałę Nr XXXVII/283/21 z dnia 30 czerwca 2021r. w sprawie założenia Branżowej Szkoły I stopnia w Dąbrówce. Z dniem 01 września 2021r. została utworzona klasa I, w obecnym roku szkolnym powstała kolejna I klasa licząca 23 uczniów. W szkole uczą się nie tylko uczniowie z ościennych wsi, ale także z samego Orzysza czy sąsiadującej gminy Mikołajki. To duże osiągnięcie, biorąc pod uwagę fakt, że szkoła funkcjonuje dopiero trzeci rok, jest położona na skraju Gminy Orzysz (oddalona od miasta Orzysz o ponad 20 km.) i konkuruje swoją ofertą ze szkołami o podobnym profilu z Pisz czy Elku.

Liczba uczniów w Branżowej Szkole I stopnia w Dąbrówce w poszczególnych klasach

Lp.	Rok szkolny i klasa	Ilość uczniów
1	2021/2022 klasa III	9
2	2022/2023 klasa II	14
3	2023/2024 Klasa I	23
Razem		46

Uczniowie, zgodnie ze swoimi zainteresowaniami i predyspozycjami wybrali zawód i samodzielnie lub z pomocą szkoły znaleźli zakład pracy, w którym odbywają zajęcia praktyczne. W szkole, przez 3 dni w tygodniu, zdobywają wiedzę w zakresie przedmiotów ogólnych, m.in.: języka polskiego, matematyki, geografii, biologii, języka angielskiego. W pozostałe dni tygodnia uczą się zawodu u wybranego przez siebie pracodawcy.

Raz w roku uczestniczą w obowiązkowym, finansowanym przez szkołę, kursie teoretycznych przedmiotów zawodowych. Specyfika szkoły branżowej polega na współpracy z wieloma przedsiębiorcami, z różnych branż, u których pracują uczniowie – młodociani pracownicy. W tym momencie szkoła prowadzi trwałą współpracę z 12 przedsiębiorcami z Gminy Orzysz, Mikołajek, Pisz i Elku. Z każdym rokiem, wraz z wyborami zawodowymi uczniów, pojawiają się nowi przedsiębiorcy. Przekłada się to na budowanie marki szkoły. O szkole mówi się także poza sferą oświatową.

Terminy turnusów kształcenia teoretycznego

L.p.	Zawód	Klasa/stopień	Termin
1	Sprzedawca: (Olecko)	III	06.11 – 01.12.2023r.
2	Pracownik pomocniczy gastronomii: (on-line Olsztyn)	III	16.10-13.11.2023r.
3	Pracownik pomocniczy obsługi hotelowej: (on-line Olsztyn)	III	16.10-13.11.2023r.
4	Cukiernik:	III	06.11 – 01.12.2023r.
5	Mechanik pojazdów samochodowych: (Olecko)	III	02.10 – 27.10.2023r.
6	Pracownik pomocniczy gastronomii (on-line Olsztyn)	II	12.12.2023-16.01.2024
7	Murarz-tylnik: (Olecko)	II	06.11 – 01.12.2023
8	Sprzedawca: (Olecko)	II	02.10 – 27.10.2023r.
9	Piekarz: (Olecko)	II	05.09-29.09.2023
10	Mechanik pojazdów samochodowych: (Olecko)	II	08.01-16.02.2024r. (ferie 22.01-02.02.24)
11	Cukiernik: (Olecko)	II	08.01 – 16.02.2024 (FERIE 22.01-02.02.2024)
12	Fryzjer: (Giżycko)	II	02-27.10.2023r.
13	Stolarz: (Łomża)	II	19.02-15.03.2024r.
14	PIEKARZ (Olecko)	I	03.04-26.04.2024r.
15	Mechanik pojazdów samochodowych (olecko)	I	06-31.05.2024r.
16	Cukiernik (olecko)	I	03-26.04.2024r.
17	Kucharz (olecko)	I	06.05 – 31.05.2024
18	Stolarz (Iława)	I	20.05-14.06.2024r.
19	Fryzjer (giżycko)	I	02.01-09.02.2024r.

Podstawą organizacji praktycznej nauki zawodu jest umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego, podpisana pomiędzy pracodawcą a uczniem, uzyskującym podwójny status prawny tj. ucznia i pracownika młodocianego.

Uprawnienia pracownicze: wynagrodzenie za pracę, opłacanie składki ZUS na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, czas nauki w szkole wlicza się do stażu pracy, prawo do urlopu wypoczynkowego. Uczniowie szkoły branżowej, którzy w ramach nauki pracują u wybranych pracodawców mają dużo lepszą pozycję na rynku pracy niż ich rówieśnicy kończący szkoły średnie. Zdecydowanie wpływać to będzie na ich aktywizację zawodową. U wielu młodych ludzi już w pierwszym roku nauki kształtuje się kultura pracy. W kilku wypadkach są to pierwsi pracownicy etatowi w swoich rodzinach. Zakładamy, że będą oni potencjalnymi pracownikami, z czasem także pracodawcami, a nie klientami Urzędu Pracy.

Klasy Branżowej Szkoły I Stopnia doskonale integrują się z młodszymi kolegami, koleżankami ze szkoły podstawowej. Młodzież uczestniczy we wszystkich imprezach i uroczystościach szkolnych, wiele inicjatyw wychodzi właśnie od nich. Uczniowie naszej szkoły uczestniczą w wielu wyjazdach zawodowców a także imprezach, związanych z wybranym przez nich zawodem, min. „Mistrzostwa Młodych Mechaników w Poznaniu”, „Konkurs Cukierniczy – Cukiernia Sowa”.

Ważniejsze działania:

- Udział naszych uczniów w Mistrzostwach Województwa Warmińsko-Mazurskiego SZS „Licealiada” 2024! w unihokeju w Elblągu.
- Udział w koncercie profilaktycznym „Masz jedno życie”.
- Udział w programie Erasmus +, wyjazd do Grecji.
- Wyjazd do Warszawy na mecz Legia Warszawa – Puszcza Niepołomice w ramach projektu „Kibicuj z Klasą”.
- Udział w programie upowszechniania strzelectwa realizowanego przez Akademicki Związek Sportowy na zlecenie Ministerstwa Sportu i Turystyki.
- Biegamy dla Niepodległej
- Wyjazd na EuroSkills 2023 w Gdańsku (EuroSkills 2023 to ósma edycja największego w Europie wydarzenia związanego ze szkolnictwem zawodowym, które po raz pierwszy odbywa się w Polsce)
- Zespół Szkolno – Przedszkolny w Dąbrówce jest koordynatorem projektu Erasmus + „Wyjście z klasą STEM na zewnątrz”, którego partnerami są szkoły z Grecji i Turcji. Wartość projektu 60 000 euro.

Zespół Szkolno – Przedszkolny im. Michała Kajki w otrzymał zaszczytny tytuł "SZKOŁY UCZĄCEJ SIĘ"! Jest to honorowe potwierdzenie, że dyrektor i nauczyciele w swojej pracy koncentrują się na procesie uczenia się poprzez wdrażanie oceniania kształtującego, rozwijanie praktyk współpracy oraz strategii podnoszących jakość nauczania i efektywność uczenia się uczniów i uczennic.

Aktualnie jesteśmy jedyną szkołą w powiecie piskim i jedną z nielicznych w naszym województwie, która została uhonorowana takim tytułem.

Etaty wsparcia

Działalność szkół podstawowych w zakresie edukacyjny (przedmiotowa), wychowawczo-opiekuńczym wspierana jest godzinami pracy pedagoga szkolnego, psychologa, logopedy, opieki świetlicowej i biblioteki szkolnej. Realizacje tych działań finansowana jest w 100% z budżetu gminy Orzysz. Są to poszczególne kategorie zajęć z uczniami:

- praca pedagoga szkolnego. Do obowiązków pedagoga należy diagnozowanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów, rozwiązywanie problemów i konfliktów między uczniami, niwelowanie zachowań negatywnych i agresywnych wśród uczniów, poprzez m.in. rozmowy z rodzicami i uczniami, działania profilaktyczne. Zadaniem pedagoga jest również

pomoc rodzicom i nauczycielom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych możliwości, predyspozycji i uzdolnień uczniów. Pedagog nawiązuje współpracę z policją, kuratorami sądowymi, asystentami rodziny, pracownikami socjalnymi i rodzicami. Współpracuje z pracownikami Powiatowej Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Piszcu, MOPS w Orzyszu i Sądem Rejonowym w Piszcu. Prowadzi zajęcia w zakresie pomocy psychologiczno – pedagogicznej, podejmuje zagadnienia z zakresu profilaktyki uzależnień. praca psychologa,

- praca psychologa: - diagnozowanie sytuacji wychowawczych w szkole w celu rozwiązywania problemów wychowawczych oraz wspierania rozwoju uczniów; - podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży; - minimalizowanie skutków zaburzeń rozwojowych, zapobieganie zaburzeniom zachowania oraz inicjowanie różnych form pomocy w środowisku szkolnym i pozaszkolnym uczniów; - zapobieganie występowaniu patologii społecznych; - inicjowanie i prowadzenie działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych; - pomoc rodzicom i nauczycielom w rozwiązywaniu problemów uczniów.
- praca logopedy: diagnozowanie logopedyczne, w tym prowadzenie badań przesiewowych w celu ustalenia stanu mowy uczniów, prowadzenie zajęć logopedycznych oraz porad i konsultacji dla uczniów i rodziców w zakresie stymulacji rozwoju mowy uczniów i eliminowania jej zaburzeń, podejmowanie działań profilaktycznych zapobiegających powstawaniu zaburzeń komunikacji językowej we współpracy z rodzicami uczniów, wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
- opieka świetlicowa, świetlica obejmuje opieką zapisanych do niej uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem dojeżdżających, tych, którzy muszą dłużej przebywać w szkole ze względu na czas pracy rodziców oraz okoliczności wynikające z organizacji pracy szkoły (dzieci, które nie uczestniczą w lekcjach religii). Wychowawcy świetlicy sprawują opiekę nad dziećmi podczas oczekiwania i wsiadania do autobusów szkolnych.
- praca biblioteki szkolnej,

Z zajęć logopedycznych korzystają dzieci przedszkolne i uczniowie szkoły podstawowej (kwalifikacja na podstawie diagnozy logopedycznej przeprowadzanej w placówkach we wrześniu przez logopedów i na podstawie zaleceń poradni psychologiczno-pedagogicznej zawartych w opiniach). Dzieci uczestniczą z reguły w zajęciach grupowych. W zajęciach terapii logopedycznej mogą uczestniczyć rodzice uczniów.

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz działania profilaktyczne

W trakcie bieżącej prac z uczniem udzielana jest pomoc psychologiczno-pedagogiczna przez zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów w formie:

- zajęć dydaktyczno-wyrównawczych (prowadzone przez pedagogów, nauczycieli w swoim czasie wolnym),
- zajęć korekcyjno – kompensacyjnych (prowadzone przez pedagogów),
- zajęć logopedycznych (prowadzone przez logopedów),
- zajęć rozwijających kompetencje emocjonalno-społeczne (prowadzone przez pedagogów),
- zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu (prowadzone przez doradcę zawodowego),
- porad i konsultacji (prowadzone przez nauczycieli i specjalistów).

Dzięki zajęciom wychowawczo – profilaktycznym oraz indywidualnym spotkaniom uczniowie wiedzą, jakie ich zachowania mogą zagrażać innym i ranić innych oraz co robić aby tego uniknąć, uczniowie wiedzą w jaki sposób rozładowywać emocje i do kogo zwrócić się o ewentualną pomoc, reagują na zachowania agresywne, ciągła motywacja ucznia ze strony pedagoga oraz innych nauczycieli miała

wpływ na ich udział w wielu przedsięwzięciach. Rodzice coraz chętniej z własnej inicjatywy zwracają się o pomoc do pedagoga. Szybka i przemyślana interwencja przyczyniała się do rozwiązywania większości problemów na bieżąco

W ramach działalności profilaktycznej w placówkach realizowano m.in.:

- przeprowadzono zajęcia integracyjne w grupach/ klasach,
- każda klasa opracowała i wdraża „Kodeksy klasowe”,
- przeprowadzono lekcje wychowawcze m. in. dotyczące wzajemnego zaufania, akceptacji, poruszające temat konstruktywnego rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie ze stresem i identyfikacji problemów,
- zorganizowano klasowe wycieczki, wyjazdy do kina, wyjścia, „nocowisko w szkole”, wyjazdy grup przedszkolnych np. do Ośrodka Mazurskiego „Okrągłe” na spotkanie z Mikołajem,
- zorganizowano dyskoteki szkolne, zabawy choinkowe i karnawałowe,
- wdrożone zostały programy profilaktyczne: „Trzymaj Formę” program objęty patronatem SANEPiD, „Przyjaciele Zippiego” program promocji zdrowia psychicznego,
- odbyły się zajęcia z udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej,
- odbyły się spotkania z policjantem, w klasach IV-VIII spotkania z policjantem pod hasłem „Nieletni wobec prawa”, spotkania z psychologiem, spotkania ze strażakami, spotkania z leśnikiem, Tydzień dla profilaktyki chorób zakaźnych
- zorganizowano klasowe i międzyklasowe turnieje np. „Dwa ognie”, turniej piłki siatkowej, Turniej Gier i Zabaw Sportowych klas III, Turniej Piłki Nożnej Klas VI i klas VIII,
- przedszkolaki i uczniowie uczestniczyli w zawodach sportowych np. biegi w Okartowie, Mistrzostwa Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Unihokeju, Mistrzostwa Powiatu Piskiego w Sztafetowych Biegach Przelajowych, Powiatowy Turniej Piłki Nożnej Chłopców,
- zorganizowano przedstawienia/ spotkania profilaktyczne, m. in. przedszkolaki wzięły udział w spektaklu profilaktycznym ph. „W krainie świętego Mikołaja”, w spektaklu profilaktycznym ph. „Psołka Dorotka”, uczniowie klas I-III wzięli udział w spektaklu profilaktycznym ph. „Zuzia w Krainie Dobroci”, Koncert profilaktyczny „Nie zmarnuj swojego życia”
- przeprowadzono wiele akcji charytatywnych, n. in. zbiórka plastikowych korków, pomoc dla Ukrainy, zbiórka dla Uli, akcja „Miska pełna szczęścia”, Uśmiech dla Lenki, Góra Grosza, Paczka na Święta, Akcja Pomóż i Ty, WOŚP, Kup Pan szczotkę, Zbiórka elektrośmieci
- świętowano m.in. Dzień Życzliwości, Międzynarodowy Dzień Praw Dziecka, Światowy Dzień Autyzmu, Dzień Uśmiechu, Dzień kolorowej Skarpetki
- przeprowadzono działania ekologiczne, n. in. akcję „#JestemEko - Wspieramy środowisko naturalne wokół nas”, akcję Sprzątanie Świata 2022, projekt „EkoMisja – nie marnuję”,

Projekty realizowane w roku szkolnym 2023/2024.

- Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa
- Poznaj Polskę
- Erasmus + umowa podpisana w 2023 r.- realizacja od 2024 r.
- Program „Poznaj Polskę”- wycieczka do Warszawy
- Konkurs Fotograficzno- Astronomiczny „Start kosmos”
- ZSP w Okartowie zorganizowało w ramach Biegów Przelajowych pokaz sprzętu wojsk NATO
- W ramach wymiany doświadczeń przeprowadzono konferencję z udziałem medyków z Gruzji „Nauczanie włączające w edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej”
- ZSP w Okartowie SKO realizowało: udział w akcji „#zdroworosna”
- Profilaktyczny Program Logopedyczny,
- Ogólnopolska Akcja Zdrowo i Sportowo-Akcja ma na celu promowanie przede wszystkim aktywności fizycznej wśród dzieci najmłodszych (3-10 lat),
- „Projekt ekologiczny „Z ekologią na Ty”

- Realizacja projektu przedszkolnego „Z kulturą mi do twarzy”;
- Projekt „Pociąg ku wartościom”;
- Ogólnopolski Program Uczymy Dzieci programować „Bajki pomagajki”;
- Realizacja projektu finansowanego przez MEiN „Laboratoria przyszłości” – zakup pomocy dydaktycznych
- Realizacja profilaktycznego programu edukacyjnego „RE@LNIE ODPOWIEDZIALNI” w ramach Ogólnopolskiej Kampanii Społecznej „Odłącz się. Połącz się.”;
- Realizacja Wojewódzkiego Projektu Profilaktycznego „Profilaktyka Smyka” – pod patronatem Komendanta Wojewódzkiego Policji oraz Wojewody Warmińsko – Mazurskiego;
- Udział w projekcie edukacyjnym Delegatury IPN w Olsztynie we współpracy z KO w Olsztynie pt. „Przez historię z Niezwyciężonymi” – certyfikat za udział (tylko 18 szkół w województwie);
- Realizacja ogólnopolskiego projektu eTwining - Tajemnice zimowego lasu,
- Jesiennie – zimowe kodowanie w ramach ogólnopolskiej akcji CODEWEEK 2022,
- Działania w ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery, Spotkania z ciekawymi ludźmi (W. Cichoniem – pisarzem, policjantem, pracownikiem PPPP w Pisz, Pracownikiem SANEPID),
- Zajęcia SKS;
- Realizacja projektu „BohaterON – włącz historię”
- Udział Wojewódzki konkurs recytatorski "Na znojną nutę" organizowany przez Delegaturę IPN w Olsztynie
- W szkołach zorganizowano szkolne eliminacje Wojewódzkich Konkursów Przedmiotowych org. przez Kuratorium Oświaty w Olsztynie . Uczniowie przystąpili do konkursów z: j. polskiego, j. angielskiego, matematyki, historii, fizyki , geografii
- Szkoła w Orzyszu zakończyła realizację projektu „MOTIVATION III – THE 21ST-CENTURY STUDENTS” w ramach programu Unii Europejskiej ERASMUS+ wspierającego wymianę edukacyjną dzieci i młodzieży z różnych krajów. W marcu 2022 r. grupa młodzieży uczestniczyła w wyjeździe do Rumunii. Na przełomie maja i czerwca szkoła gościła w Polsce młodzież i opiekunów z państw partnerskich tj. Serbii, Hiszpanii, Rumunii i Turcji
- ZSP w Orzyszu otrzymała dofinansowanie na doposażenie kuchni i stołówki szkolnej w ramach realizacji rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu na lata 2019 – 23
- ZSP w Orzyszu realizowała program edukacji finansowej PKO Banku Polskiego: zdobyła nagrodę I stopnia w etapie regionalnym Konkursu SKO dla szkół i nauczycieli, zajęła I miejsce w etapie krajowym Konkursu Szkolnych Kas Oszczędnościowych dla szkół i nauczycieli i otrzymała 20 tys. zł, zdobyła Nagrodę Internautów w Konkursie SKO dla szkół i nauczycieli i otrzymała 10 tys. zł.
- W szkołach w klasach I – V realizowany był „Program dla szkół” – dostarczanie nieodpłatnego mleka/ przetworów mlecznych oraz warzyw i owoców.
- Międzynarodowy projekt „Z Kulturą mi do twarzy” – klasy I – III,
- projektu edukacyjnego „Szkoła z wiatrem” – klasy I - III
- międzynarodowego projektu edukacyjnego „Kreatywne prace plastyczne” – klasy II - III
- projekt ortograficzny „Z ortografią za pan brat” – w klasy IV – VIII,
- program edukacyjny o bezpieczeństwie dzieci i psów „PSIA LEKCJA”.

Zorganizowanie i przeprowadzenie ogólnopolskiego konkursu SKO „Hasło reklamowe promujące zakładanie własnego ogródka”, Akcja „Zdrowe odżywianie dla każdego”, nagrody finansowane za Kronikę SKO, Blog miesiąca.

Grupy przedszkole zrealizowały programy/projekty edukacyjne:

- Ogólnopolski Projekt Edukacyjny „Alfabet Logopedyczny” od 02.10.2023 – 31.05.2024r.
- Projekt Edukacyjny „Z Kicią Kocią maluchy zmieniają się w zuchy”

- Ogólnopolski Projekt Edukacyjny „Zabawa Sztuką”,
- Ogólnopolski Projekt Edukacyjny „Gramy zmysłami”,
- „Magiczna Moc Bajek” - międzynarodowy projekt czytelniczy,
- „Czyste powietrze wokół nas” - projekt edukacyjny rekomendowany przez Ministerstwo Zdrowia,
- Ogólnopolski Projekt Edukacyjny „Oto Hałabala, zna go Polska cała”,
- Program edukacyjny „Mamo, tato wolę wodę!”,
- Ogólnopolski Projekt Edukacyjny „Jestem małym przyjacielem przyrody”
- Projekt ekologiczny dla przedszkoli „Ekokulturalne Przedszkole”,
- Ogólnopolski Projekt Edukacyjny „Kubusiowi Przyjaciele Natury”,
- Ogólnopolski Program „Uczymy Dzieci Programować”.
- Grupy przedszkole zrealizowały Ogólnopolski Program Dwujęzyczny Przedszkolak.
- Szkoła i przedszkole realizowały projekt „Szkoła Promująca Zdrowie” i „Przedszkole Promujące Zdrowie”.
- Realizacja programu „Śniadanie daje moc” promującego zasady zdrowego odżywiania i zwiększający świadomość na temat roli pierwszego posiłku w diecie dziecka.
- Placówka włączyła się w realizację zadania publicznego „Działamy – w czasie wolnym do podróży z historią zapraszamy!” realizowanego przez Stowarzyszenie Grupa Rekonstrukcji Historycznej im. Brygady Kawalerii „Plis”.

Dowożenie uczniów do szkół, w tym niepełnosprawnych

Na podstawie art. 14a i 17 ustawy o systemie oświaty dowożono lub refundowano rodzicom wydatki związane z dowożeniem do szkół uczniów niepełnosprawnych i zamieszkałych w znacznym oddaleniu od szkół.

Przepisy ustawy o systemie oświaty oraz przepisy prawa oświatowego, które mówią o dowozie dzieci do szkół, dotyczą szkół obwodowych (szkół podstawowych i dotychczasowych gimnazjów). Jeśli władze samorządowe ustaliły sieć szkół w taki sposób, że odległość między domem ucznia a szkołą obwodową przekracza dystans wymieniony w cytowanych ustawach (tj. 3 km dla uczniów klas I-IV szkół podstawowych oraz 4 km dla uczniów klas V-VIII szkół podstawowych oraz uczniów dotychczasowych gimnazjów), obowiązkiem gminy jest zapewnienie bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewożenia dziecka. Jeśli gmina nie ma możliwości zorganizowania dojazdu, ma obowiązek zwrotu kosztów przejazdu dziecka środkami komunikacji publicznej.

Przy organizacji dowozów bardzo istotnym jest zapewnienie pełnego bezpieczeństwa, w miarę krótkiego w czasie przejazdu do i ze szkoły oraz takiego ułożenia harmonogramów, aby umożliwić udział uczniów w różnych formach zajęć pozalekcyjnych organizowanych przez szkoły. Dowozy funkcjonują sprawnie, zapewniając terminowy i bezpieczny przewóz dzieci do i ze szkoły oraz realizując inne zadania statutowe, między innymi zajęcia na basenie, zawody sportowe oraz konkursy.

- W roku 2020/2021 z dowożenia autobusami do szkoły korzysta 225 uczniów. W roku szkolnym zapewniono dowożenie do szkoły 5 uczniom niepełnosprawnym, objętych kształceniem specjalnym, (w tym do Ośrodka Szkolno- Wychowawczego w Łupkach- 1 uczniów, do Ośrodka Rewalidacyjno- Edukacyjno- Wychowawczego przy Stowarzyszeniu „Przymierze Ziemia Piska” w Pisz- 4 uczniów). Zawierając stosowne umowy - 7 opiekunom uczniów niepełnosprawnych zwracano koszty dojazdu.
- W roku 2021/2022 z dowożenia autobusami do szkoły korzysta 215 uczniów. Do Ośrodka Rewalidacyjno- Edukacyjno- Wychowawczego przy Stowarzyszeniu „Przymierze Ziemia Piska” w Pisz- 4 uczniów). Zawierając stosowne umowy - 9 opiekunom uczniów niepełnosprawnych zwracano koszty dojazdu.
- W roku szkolnym 2022/2023 do szkół dowożonych jest 215 uczniów. Do Ośrodka Rewalidacyjno- Edukacyjno- Wychowawczego przy Stowarzyszeniu „Przymierze Ziemia Piska”

w Pisz dowożonych jest 4 uczniów. Z 7 opiekunami uczniów niepełnosprawnych zawarto stosowne umowy w celu zwrócenia kosztów dojazdu.

- W roku szkolnym 2023/2024 do szkół Gminy Orzysz dowożonych jest 212 uczniów. Do Ośrodka Rewalidacyjno- Edukacyjno- Wychowawczego przy Stowarzyszeniu „Przymierze Ziemia Piska” w Pisz dowożonych jest 5 uczniów. Z 8 opiekunami uczniów niepełnosprawnych zawarto stosowne umowy w celu zwrócenia kosztów dojazdu.

	Koszty dowozu dzieci do szkół w latach 2014-2022									
Lata	2015	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	Plan 2024.
Koszt (bilety miesięczne, Łupki, OREW, zwrot kosztów dowozów dla rodziców).	959 634,55	305 000,00	411 306,66	454 583,95	420 000,00	222 719,63	298 644,41	385 402,01	388 000,00	419 000,00

Różnica między rokiem 2016 a 2017 wynika z faktu znacznej podwyżki ceny biletu miesięcznego z 56,99zł na dzień 01.01.2016 na 69,66 zł od 01.09.2016r. (zmiana przewoźnika) i na 122,50 zł od 01.03.2017r (zmiana przewoźnika po wypowiedzeniu przez niego umowy na świadczenie usługi). Mniejsza kwota w 2019r. w stosunku do 2018r. wynika z mniejszej liczby uczniów dojeżdżających do szkół. Kwota z roku 2020 jest niższa niż w latach ubiegłych, wynika z mniejszej liczby dojeżdżających oraz z powodu pandemii i nie realizowania dowożenia.

Wzrost kosztów dowożenia w roku 2022 spowodowany był wzrostem od dnia 01.03.2022 r. ceny 1 biletu miesięcznego z kwoty 138,00 zł. do kwoty 163,00 zł.

W roku szkolnym 2022/2023 dowożenie uczniów realizowane jest w ramach uruchomionej Gminnej Komunikacji Publicznej Orzysz. Koszt biletu ulgowego dla ucznia 81,60zł.

Wyniki egzaminu ósmoklasisty rok szkolny 2021/2022, 2022/2023

- Język polski 2022

Średnie wyniki uczniów w szkole, gminie, powiecie, województwie i w kraju

Szkoła	Liczebność	Średni wynik	Stanina	Średni wynik			
				gmina	powiat	województwo	kraj
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Orzyszu	88	61%	VI	61%	56%	57%	60%
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Okartowo	8	58%	V	61%	56%	57%	60%
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Dąbrówce	4	41%	I	61%	56%	57%	60%

- Matematyka 2022

Średnie wyniki uczniów w szkole, gminie, powiecie, województwie i w kraju

Szkoła	Liczebność	Średni wynik	Stanina	Średni wynik			
				gmina	powiat	województwo	kraj
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Orzyszu	88	48%	IV	48%	50%	53%	57%
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Okartowo	8	50%	III	48%	50%	53%	57%
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Dąbrówce	4	40%	II	48%	50%	53%	57%

- Język angielski 2022

Średnie wyniki uczniów w szkole, gminie, powiecie, województwie i w kraju

Szkoła	Liczebność	Średni wynik	Staniana	Średni wynik			
				gmina	powiat	województwo	kraj
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Orzyszu	88	56%	IV	56%	59%	63%	67%
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Okartowo	13	45%	III	56%	59%	63%	67%
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Dąbrówce	4	40%	I	56%	59%	63%	67%

- Język polski 2023

Średnie wyniki uczniów w szkole, gminie, powiecie, województwie i w kraju

Szkoła	Liczebność	Średni wynik	Stanina	Średni wynik			
				gmina	powiat	województwo	kraj
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Orzyszu	84	64%	V	66%	58%	62%	66%
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Okartowo	8	70%	VI	66%	58%	62%	66%
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Dąbrówce	9	62%	IV	66%	58%	62%	66%

- Matematyka 2023

Średnie wyniki uczniów w szkole, gminie, powiecie, województwie i w kraju

Szkoła	Liczebność	Średni wynik	Stanina	Średni wynik			
				gmina	powiat	województwo	kraj
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Orzyszu	84	39%	III	43%	43%	48%	53%
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Okartowo	8	53%	V	43%	43%	48%	53%
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Dąbrówce	9	34%	II	43%	43%	48%	53%

- Język angielski 2023

Średnie wyniki uczniów w szkole, gminie, powiecie, województwie i w kraju

Szkoła	Liczebność	Średni wynik	Staniana	Średni wynik			
				gmina	powiat	województwo	kraj
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Orzyszu	84	56	IV	48%	55%	62%	66%
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Okartowo	8	44%	II	48%	55%	62%	66%
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Dąbrowce	9	51%	III	48%	55%	62%	66%

Na uwagę zasługuje fakt, że uczniowie szkół gminy Orzysz odnosili sukcesy w różnych konkursach, olimpiadach.

Uczniowie ZSP w Orzyszu:

- 1) Dwie uczennice zostały laureatkami Wojewódzkiego Przedmiotowego Konkursu z Języka Polskiego- rok 2021
- 2) Dwie uczennice zostały finalistkami Wojewódzkiego Przedmiotowego Konkursu z Języka Angielskiego- rok 2023
- 3) Uczennica została laureatem Wojewódzkiego Przedmiotowego Konkursu z Języka angielskiego- rok 2024
- 4) Uczennica została finalistką Wojewódzkiego Przedmiotowego Konkursu z Matematyki – rok 2024

Uczeń ZSP w Okartowie kl. VIII -finalistą wojewódzkiego konkursu z historii w 2022; (rok szkolny 2021/2022), uczennica kl. VII – finalistką wojewódzkiego konkursu z języka angielskiego (rok szkolny 2022/2023).

Uczeń ZSP w Dąbrowce zajął - I miejsce w Eliminacjach Wojewódzkich Ogólnopolskiego Turnieju Wiedzy Pożarniczej „Młodzież zapobiega pożarom”, które odbyły się 20 maja w Olsztynie

Na podstawie niskich wyników egzaminów ósmoklasisty w ZSP w Dąbrowce Rada Pedagogiczna postanowiła wdrożyć w życie wewnętrzny Program poprawy efektywności nauczania. Wyniki sprawdzianów, osiągnięte oceny semestralne i roczne uczniów, potwierdzają potrzebę wprowadzenia programu. Istniała potrzeba przeanalizowania metod nauczania, materiałów, z których się korzysta, pracy zespołowej nauczycieli, pedagoga, uczniów i rodziców, relacji międzyludzkich oraz ustalenia konkretnych procedur naprawczych.

Działania szkoły podjęte w roku 2023/2024, służące podniesieniu wyników egzaminu ósmoklasisty:

1) Szkoła dołączyła do programu „Całościowy Rozwój Szkoły CRS 1”, który ma na celu zwiększenie zaangażowania uczenia się wśród uczniów oraz zwiększenie świadomości wśród nauczycieli, do tego, jak motywować uczniów. Program obejmuje cykl szkoleń dla nauczycieli, jak stosować ocenianie kształtujące.

2) Nauczyciele przedmiotów egzaminacyjnych (j.polski, matematyka, j. angielski) ukończyli szkolenie dla kandydatów na egzaminatorów egzaminu ósmoklasisty organizowane przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Łomży i otrzymali zaświadczenia o zdaniu egzaminów i wpisaniu ich na listę egzaminatorów.

Zmiana metod nauczania, przystąpienie szkoły do programu Całościowy Rozwój Szkoły przyniosło efekty, ponieważ w roku szkolnym 2022/2023 wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego wyniósł 62% - jest to IV stanina, a w roku szkolnym 2021/2022 wynosił 41% , była to I stanina, również wynik uczniów z egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego wzrósł na III staninę, 51%. Niepokojące w dalszym ciągu są wyniki uczniów z matematyki, utrzymujące się na poziomie 34%.

Kształcenie młodocianych pracowników

W rozumieniu art. 190 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeksu Pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 1666, 2138, 2255 oraz z 2017 r. poz. 60, 962) dotyczącego zatrudnienia młodocianych pracowników - „młodocianym jest osoba, która ukończyła 16 lat, a nie przekroczyła 18 lat”. Należy jednakże zaznaczyć iż zgodnie z obowiązującymi przepisami pracodawca nie może zatrudnić osoby, która nie ukończyła 16 lat.

Zgodnie z art. 70b ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 ze zm.), pracodawcy, którzy zawarli umowę o pracę z młodocianym pracownikiem w celu przygotowania zawodowego po zakończeniu nauki zawodu lub przyuczeniu do wykonywania określonej pracy i zdaniu przez młodocianego egzaminu, mogą otrzymać pomoc w formie dofinansowania kosztów kształcenia młodocianych pracowników.

Decyzję o dofinansowaniu kosztów kształcenia wydaje wójt gminy, właściwy względem miejsca zamieszkania młodocianego pracownika. Dofinansowanie przyznawane jest na podstawie wniosku złożonego przez pracodawcę, w terminie 3 miesięcy od dnia zdania przez młodocianego pracownika egzaminu. Zwroty kosztów kształcenia młodocianego pracownika finansowana jest ze środków Funduszu Pracy.

Natomiast kwotę jaką może otrzymać pracodawca z tytułu zatrudnienia młodocianego pracownika jest uzależniona od formy nauki zawodu tj.:

1. W przypadku nauki zawodu - do 8 081,00 zł przy okresie kształcenia wynoszącym 36 miesięcy; jeżeli okres kształcenia jest krótszy niż 36 miesięcy, kwotę dofinansowania wypłaca się w wysokości proporcjonalnej do okresu kształcenia.
2. W przypadku przyuczenia do wykonywania określonej pracy - do 254 zł za każdy pełny miesiąc kształcenia.

W roku 2023 przyznano 1 pracodawcy dofinansowanie kosztów kształcenia pracownika młodocianego; Dofinansowanie zostało przyznane PPHU „ Mroczkowski” Elżbieta Mroczkowska, ul. Wojska Polskiego 42, 12-250 Orzysz.

Finansowanie edukacji

Subwencja oświatowa w 2022 r. wyniosła 6 263 407,00 zł., w tym: Okartowo: 1 421 589,45 zł., Orzysz: 4 173 574,72 zł., Dąbrówka: 586 003,48 zł., Niepubliczne Przedszkole Artystyczno-Językowe Akademia Montessori 82 239,54 zł. – sześciolatki w przedszkolu.

Koszt utrzymania jednostek oświatowych (bez przedszkoli) przez Gminę Orzysz w 2023 r.							
Nazwa placówki	Wykonanie planu na 31.12.2023r.	Subwencja oświatowa*	Środki pozyskane **	Koszt Gminy Orzysz	Liczba uczniów	Koszt ucznia	Dopłata do ucznia w skali roku
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Orzyszu	8 355 806,51	4 623 226,06	191 905,55	3 540 674,90	523	15 976,68	6 769,93
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Okartowie	2 593 466,93	1 425 252,11	48 583,93	1 119 630,89	57	45 499,42	19 642,65
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Dąbrówce	1 713 681,85	591 498,18	41 517,75	1 080 665,92	44	38 947,31	24 560,59
Szkoła Branżowa I Stopnia w Dąbrówce	220 750,07	232 119,54	3 217,03	-14 586,50	46	4798,91	0,00
RAZEM	12 883 705,36	6 872 095,89	285 224,26	5 726 385,21	670	19 212,41	8 546,84

*Bez subwencji na sześciolatki w przedszkolu, tj.: – 48 712,38 zł i subwencji na niepełnosprawne przedszkolaki: 89 486,45 zł

** rezerwa budżetowa, projekty, podręczniki, schroniska, środki przyznane przez Ministerstwo Edukacji z okazji 250 rocznicy KNE

Subwencja oświatowa w 2023r. wynosi 7 094 376 zł (w tym 84 081,48 Akademia Montessori – dla dzieci nie wchodzących w skład zespołu, niebędących przedszkolami specjalnymi, w których liczba dzieci jest równa lub wyższa 1 i nie przekracza 75).

UWAGA:

W szkole Branżowej I Stopnia w Dąbrówce wartość wydatków poniesionych w 2023 r. jest niższa niż otrzymana na ten cel subwencja, gdyż zgodnie z polityką rachunkowości, koszty ogólne utrzymania i funkcjonowania budynku szkoły (energia elektryczna, ogrzewanie, woda, ścieki, itd.) księgowane są do rozdziału 80101 czyli Szkoły Podstawowej, jako jednostki wiodącej.

Utworzenie Branżowej Szkoły I Stopnia przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym im. Michała Kajki w Dąbrówce pozwoliło w 2023 roku podwoić liczbę uczniów i zwiększyć poziom subwencji oświatowej.

Koszt ucznia po utworzeniu Branżowej Szkoły I Stopnia w Zespole Szkolno – Przedszkolnym im. Michała Kajki w Dąbrówce.			
Lata	Liczba uczniów ogółem (ZSP + BSIS)	Koszt ucznia	Dopłata do ucznia w skali roku
2020	47 (47+0)	27 316,55	16 359,81
2021	55 (45+10)	26 265,04	16 643,67
2022	56 (46 +10)	30 868,14	19 859,56
2023	90 (44+46)	21 493,68	11 845,33

W konsekwencji tego koszt ucznia w wysokości 38 947,31zł zmniejszył się do 21 493,68zł to jest o 44,8%, a dopłata z budżetu gminy do ucznia z poziomu 24 560,59 zmniejszyła się do 11 845,33zł, to jest o 51%.

KOSZT UTRZYMANIA PLACÓWEK OŚWIATOWYCH PRZEZ GMINĘ ORZYSZ

Nazwa placówki	2022 rok				2023 rok			
	Wykonanie planu na dzień 31.12.2022 wg Rb 28S	Subwencja oświatowa	Środki pozyskane *	Koszt Gminy	Wykonanie planu na dzień 31.12. 2023 wg Rb 28S	Subwencja oświatowa	Środki pozyskane*	Koszt Gminy
ZSP Orzysz	7 892 369,50	4 173 574,72	401 231,42	3 317 563,36	8 355 806,51	4 623 226,06	191 905,55	3 540 674,90
ZSP Okartowo	2 270 045,84	1 341 607,47	51 322,69	877 115,68	2 593 466,93	1 425 252,11	48 583,93	1 119 630,89
ZSP Dąbrówka	1 612 810,07	498 603,82	28 438,59	1 085 767,66	1 713 681,85	591 498,18	41 517,75	1 080 665,92
Przedszkola	2 268 852,08	162 221,52	352 879,08	1 753 751,48	2 593 690,96	222 280,31	415 379,80	1 956 030,85
Żłobek	383 679,36	0,00	125 000,00	258 679,36	393 134,51	0,00	167 600,00	225 534,51
Szkoła Branżowa I Stopnia	115 805,79	87 399,66	0,00	28 406,13	220 750,07	232 119,54	3 217,03	-14 586,50
RAZEM	14 543 562,64	6 263 407,19	958 871,78	7 321 283,67	15 870 530,83	7 094 376,20	868 204,06	7 907 950,57

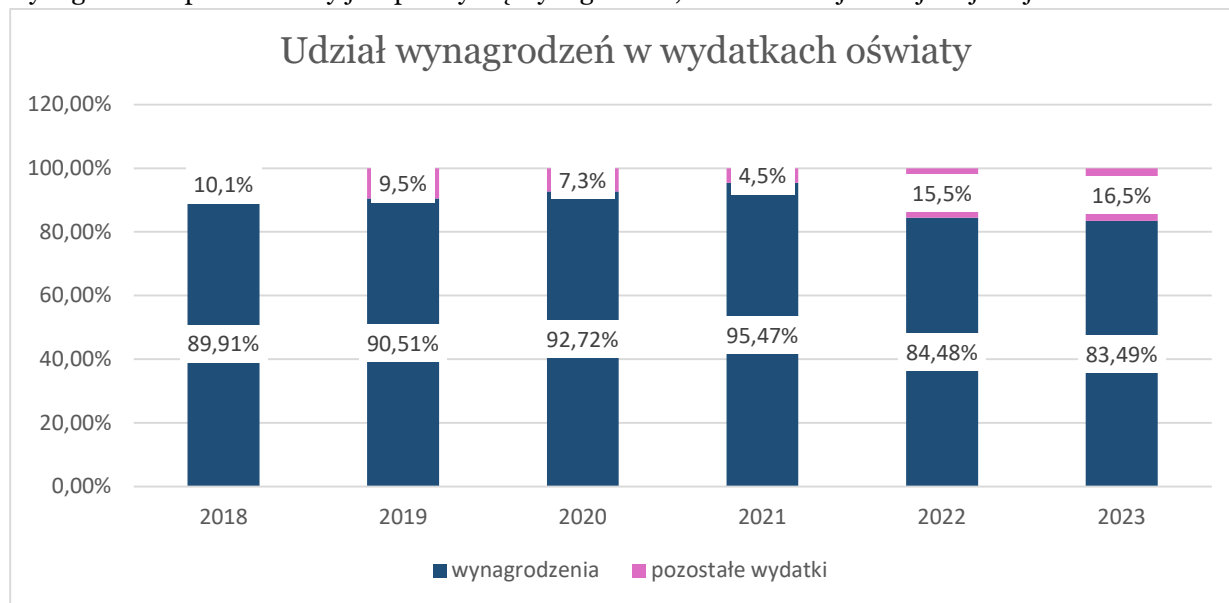
*rezerwa budżetowa, projekty, podręczniki, dotacja przedszkolna, schronisko (625 982,26 zł), chesne od rodziców (Przedszkola: 34 997,50 zł), Żłobek: 167 600,00 zł), zwrot od Gmin (39 624,30 zł)

KOSZT WYNAGRODZEŃ W WYDATKACH NA OŚWIATĘ

	Wydatki na dzień 31.12.2021	Wynagrodzenia	Wydatki na dzień 31.12.2022	Wynagrodzenia	Wydatki na dzień 31.12. 2023	Wynagrodzenia
ZSP Orzysz	8 416 589,86	7 734 502,31	9 211 319,34	7 793 004,15	9 717 326,83	8 156 105,08
ZSP Okartowo	2 287 640,06	1 996 685,34	2 526 513,81	2 155 469,00	2 784 392,00	2 418 005,25
ZSP Dąbrówka	1 649 096,99	1 356 801,41	1 712 989,04	1 405 784,36	1 793 967,10	1 377 683,42
Szkoła Branżowa I Stopnia	23 594,73	20 324,29	115 805,79	99 061,12	220 750,07	173 161,32
Żłobek	363 425,53	324 280,92	383 679,36	331 528,94	393 134,51	323 762,90
RAZEM	12 740 347,17	11 432 594,27	13 950 307,34	11 784 847,57	14 909 570,51	12 448 717,97

Udział wynagrodzeń w kwocie wszystkich wydatków na oświatę w budżecie gminy stanowi 83,49%. W 2023 roku względem 2022 nastąpił wzrost o ponad 5,633% tj. o kwotę 663 870,40 zł. Wzrost wynagrodzeń spowodowany jest podwyżką wynagrodzeń, wzrostem najniższej krajowej.

Wnioski

- 1) Sieć szkół i placówek oświatowych w gminie Orzysz jest optymalna i w pełni zaspokaja obecnie potrzeby mieszkańców gminy.
- 2) Środki płynące do gminy z części oświatowej subwencji ogólnej nie wystarczają na ponoszone przez nią koszty bieżącego utrzymania szkół. Mała liczba uczniów w ZSP w Dąbrówce i wysokie koszty jej utrzymania zostały zrekompensowane w części utworzoną w tym miejscu szkoła branżową I stopnia.
- 3) Wydatki bieżące gminy stanowią większość wydatków ogólnych na oświatę, wydatki majątkowe stanowią tu nieznaczną część. Do wydatków bieżących zaliczamy: wynagrodzenia i uposażenia oraz składki od nich naliczane, zakup towarów i usług, jak również inne wydatki związane z funkcjonowaniem szkół. Wydatki na wynagrodzenia stale rosną. W roku 2023 stanowiły blisko 83% wszystkich wydatków bieżących na oświatę.
- 4) Dotacje celowe, przekazywane z budżetu państwa, występują jako środki wspierające realizację oświatowych zadań tj. dotacja na podręczniki, pomoc materialną dla uczniów, kształcenie młodocianych pracowników.
- 5) Polityka, jaką kierują się kolejne rządy w obszarze oświaty, skutkuje wielkimi obciążeniami budżetów samorządowych. Dlatego też konieczne są także zmiany sposobów i zasad finansowania zadań oświatowych, ponieważ jest to kwestia naszych finansów publicznych i ich efektywnego wykorzystania.
- 6) Gmina Orzysz jest jedynym samorządem w Powiecie Piskim, w którym funkcjonuje żłobek.
- 7) Szkoły stały się ośrodkami kulturotwórczymi w swoich środowiskach. Podczas licznych imprez i przedsięwzięć współpracują z lokalną społecznością, stowarzyszeniami i fundacjami.
- 8) Nastąpiła poprawa wyników z egzaminu ósmoklasisty w Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Dąbrówce.
- 9) W związku z włączeniem dowożenia uczniów w GKP Orzysz istnieje potrzeba zaopatrzenia w bilety przejazdu wszystkich uczniów, co umożliwi zespołom klasowym wspólne wyjazdy do instytucji kultury, sportu, rekreacji w Orzyszu, Elku i Piszu. Trwają prace nad rozwiązaniem prawnym w sprawie zakupu biletów dla wszystkich uczniów.

Mieszkalnictwo

Mieszkaniowy zasób gminy według ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 725) to lokale służące zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych. Na koniec 2023 roku mieszkaniowy zasób w Gminie Orzysz stanowił 233 lokali mieszkalnych w tym 17 lokali będących przedmiotem najmu socjalnego.

Spółeczna Inicjatywa Mieszkaniowa

W dniu 02 czerwca 2022 r. Gmina Orzysz wraz z 15 Gminami z województwa warmińsko – mazurskiego, 1 Gmina z województwa pomorskiego oraz Krajowym Zasobem Mieszkaniowym zawiązała Społeczną Inicjatywę Mieszkaniową w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. SIM KZN Warmia i Mazury to spółka “not for profit” budująca mieszkania społeczne. Mieszkania są przeznaczone dla osób i rodzin nie posiadających własnego mieszkania w danej miejscowości dysponujących środkami na regularne opłacanie czynszu, jednak ich dochody są za niskie na zaciągnięcie kredytu hipotecznego na mieszkanie.

Wspólnikami spółki są:

- Gmina Miejska Biała Piska;
- Gmina Bisztynek;
- Gmina Miasto Braniewo;
- Miasto Działdowo;
- Gmina Wiejska Elbląg;
- Gmina Gronowo Elbląskie;
- Gmina Iława;
- Gmina Wiejska Lubawa;
- Gmina Markusy;
- Gmina Milejewo;
- Gmina Miejska Nowe Miasto Lubawskie;
- Gmina Nowy Dwór Gdański;
- Gmina Olsztynek;
- Gmina Orzysz;
- Miasto i Gmina Pasłęk;
- Gmina Pieniężno;
- Gmina Szczytno;
- Krajowy Zasób Nieruchomości.

Społeczna Inicjatywa Mieszkaniowa KZN Warmia i Mazury skorzystała ze środków z Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa w wysokości do 10% kosztów realizacji inwestycji. Plus finansowanie z Funduszu Dopłat, pozostałe koszty związane z procesem budowlanym oparte zostaną o partycypację lokatorów i preferencyjny kredyt społecznego budownictwa czynszowego udzielany przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

W 2022 r. Gmina Orzysz pozyskała wsparcie z Rządowego Funduszu Rozwoju Mieszkalnictwa kwotę w wysokości 3 mln. zł na sfinansowanie działania polegającego na objęciu przez Gminę udziałów w tworzonej Spółce.

W 2022 r. Gmina Orzysz przekazała dla SIM działkę gruntu oznaczoną nr geod. 204/40 o pow. 0,4486 ha położoną w obrębie geod. miasta Orzysz, przy ul. Elckiej w celu wykonania prac koncepcyjnych i projektowych oraz przygotowania nieruchomości do rozpoczęcia realizacji o charakterze budowlanym na cele mieszkaniowe.

W 2023 r. trwały prace nad opracowaniem projektu budynku wielomieszkaniowego na przedmiotowej działce oraz uzyskaniem pozwolenia na budowę, która rozpocznie się w tym 2024 r.

Remonty

W budynkach będących w 100% własnością gminy, gmina sama może decydować o potrzebach remontowych, natomiast w pozostałych budynkach, w których posiada jedynie udziały i które są własnością wspólnot mieszkaniowych, o remontach części wspólnych decydują wszyscy właściciele lokali mieszkalnych na zebraniach właścicieli lokali, podejmując uchwały.

Na bieżące utrzymanie, zakup materiałów budowlanych, remonty mieszkaniowego zasobu gminy i inwestycje w 2023 roku wydano kwotę 169 738,88 zł.

W 2023 roku w lokalach będących własnością Gminy Orzysz na podstawie wpływających wniosków oraz ze względu na zły stan techniczny (sprawdzany przez zarządcę mienia gminnego Administratora):

- Wymieniono 9 okien w lokalach mieszkalnych,
- dokonano wymiany i naprawy instalacji elektrycznej w 7 lokalach mieszkalnych,
- zakupiono 6 par drzwi do lokali mieszkalnych
- przestawiono 1 piec kaflowy,
- dokonano remontu lokalu nr 10 przy ulicy Wojska Polskiego 16 oraz lokalu nr 7 przy ulicy Giżyckiej 4 w Orzyszu.

Ponadto na bieżąco usuwano awarie zgłaszane w budynkach i lokalach gminnych i dokonywano przeglądów kominiarskich, elektrycznych i budowlanych.

Zgodnie z Uchwałą nr XVII/111/19 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 27 listopada 2019 roku w sprawie określania zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Orzysz § 10, Burmistrz może wyrazić zgodę na zawarcie umowy najmu lokalu z osobą, która z własnych środków i własnym staraniem wyremontowała wolny zdewastowany lokal mieszkalny i zwrócić koszt zakupu materiałów i usług, w formie czynszu za lokal mieszkalny.

W 2023 roku przydzielono dla gospodarstw domowych 8 lokali mieszkalnych. Podczas przydziału pod uwagę brano: sytuację życiową gospodarstw domowych, ich liczebność oraz metraż mieszkania. Większość osób skorzystało z możliwości wyremontowania lokali, które były w złym stanie technicznym oraz odliczenia poniesionych nakładów finansowych od naliczeń za czynsz lokalu.

Ponadto od 01.10.2022 r. – do 30.09.2023 r. zbierano wnioski o przydział i zamianę lokalu mieszkalnego z zasobu Gminy Orzysz, a w IV kwartale prace nad tworzeniem list oczekujących uprawnionych na przydział i zamianę rozpoczęła Społeczna Komisja Mieszkaniowa, poprzez sprawdzanie i rozpatrywanie wniosków osób ubiegających się o przydział bądź zamianę lokalu celem zakwalifikowania ich na listach oczekujących uprawnionych do przydziału i zamiany. Na liście oczekujących uprawnionych na przydział i zamianę lokali z mieszkaniowego zasobu gminy znalazło się łącznie 26 (40) gospodarstw domowych.

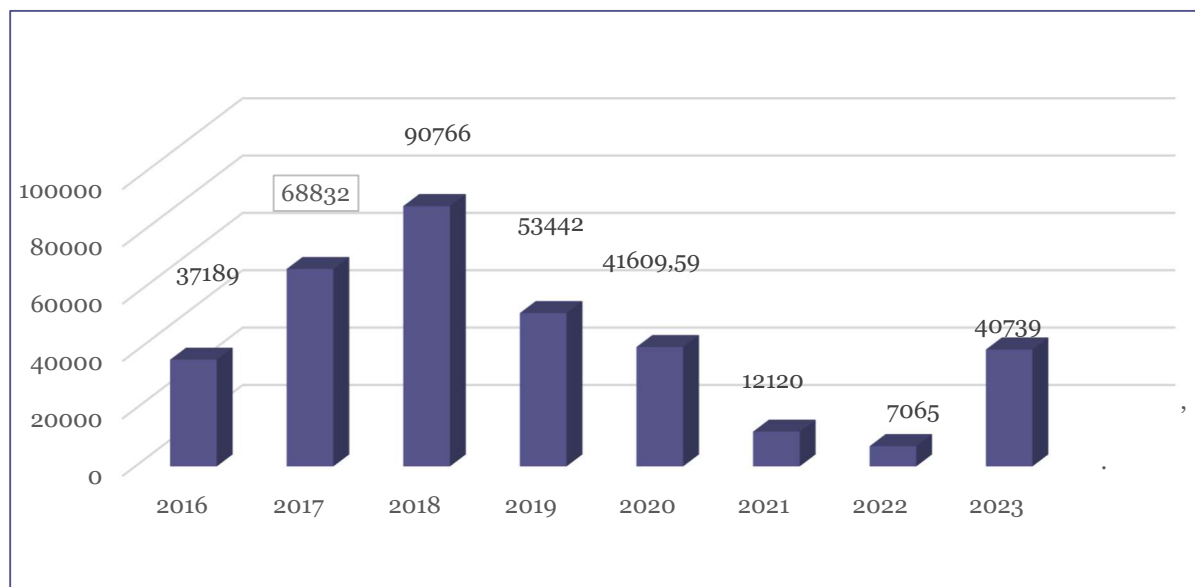
Program oddłużania mieszkań gminnych

Zgodnie z Zarządzeniem nr 157/2015 z dnia 25 czerwca 2015r., w sprawie przyjęcia Programu pomocy w spłacie zadłużenia z tytułu korzystania z lokali mieszkalnych stanowiących własność Gminy Orzysz w formie świadczeń rzeczowych, istnieje możliwość spłaty zadłużenia poprzez wykonywanie świadczeń rzeczowych w postaci prac porządkowych, remontowych lub ogrodniczych w wybranych jednostkach organizacyjnych Gminy. Wartość świadczenia rzeczowego od 01 lipca 2023r. ustalona została w wysokości 23,50 zł. za godzinę.

W 2023 roku, zadłużenie odpracowywało 7 dłużników, w tym pięciu poprzez wykonywanie świadczeń rzeczowych spłaciło całkowite swoje zadłużenie wobec Gminy. Uniknęli oni postępowań sądowych i egzekucji. Ogółem w formie świadczeń rzeczowych w omawianym roku odpracowano dług na łączną kwotę 40 739,00 zł.

Efektom prowadzonego konsekwentnie od 2015 roku Programu oddłużania najemców na koniec 2023 roku odpracowano zadłużenie na kwotę to 352 762,00 zł.

Wysokość odpracowanego zadłużenia

Program pomaga naszym mieszkańcom bez stałego zatrudnienia i bez dochodów wyjść z pętli zadłużenia wobec Gminy.

Kolejną formą pomocy lokatorom zadłużonym jest umożliwienie spłaty powstałych zaległości długu w ratach. W ubiegłym roku, z dłużnikami zostało zawartych 8 porozumień, z czego 3 osoby spłaciły go całkowicie a 5 osób jest w trakcie spłacania.

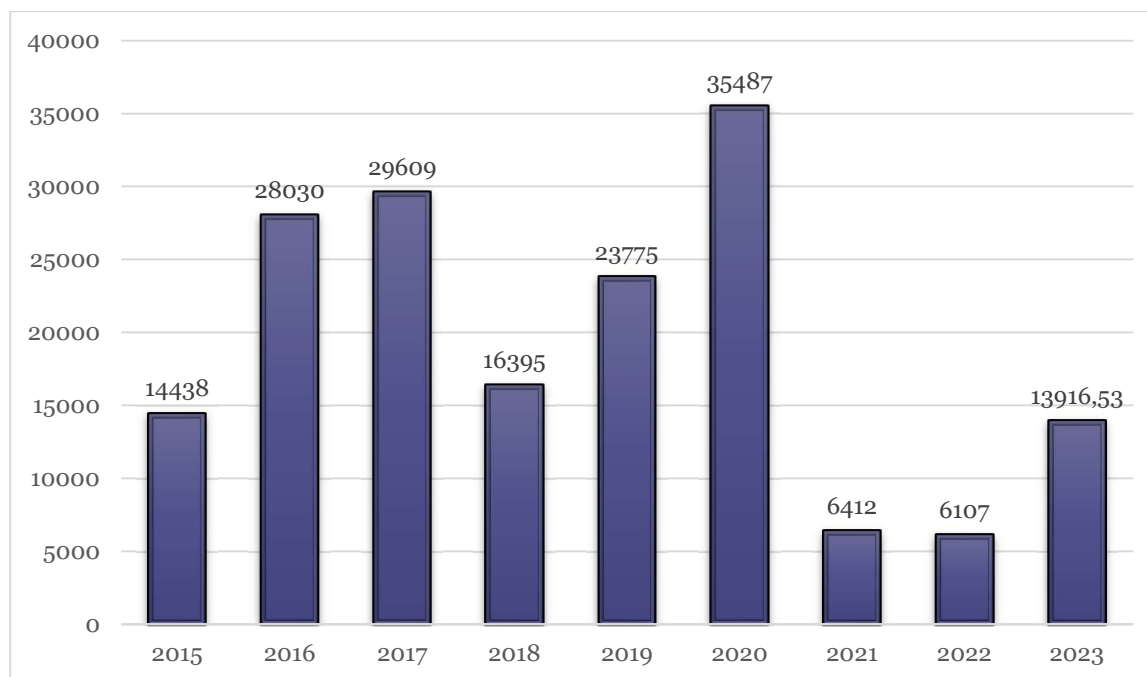
Łącznie podpisanych jest 18 porozumień na spłatę długu w ratach na kwotę 138 609,08 zł. W 2023 roku spłacono kwotę 25 097,98. Do spłaty pozostała kwota 113 511,10 zł.

W 2023 roku z pozwem do Sądu Rejonowego w Pisz Wydział Cywilny wystąpiono w stosunku do:

- a) 4 osób - o egzekucję zaległych należności czynszowych;
- b) 4 osób - o eksmisję z lokalu mieszkalnego.

Z wniosku Gminy przeciwko dłużnikom, wysokość należności będących przedmiotem egzekucji prowadzonej na podstawie tytułów wykonawczych stanowi kwotę 283 223,81 zł w tym: 208 019,74 zł należność główna (prawomocne nakazy zapłaty), 39 259,86 zł koszty postępowań sądowych i prawnych oraz 35 944,21 zł odsetki od nakazów zapłaty.

Wysokość kwot wyegzekwowanych przez Komornika Sądowego na rzecz Gminy przedstawia poniższy wykres.

Łącznie z tytułu skutecznych postępowań egzekucyjnych prowadzonych przez komornika odzyskano kwotę 174 170,02 zł.

Wnioski

- 1) Gmina dysponuje dużym zasobem mieszkaniowym. Liczba lokali najmu socjalnego w gminie spadła z 110 w 2019, 60 w 2021, 39 w roku 2022 do 17 w roku 2023.
- 2) Liczny zasób mieszkaniowy wymaga systematycznych remontów. Corocznie w ramach Planu remontów prowadzona jest wymiana okien, drzwi oraz naprawa pieców w mieszkaniach gminnych.
- 3) W związku z rosnącym zainteresowaniem kupnem mieszkania podjęte zostały rozmowy z deweloperami w celu budowy budynków wielorodzinnych.
- 4) Gmina poprzez Społeczną Inicjatywę Mieszkaniową Krajowego Zasobu Mieszkaniowego wspólnie z 17 innymi samorządami z województw warmińsko-mazurskiego i pomorskiego planuje wybudować 2 budynki wielolokalowe z mieszkaniami o umiarkowanym czynszu. Planowany termin budowy budynków to 2024 rok.
- 5) Programu pomocy w spłacie zadłużenia z tytułu korzystania z lokali mieszkalnych stanowiących własność Gminy Orzysz w formie świadczeń rzeczowych prowadzony od 2015 roku przynosi corocznie ulgę zadłużonym mieszkańcom, mogącym odpracować swój dług.
- 6) Istnieją wieloletnie zaniedbania w utrzymaniu terenów wokół wielorodzinnych budynków mieszkalnych i utrzymaniu budynków gospodarczych. Istniejące w tym zakresie potrzeby mogą być realizowane tylko w porozumieniu ze wspólnotami (współfinansowanie) i po otrzymaniu dofinansowania z funduszy UE.
- 7) Odprowadzanie wód opadowych z budynków i obowiązek jej zagospodarowania w granicach swojej posesji należy ustawowo do właścicieli tych budynków – wspólnoty mieszkaniowej danego budynku.

Zdrowie i pomoc społeczna

Ochrona zdrowia

W 2023 roku dostęp do świadczeń z zakresu ochrony zdrowia na terenie gminy realizują obecnie podmioty lecznicze Przychodnia Medicus Zaniewski Bilski oraz Medar 2.0.Szymkiewicz i Sołyga. Podmioty lecznicze zapewniają dostęp do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej. Podstawową Opiekę Zdrowotną zapewniają na terenie gminy również indywidualna praktyka lekarska o nazwie Liwoch sp.j. Przychodnia Medycyny Rodzinnej oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej lek. med. Lilia Świeczka.

Przychodnie udzielają podstawową opiekę medyczną oraz świadczą usługi przez lekarzy, pielęgniarki i położną podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Orzysz i osób z poza gminy. Gmina Orzysz współpracuje z lekarzami z dziedziny kardiologii, medycyny pracy, pediatrami.

W 2023 roku mieszkańcom gminy Orzysz zapewniono podstawową opiekę zdrowotną w warunkach ambulatoryjnych i domowych. Do zadań Podstawowej Opieki Zdrowotnej należy:

- 1) Wykonywanie porad lekarskich (w tym orzeczenie o stanie zdrowia) w pomieszczeniach przychodni lub miejscu pobytu pacjenta, jeżeli stan zdrowia pacjenta tego wymaga;
- 2) Wykonywanie usług przez pielęgniarki i położne w pomieszczeniach przychodni lub miejscu pobytu pacjenta;
- 3) Wykonywanie przez pielęgniarki iniekcji, opatrunków oraz innych zabiegów pielęgniarstwa;
- 4) Wykonywanie przez lekarzy zabiegów i procedur medycznych oraz ordynacja leków;
- 5) Zlecanie wykonywania badań diagnostycznych i zabiegów fizjoterapeutycznych;
- 6) Zlecanie transportu sanitarnego;
- 7) Wystawianie skierowania do innych podmiotów wykonujących działalność leczniczą w ramach umowy z NFZ;
- 8) Wykonywanie szczepień i bilansów zdrowia.

W celu realizacji zabiegów i procedur diagnostyczno-terapeutycznych w trakcie udzielanej porady lekarskiej oraz obowiązkowych szczepień ochronnych wynikających z zakresu działań lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, podmioty lecznicze w Orzyszu zapewniają funkcjonowanie gabinetu zabiegowego od poniedziałku do piątku w godzinach od 8:00 do 18:00 z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy.

W schorzeniach ostrych i nagłych porada następuje w dniu zgłoszenia, w schorzeniach przewlekłych jest uzgadniany termin wizyty z ubezpieczonym.

Świadczenia zdrowotne z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej wykonywane są w warunkach ambulatoryjnych lub domowych od poniedziałku do piątku w przedziale czasowym pomiędzy 8.00 a 18.00.

Poza godzinami pracy podstawowej opieki zdrowotnej, w dni świąteczne i wolne od pracy świadczenia zdrowotne wykonuje SPZOZ w Piszku w ramach nocnej i świątecznej opieki. Opiekę stacjonarną i całodobową, szpitalną zapewnia mieszkańcom w głównej mierze szpital w Piszku oraz szpitale w Elku i Giżycku.

W ramach ambulatoryjnej opieki specjalistycznej udzielane były świadczenia medyczne przez lekarza specjalistę rehabilitacji w poradni rehabilitacyjnej dla wszystkich pacjentów posiadających ważne ubezpieczenie i w oparciu o aktualne skierowanie do poradni specjalistycznej, niezależnie od miejsca zamieszkania.

Funkcjonowała również rehabilitacja, gdzie można było skorzystać z szerokiej gamy różnorodnych zabiegów fizjoterapii, kinezyterapii i terapii manualnej.

Decyzję o likwidacji ośrodka ze wskazaniem podmiotu niepublicznego, który będzie dalej nieprzerwanie prowadził usługi medyczne w niezmienionym zakresie podjęła Rada Miejska w Orzyszu w lutym 2023 roku. Ostatecznie ośrodek jako publiczny podmiot leczniczy zakończył działalność medyczną z dniem 31 kwietnia 2023 roku, zaś całkowitą działalność z dniem 30 czerwca 2023 roku. Na terenie gminy funkcjonują z powodzeniem niepubliczne podmioty świadczące podstawową opiekę zdrowotną, dla pacjentów zaś priorytetem jest jakość świadczonych usług, a nie kto jest ich organizatorem. Zakres i standard świadczeń jest tożsamy, a nadzór nad jakością usług prowadzi NFZ.

Zaprzestanie działalności Gminnego Ośrodka Zdrowia w Orzyszu nie spowodowało zmniejszenia zakresu świadczeń, a także nie pogorszył warunków ich udzielania. Nowy podmiot zagwarantował zachowanie dotychczasowego zakresu, a w określonych obszarach znacznie je poszerzył z korzyścią dla pacjentów. Z dniem 1 maja 2023 roku podmiot Zaniewski i Bilski Sp. z o.o. przejął kontrakty NFZ na prowadzenie POZ oraz rehabilitacji.

W Orzyszu w 2023 roku funkcjonowała również Poradnia „K” zapewniając opiekę w dziedzinie ginekologii mieszkankom gminy Orzysz. Istniała możliwość wykonania badania USG. Na prośbę pacjentek rozpoczęto przygotowania do zakupu fotelu ginekologicznego, który będzie spełniał standardy nowoczesnego sprzętu.

Praktykę lekarską rodzinną w 2023 roku sprawowały przychodnie:

- Przychodnia MEDICUS Zaniewski Bilski Spółka Partnerska Lekarzy wraz z Poradnią Rehabilitacji Specjalistycznej - 3 lekarzy
- Przychodnia Medycyny Rodzinnej Liwoch Spółka Jawna – 1 lekarz
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Lek. med. Lilia Świeczka – 1 lekarz
- MEDAR 2.0 Szymkiewicz i Sołyga Spółka Jawna (w nowej lokalizacji) – 3 lekarzy

Świadczenia z Zakresu poradni K prowadziła:

- Poradnia Ginekologiczno - Położnicza w Orzyszu Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Szpitalu Powiatowym w Piszcu – 2 lekarzy

W 2023 roku funkcjonowały również gabinety stomatologiczne:

- UlaDent Urszula Małgorzata Pieczyńska
- Urszula Marszeniuk
- Andrzej Marian Paluch

Z początkiem rok 2024 w Orzyszu przyjmuje pacjentów również dermatolog.

Programy profilaktyczne

Gmina Orzysz rokrocznie prowadzi działania w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia, uwzględniające zarówno założenia polityki zdrowotnej państwa, np. sformułowane w Narodowym Programie Zdrowia, a przede wszystkim własne cele związane z problemami zdrowotnymi lokalnej społeczności.

Te własne cele związane z problemami zdrowotnymi środowiska lokalnego realizowane są na bieżąco we współpracy z Niepublicznymi Zakładami Opieki Zdrowotnej funkcjonujących w Ośrodku. Tam prowadzone są działania z zakresu promocji zdrowia, udzielania kompleksowych porad z zakresu profilaktyki chorób układu krążenia, układu oddechowego, edukacji zdrowotnej w edukacji cukrzycy i zapobiegania powikłaniom cukrzycowym. Gmina Orzysz rokrocznie zabezpiecza środki na coroczne bezpłatne akcje mammograficzne i cytologiczne.

W październiku 2023 roku zorganizowano akcję Różowy Październik – Miesiąc świadomości walki z rakiem piersi. Akcja trwała od 3 października 2023 roku do 29 października 2023 roku. Miała na celu przypomnieć mieszkańcom gminy Orzysz, jak ważna jest profilaktyka w badaniach, które mogą

zdiagnozować raka. Akcja zachęcała do ochrony swojego zdrowia poprzez bezpłatne badania oraz aktywne spędzanie czasu. Był to miesiąc aktywności zdrowotnej w którym wzięli udział mieszkańcy w różnym wieku.

W marcu oraz w sierpniu 2023 roku na zaproszenie Szpitala MSWiA w Olsztynie z inicjatywy Burmistrza Orzysza odbyły się wyjazdy kobiet i mężczyzn z terenu miasta i gminy Orzysz na bezpłatne badania mammograficzne, cytologiczne (dla kobiet) oraz tomografia płuc (dla kobiet i mężczyzn) refundowane przez NFZ. 18 marca br. podczas Białej Soboty w Szpitalu MSWiA w Olsztynie, z inicjatywy Burmistrza Orzysza niemal 50 osobowa grupa pań i panów skorzystała z bezpłatnych badań mammograficznych, cytologicznych i niskodawkowej tomografii komputerowej płuc. Wszystkie badania objęte były programami profilaktycznymi, które umożliwiały wykrycie chorób we wczesnym stadium.

W październiku 2023 dwie placówki Przychodnia Medicus Zaniewski & Bilski w Orzyszu oraz Warmińsko-Mazurskie Centrum Chorób Płuc w Olsztynie przeprowadziły akcje Stawiamy na Profilaktykę. Lekarze z przychodni przeprowadzili badania znamion skóry, kardiologiczne, USG tarczycy, natomiast specjaliści z Warmińsko-Mazurskiego Centrum Chorób Płuc wykonali spirometrię, konsultacje pulmonologiczne, a także testy na obecność przeciwciał przeciwko wirusowi zapalenia wątroby typu HCV. W tym dniu przeprowadzono ponad 250 bezpłatnych badań.

Profilaktyka uzależnień

Ustawa z dnia 26 października 1986 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nakłada na gminę obowiązek prowadzenia działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu oraz przeciwdziałaniem narkomanii.

Rada Miejska w Orzyszu Uchwałą Nr XLVI/336/22 z dnia 26 stycznia 2022 roku przyjęła Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025.

Program określa strategię rozwiązywania problemów społecznych, uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w społeczności lokalnej określone w Narodowym Programie Zdrowia.

Realizując cele Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, były podejmowane działania w następujących obszarach:

1. Finansowanie i prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób z problemem alkoholowym, narkomanii i ich rodzin oraz przemocy domowej przy Rynek 3 w Orzyszu, w którym zatrudnieni są psycholog, terapeuta uzależnień i prawnik.

Dążeniem działalności Punktu Konsultacyjnego jest zdiagnozowanie problemów mieszkańców gminy w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie oraz udzielenie im pomocy w tych obszarach.

W 2023 roku z usług Punktu Konsultacyjnego skorzystało 235 (240) osób, którym łącznie udzielono 567 (667) porad. Na wysokim poziomie utrzymywała się ilość konsultacji dotyczących przemocy oraz sytuacji kryzysowych w rodzinie i otoczeniu klientów Punktu.

W omawianym roku sprawozdawczym w Punkcie Konsultacyjnym prowadzona była również grupa wsparcia dla kobiet uzależnionych od alkoholu. Celem grupy jest zwiększenie wiedzy na temat choroby, rozpoznawanie objawów głodu alkoholowego i radzenie sobie z nimi oraz wsparcie abstynencji. Osoby zgłaszające się do Punktu Konsultacyjnego w Orzyszu posiadające sądowe zobowiązanie do leczenia odwykowego kierowani byli do Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu w Piszku.

Punkt w roku 2023 współpracował z:

- Poradnię Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu w Piszcu
- Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Orzyszu
- I Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej w Piszcu
- pedagogami szkolnymi

Na funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego w Orzyszu poniesiono wydatki w wysokości 47 890,78 (43 793,64) zł w tym: wynagrodzenie psychologa, wynagrodzenie specjalisty terapii uzależnień, wynagrodzenie referenta prawnego, zakup wyposażenia, zakup środków czystości do Punktu.

2. Funkcjonowanie Placówki Wsparcia Dziennego pn. Środowiskowa Świetlica z Programem Profilaktycznym dla dzieci i młodzieży przy ul. Rynek 3 w Orzyszu.

Zgodnie z Uchwałą Nr XXX/226/20 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 22 grudnia 2020r; w ramach działalności statutowej Polany Kultury w Orzyszu w Centrum Młodzieżowym Polany Kultury funkcjonuje środowiskowa świetlica z programem profilaktycznym. W świetlicy organizowana była działalność artystyczna mająca w celu przeciwdziałania patologiom i uzależnieniom oraz działania wspierające zadania rodziny. Zajęcia prowadziły dwie osoby, zatrudnione jako animatorzy czasu wolnego. W zajęciach uczestniczyła także młodzież i dzieci pochodzące z rodzin dysfunkcyjnych z uzależnieniami i wykluczonych społecznie. Ważnym aspektem prowadzonej pracy w świetlicy była integracja środowiska młodzieżowego z rodzin dysfunkcyjnych i rodzin zdrowych, zbudowanie szerokiej i atrakcyjnej oferty programowej rozwijającej obie grupy oraz wsparcie rodziców w realizacji ich zadań.

W zakresie profilaktyki oraz wspierania rodzin w 2023r. były realizowane następujące działania:

- akcje profilaktyczne (Bezpieczne ferie, Dzień Bezpiecznego Internetu, Profilaktyka Przeciw Agresji- wzmacnianie poczucia własnej wartości, Pozytywne myślenie, Dzień bez przemocy, Dzień zdrowia psychicznego, Kampania przeciw przemocy STRONER TOGETHER. RAZEM MAMY SIŁĘ;
- warsztaty edukacyjno-profilaktyczne (Bądź bezpieczny w realu i w sieci, Moc Pozytywnego Myślenia, Dzielenie się dobrym słowem, Potwornie Fajnego Tygodnia, Sztuka Odmawiania czyli asertywność, Empatia w ruchu)- spotkania z psychologiem
- spotkania z psychologiem
- spotkania z pedagogiem
- zajęcia artystyczne mające na celu promowanie zdrowego, wolnego od używek trybu życia oraz dbania o przyrodę
- zajęcia uwrażliwiające na cierpienie i potrzeby innych oraz kształtujące tolerancję

Na wydatki związane z działalnością i utrzymaniem świetlicy ogółem poniesiono koszty w wysokości: 112 348,32 zł. W Centrum Młodzieżowym zatrudnione są 2 osoby. Koszt utrzymania etatów to 97 715,39zł. Inne koszty utrzymania to 2 585,79 zł (środki czystości, przeglądy gaśnic, materiały i usługi do drobnych napraw). Na działalność merytoryczną w Centrum Młodzieżowym w 2023r. wydatkowano 12 047,14 zł (zakup wyposażenia i materiałów pomocniczych do pracy z dziećmi, zakup artykułów biurowych i dekoracyjnych, zakup artykułów spożywczych do organizacji uroczystości okolicznościowych)

3. Świetlica Środowiskowa „Kajak” przy parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa przy ul. Elckiej 17 w Orzyszu

Świetlica środowiskowa „Kajak” przy Parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa jest prowadzona przez Siostry Dominikanki. Dzieci mogły tam spędzać czas wolny od zajęć szkolnych i rozwijać swoje talenty, uczyć się odpowiedzialności i współpracy z innymi, a także ofiarności wobec bardziej potrzebujących. Świetlica dostępna była od poniedziałku do piątku w godzinach 15⁰⁰-17³⁰. W tym czasie dzieci i młodzież brała udział w różnorodnych formach spędzania czasu tj. zajęciach gitarowych, teatralnych, plastycznych i robótek ręcznych, tanecznych. Uczestnicy świetlicy brali też udział w różnego rodzaju występach, konkursach, rozgrywkach sportowych i akcjach charytatywnych. Pracę w świetlicy wspierał wolontariat

– młodzież z ZSP i ZS Ogólnokształcących w Orzyszu oraz grupa dorosłych osób. Zajęcia prowadzone w świetlicy były bezpłatne.

W ramach zawartego z Gminą porozumienia dofinansowany został koszt centralnego ogrzewania placówki w wysokości 3 620,69 zł. Na zakup materiałów plastycznych i biurowych przeznaczonych na zajęcia z dziećmi wydatkowano kwotę 499,60 zł.

4. Opieka psychologiczna w szkołach prowadzonych przez Gminę Orzysz

Zakres wykonywanych zadań przez zatrudnionego psychologa w szkołach, dla których organem prowadzącym jest Gmina Orzysz obejmował między innymi:

- indywidualne konsultacje i porady psychologiczne z uczniami, rodzicami i nauczycielami;
- udzielanie wsparcia dla osób z rodzin z problemem alkoholowym, narkomanii i dotkniętych przemocą domową;
- wskazywanie odpowiednich form pomocy i motywowanie do działania;
- programy profilaktyczne. Zgodnie z przedłożonym sprawozdaniem za 2023 rok zrealizowano:

lp	Działanie	Ilość
1	Konsultacje z nauczycielami w celu określenia form pomocy uczniom w ich trudnościach	218 (299)
2	Konsultacje indywidualne z uczniami	387 (389)
3	Konsultacje z rodzicami	444 (443)
4	Interwencje psychologiczne w sytuacjach kryzysowych uczniów	51 (53)
5	Obserwacje uczniów podczas zajęć	15 (12)
6	Konsultacje z dyrektorami szkół	55 (43)
7	Konsultacje z kuratorem sądowym	58 (66)
8	Konsultacje z asystentem rodziny	22 (22)

RAZEM 1250 (1327) PORADY

Na wynagrodzenia psychologa wydatkowano w 2023 roku 77 680,00zł. W 2023 roku zwiększona została liczba godzin pracy psychologa w szkołach.

Główne problemy i trudności z jakimi zmagali się nauczyciele, rodzice, dzieci i młodzież to niezmiennie: trudności wychowawcze, przemoc słowna i fizyczna, trudności w radzeniu sobie z emocjami, uzależnienie jednego lub kilku członków rodziny, trudności w rozwiązywaniu problemów.

5. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń, osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych i przeciwdziałaniu narkomanii

W marcu ogłoszony został otwarty konkurs ofert na wsparcie realizacji zadania publicznego pn.: „Profilaktyka uzależnień i patologii społecznych w 2023 roku”.

Zadanie obejmowało:

- organizację pozalekcyjnych zajęć sportowych; bezpieczeństwa i ratownictwa wodnego oraz rekreacji z promocją zdrowego i trzeźwego stylu życia,
- wspieranie alternatywnych metod spędzania wolnego czasu przez dzieci, młodzież i rodziny poprzez promowanie zdrowego i trzeźwego stylu życia;
- organizację wydarzeń i eventów z zakresu profilaktyki uzależnień.
- wykonywanie ratownictwa wodnego połączone z profilaktyką i bezpieczeństwem na obszarach wodnych.

Na dofinansowanie realizacji zadania przeznaczono kwotę w wysokości 10.000,- zł.

Zostało zrealizowane zadanie publiczne: Życie zaskakuje- ja w zdrowie inwestuję! Podmiotem realizującym zadanie był Uczniowski Klub Sportowy Jedyńka Orzysz. Realizacja zadania pokazała dzieciom i młodzieży oraz dorosłym, że nie warto żyć w uzależnieniach. Pokazała, że jest wiele sposobów na walkę z nimi, że można tak zorganizować sobie czas, aby nie było potrzeby sięgania po używki, które prowadzą w konsekwencji do uzależnień.

Działania w ramach projektu to:

- zawody sportowe – Finał A Mistrzostw Polski Juniorek Młodszych w Unihokeju
- szkoleniowe rejsy żeglarskie
- Piknik kulinarny – W zdrowie inwestuję- zdrowo gotuję
- akcja plakatu propagująca zdrowy tryb życia
- spotkania z grammi planszowymi – Mózg pracuje, zdrowie zyskuje
- nocowiska w szkole połączone z warsztatami szycia na maszynie – Uzależnieniom się nie damy, w nocy również o zdrowie dbamy.

6. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

W 2022 roku Zarządzeniem Nr 36/11/2022 Burmistrza Orzysza z dnia 21 listopada 2022r. została powołana Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Członkowie Komisji to osoby działające na rzecz profilaktyki w gminie. Zgodnie z Ustawą z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi są przeszkolone w zakresie udzielania pomocy i wsparcia osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków. Komisja współpracuje z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Policją, Prokuraturą Rejonową, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, pedagogami szkolnymi oraz przedstawicielami ochrony zdrowia. Działania Komisji dotyczą osób dorosłych, uzależnionych od alkoholu lub współuzależnionych.

Zadaniem Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych było w 2023r inicjowanie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, a także podejmowanie czynności zmierzających do zastosowania wobec osoby uzależnionej od alkoholu, obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu w zakładzie leczenia odwykowego.

W okresie sprawozdawczym odbyło się 13 (11) posiedzeń plenarnych Komisji oraz 12 (9) posiedzeń zespołu ds. rozmów interwencyjno-motywacyjnych, na których podejmowano działania w zakresie motywowania do podjęcia leczenia osób zgłaszanych na leczenie.

Wnioski kierowane do Komisji najczęściej dotyczyły osób podejrzanych o nadużywanie alkoholu. Najczęściej składane były policję, MOPS w Orzyszu, rodzinę osób uzależnionych i kuratora sądowego. Komisja przeprowadziła rozmowy z osobami podejrzаныmi o nadużywanie alkoholu. Były to rozmowy motywujące do podjęcia dobrowolnego leczenia odwykowego i utrzymania trzeźwości oraz osobami współuzależnionymi rozmowy wspierające i informujące o możliwościach korzystania z pomocy psychologicznej, terapeutycznej i prawnej w Punkcie Konsultacyjnym. Mając na uwadze fakt, że leczenie odwykowe jest najbardziej skuteczne dla osoby nadużywającej alkoholu odpowiednio zmotywowanej, członkowie Komisji starali się przeprowadzić rozmowę tak, aby skłonić tą osobę do dobrowolnego

podjęcia leczenia odwykowego. W sytuacji, kiedy to osoba, w stosunku do której wpłynął wniosek nie przychodziła na spotkanie bądź nie zgadzała się na dobrowolne poddanie się leczeniu, a wstępne czynności przeprowadzone potwierdzały, że występują ku temu przesłanki, Komisja kierowała wnioski do sądu. Z takim wnioskiem o zastosowanie obowiązku leczenia odwykowego oraz na czas trwania leczenia ustalenie nadzoru kuratora sądowego, do Sądu Rejonowego w Pisz Komisa wystąpiła w stosunku do 10 osób (o 3 mniej w porównaniu do 2021 roku). Takie rozwiązanie sprawy niestety nie zawsze załatwiało do końca jednak problemu. Niektóre z tych osób, odwożone nawet przez policję do stacjonarnych zakładów lecznictwa odwykowego, pomimo nakazu sądowego nie poddaje się terapii. Bywa tak, że w dniu przyjazdu opuszczają samowolnie szpital. Na tę sytuację Komisja nie ma już wpływu.

W ramach realizacji procedury Niebieskiej Karty, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych brała aktywny udział w pracach grup roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przemocy Domowej. Motywowano osoby nadużywające alkohol do prowadzenia trzeźwego trybu życia, podjęcia leczenia w placówkach ambulatoryjnych i Punkcie Konsultacyjnym. Członków rodzin dotkniętych przemocą domową kierowano do Punktu Konsultacyjnego, w którym miały możliwość uzyskania wsparcia i pomocy terapeutyczną, psychologiczną oraz prawną.

Z informacji pozyskanych od placówek współpracujących wynika, iż w omawianym roku z terenu naszej Gminy leczyło się:

- 1) w Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Pisz – 20 osób uzależnionych od alkoholu, i 1 (1) osoba z zespołem uzależnienia spowodowanym kilkoma substancjami psychoaktywnymi
- 2) w Wojewódzkim Ośrodku Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Giżycku - 21 osób, w tym ambulatoryjnie 7 (3) osoby.
- 3) na Oddziale Detoksykacyjnym w Szpitalu Psychiatrycznym w Węgorzewie leczyło się 20 (22) mieszkańców Gminy Orzysz.

Na realizację w/w działań poniesiono wydatki:

- opłaty sądowe za złożone wnioski i opłaty za wydanie opinii biegłych sądowych w przedmiocie uzależnienia – 6 082,40zł.
- diety za posiedzenia plenarne Komisji i zespołu ds. rozmów interwencyjno-motywacyjnych – 20 697,00zł.
- szkolenie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych – 2 893,00zł.

Komisja zaopiniowała pozytywnie 10(19) wniosków złożonych przez przedsiębiorców na sprzedaż napojów alkoholowych. Opinie dotyczyły ustaleń Komisji, czy punkt sprzedaży napojów alkoholowych spełnia wymogi pod względem usytuowania, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa oraz czy wydane zezwolenie nie przekroczy ustalonej maksymalnej liczby zezwoleń określonej w obowiązującej Uchwale Rady Miejskiej w Orzyszu.

Polityka senioralna

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Orzyszu

Uniwersytet Trzeciego Wieku w Orzyszu rozpoczął swą działalność uroczystą Inauguracją, która odbyła się 19 lutego 2016 roku. Pierwszy wykład inauguracyjny wygłosił ks. prof. dr hab. Henryk Srokowski. Uniwersytet Trzeciego Wieku działa w oparciu o statut Polany Kultury w Orzyszu i stanowi jedną z form jego działalności oraz statut Uniwersytetu Trzeciego Wieku Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy. Opiekę naukową nad UTW sprawuje Dziekan Wydziału Gospodarki Turystycznej w Elku. Wykłady odbywają 2 razy w miesiącu w Czytelnicy Biblioteki Polany Kultury. Koordynatorem UTW od początku funkcjonowania jest starszy kustosz biblioteki Maja Rostkowska. Aktualnie, zgodnie z deklaracjami,

Uniwersytet liczy 33 (37) członków. Celem działania Uniwersytetu jest rozszerzenie oferty edukacyjnej; włączenie osób starszych do systemu kształcenia i wielopłaszczyznowego rozwoju ustawicznego; stymulowanie aktywności intelektualnej, emocjonalnej i artystycznej; umożliwienie miłego, twórczego i ciekawego spędzania czasu wolnego. Forma działalności Uniwersytetu to 8, 90- minutowych, spotkań w semestrze. Zajęcia mają formy wykładów, zajęć praktycznych. W roku akademickim 2023/2024 wykłady na UTW w Orzyszu odbywały się regularnie, stacjonarnie, zgodnie z harmonogramem. W I semestrze odbyło się 8 wykładów, na II semestr również zaplanowano 8 wykładów. Zakończenie roku akademickiego 2023/2024 zaplanowano na czerwiec 2024 roku.

UTW działa nieprzerwanie od 2016 roku. Liczba słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Orzyszu na przełomie lat 2016-2022:

- 64 słuchaczy w 2016
- 48 słuchaczy w 2017
- 46 słuchaczy w 2018
- 45 słuchaczy w 2019
- 35 słuchaczy w 2020
- 44 słuchaczy w 2021
- 37 słuchaczy w 2022
- 33 słuchaczy w 2023

Rada Seniorów Gminy Orzysz

Inicjatorem utworzenia gminnej rady seniorów był Burmistrz Orzysza Zbigniew Włodkowski, podobnie jak Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Rada Seniorów Gminy Orzysz poparła potrzebę utworzenia UTW w Orzyszu.

Rada Seniorów Gminy Orzysz została powołana na podstawie Uchwały Nr VIII/40/15 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 29 kwietnia 2015r. w sprawie utworzenia Rady Seniorów Gminy Orzysz oraz nadania jej statutu. Rada liczyła w I kadencji 15 członków i ukonstytuowała się z dniem 17.07.2015

Od 11.02.2019r. rozpoczęła się II kadencja Rady Seniorów Gminy Orzysz, w skład której wchodzi 16 członków organizacji i instytucji senioralnych z terenu miasta i gminy Orzysz.

Rada Seniorów funkcjonuje w oparciu o zabezpieczone środki finansowe w budżecie Domu Kultury w Orzyszu. Pula środków na 2023 r. wynosi 40.000 zł, z tego 13.000 zł na aktywność senioralną np. Senioriada lub wyjazd edukacyjno – krajoznawczy. Kwota 27.000 zł przeznaczona jest na transport dla 9 formacji senioralnych, czyli po 3 tys. zł na daną organizację.

Członkowie Rady Seniorów Gminy Orzysz reprezentują naszą gminę w organizacjach senioralnych na szczeblu wojewódzkim i krajowym. Posiadamy swojego delegata podczas IV kadencji funkcjonowania Obywatelskiego Parlamentu Seniorów w Olsztynie.

Z myślą o naszych seniorach Gmina Orzysz realizuje wspólny dla Powiatu Piskiego program „Piska Karta Seniora 60+”. Od 2018 r., czyli od początku wprowadzenia do obiegu Piskiej Karty Seniora na teren gminy Orzysz, do końca 2023 r. wydano 541 Karty Seniora, upoważniające naszych seniorów do korzystania z ulg na terenie całego Powiatu Piskiego.

Działania senioralne, które udało się zrealizować w 2023 roku:

- Rewizyta mieszkańców z gminy Orzysz do Gminy Lisków, składająca się z 40 osób, którzy odwiedzili Wicemarszałka Województwa Wielkopolskiego, władze samorządowe Gminy, dyrektorów jednostek samorządowych, właścicieli gospodarstw, członkinie Kół Gospodyń Wiejskich, stowarzyszenia oraz przedsiębiorców. 40 - osobowa grupa składała się z członków ośmiu organizacji senioralnych oraz Kół Gospodyń Wiejskich z gminy Orzysz. Wizyta trwała 4 dni.

- Dystrybucja paszportów OK SENIOR, stanowiących nawigację po świecie seniora, otrzymanych w 2022 roku w ramach współpracy z Krajowym Instytutem Gospodarki Senioralnej w Warszawie

Pomoc społeczna

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Orzyszu jest jednostką organizacyjną gminy, odpowiedzialną za realizację zadań pomocy społecznej.

Podstawowym dokumentem określającym najważniejsze kierunki działań Ośrodka jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Orzysz na lata 2021 – 2028, której głównym celem jest w szczególności: poprawa jakości życia mieszkańców, wspieranie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczej - wychowawczej oraz poprawa ich warunków bytowych, minimalizowanie skutków przemocy, uzależnień i innych dysfunkcji rodzin, pomoc dla osób starszych i niepełnosprawnych czy też wzrost aktywności społecznej.

W ramach prowadzonej przez MOPS polityki w 2023 roku realizowane też były programy takie jak: Gminny Program Wspierania Rodziny, Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających przemocy Domowej Miasta i Gminy Orzysz, Program Osłony Gminy Orzysz w związku z realizacją wieloletniego rządowego programu „Posilek w szkole i w domu”. Prowadzona jest systematyczna współpraca z instytucjami działającymi w obszarze polityki społecznej i rynku pracy oraz oświatą i służbą zdrowia.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Orzyszu realizuje zadania własne gminy, zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej oraz prowadzi dodatkową działalność na rzecz osób i rodzin z gminy Orzysz.

Wydatki ogółem w 2023 r. :	8 365 729,80 zł
Zadania własne gminy -	4 370 956,63 zł
w tym otrzymana dotacja na realizację zadań własnych gminy -	1 056 570,49 zł
Zadania zlecone gminie -	3 994 773,17 zł
Dotacja na zadania zlecone wraz z kosztami obsługi	3 994 773,17 zł
W ramach wydatków poniesiono koszty na:	
- Wydanie decyzji na ubezpie. zdrowotne (środki z dotacji)	2 880,00 zł
- Opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej (środki z budżetu gminy)	633 721,33 zł
- Składki na ubezpieczenie zdrowotne za podopiecznych (środki z dotacji)	28 488,24 zł
- Wypłata zasiłków celowe, okresowe, schronienie podopiecznych	317 676,38 zł
(w tym z dotacji)	271 553,94 zł
(w tym środki z budżetu gminy)	46 122,44 zł
- Dodatki mieszkaniowe (środki z budżetu gminy)	562 388,24 zł
- Zasiłki stałe (środki z dotacji)	267 764,31 zł
- Utrzymanie ośrodka:	1 462 195,34 zł
(w tym środki z dotacji)	209 434,00 zł
(w tym środki z budżetu gminy)	1 252 761,34 zł
- Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	385 211,63 zł
(w tym środki zlecone)	40 717,00 zł
(w tym środki z budżetu gminy)	344 494,63 zł
- Pomoc państwa w zakresie dożywiania	288 000,00 zł
(w tym środki z dotacji)	230 400,00 zł
(w tym środki z budżetu gminy)	57 600,00 zł
- Prace społecznie użyteczne - (środki z budżetu gminy)	18 021,00 zł
- Pomoc obywatelom Ukrainy w zw. konfliktem zbrojnym (środki z dotacji)	7 840,00 zł
- Dodatki w ramach rządowej tarczy energetycznej (środki z dotacji)	
(dodatek osłonowy, dodatek węglowy, pozostałe dodatki)	39 060,00 zł
- Świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego, oraz składki	3 872 826,50 zł

(w tym środki zlecone)	3 856 820,00 zł
(w tym środki z budżetu gminy w ramach zwrotu od komornika)	16 006,50 zł
- Karta Dużej Rodziny (środki z dotacji)	2 419,00 zł
- Wspieranie rodziny (środki z budżetu gminy)	72 424,07 zł
- Rodziny zastępcze (środki z budżetu gminy)	94 196,54 zł
- Placówki opiekuńczo- wychowawcze (środki z budżetu gminy)	216 650,05 zł
- Składki zdrowotne za podopiecznych (środki z dotacji)	91 937,17 zł
- Świadczenia rodzinne dla obywateli Ukrainy (w tym środki z dotacji)	2 030,00 zł

Dodatkowe środki pozyskane na realizację programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej – edycja 2023” – 255.681,00 zł.

Na realizację zadań własnych z zakresu pomocy społecznej gmina poniosła koszt 1 593 766,48 zł, z czego 780 374,00 zł stanowiła dotacja celowa (ok. 49%). Zadania zlecone z zakresu pomocy społecznej to specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi - dotacja celowa wyniosła: 28.550,00 zł.

Wsparcia w ramach ustawy o pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom, które osiągają równy lub niższy dochód niż zawarte w ustawie kryterium dochodowe:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 776 zł;
- osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 600 zł;
- rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;
  - przy wystąpieniu przynajmniej jednego z niżej wymienionych powodów, a w szczególności z powodu: bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności i choroby, przemocy w rodzinie, bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych, alkoholizmu i narkomanii czy też zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej.

Poniżej znajduje się tabela określająca powody udzielanej pomocy przez MOPS wobec mieszkańców miasta i gminy Orzysz w 2023 r.

Tabela: powody przyznania pomocy społecznej w 2023 roku

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN		LICZBA OSÓB W RODZINACH
	OGÓŁEM	w tym: NA WSI	
UBÓSTWO	234	95	666
BEZDOMNOŚĆ	6	2	6
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	31	12	179
w tym POTRZEBA OCHRONY WIELODZIETNOŚCI	24	10	145
BEZROBOCIE	147	53	482
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	87	32	186
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	141	50	265

BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO	44	17	190
w tym RODZINY NIEPEŁNE	34	12	131
RODZINY WIEŁODZIETNE	9	3	55
PRZEMOC DOMOWA	23	8	82
ALKOHOLIZM	33	15	61
NARKOMANIA	4	2	4
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	4	2	5
ZDARZENIE LOSOWE	1	0	3
SYTUACJA KRYZYSOWA	0	0	0
KLĘSKA ŻYWIOŁOWA LUB EKOLOGICZNA	0	0	0

Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną w 2023r. wyniosła: 474 (546) rodzin 880(1527) osób w tych rodzinach) natomiast 120 rodzinom udzielono wsparcia w postaci wyłącznie pracy socjalnej.

Zauważalny jest wzrost wydłużenia okresu pracy z rodziną z powodu wielopropblematyki. Dotyczy to zarówno pracy socjalnej, jak i wszelkiego rodzaju poradnictwa. MOPS staje się centrum wsparcia i poradnictwa oraz szeroko rozumianej pracy socjalnej.

W stosunku do lat poprzednich ciągle wzrastają wydatki związane z ponoszeniem przez gminy odpłatności za pobyt w domach pomocy społecznej (w 2023r. 633 721,00zł; w 2022 r. 435 683,00 zł; 2021 r. – 325 488,00 zł). Liczba osób umieszczonych w DPS zwiększyła się o 3 osoby (łącznie 15 osób w 2023r.), koszt ogólny tego zadania wzrósł w stosunku do 2022 r. o ponad 198 038,00zł. Związane jest to ze wzrostem najniższego wynagrodzenia oraz wzrostem inflacji, co przekłada się na koszt ustalanych odpłatności.

W porównaniu do roku ubiegłego zwiększyła się liczba osób, którym były świadczone usługi opiekuńcze nad chorym w domu o 5 osób (w 2023r. 34 osoby; w 2022r. 37 osób; 2021 r. – 32).

Tabela: Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną

WYSZCZEGÓLNIENIE	LICZBA OSÓB, KTÓRYM PRYZYMNANO DECYZJĄ ŚWIADCZENIA	LICZBA RODZIN		LICZBA OSÓB W RODZINACH
		OGÓŁEM	w tym: NA WSI	
świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych OGÓŁEM (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania)	474	330	122	880
w tym: świadczenia pieniężne	294	280	113	730
świadczenia niepieniężne	183	118	39	446
pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej ogółem	x	450	197	1 206
w tym: wyłącznie w postaci pracy socjalnej	x	120	75	326

W 2023r. - 31,33% korzystających z pomocy stanowią emeryci i renciści (w 2022r. - 10% osób korzystających z pomocy stanowią emeryci i renciści), w 2023r. - 20,89% rodziny z dziećmi. (17,4% - rodziny z dziećmi). Dane statystyczne potwierdzają wyraźny wzrost osób korzystających w tych 2 kategoriach mieszkańców. Generuje to określone problemy, do których odniesiono się we wnioskach szczegółowych i ogólnych niniejszego raportu.

Realizacja celów pomocy społecznej w ramach zadań własnych odbywa się poprzez wspieranie mieszkańców świadczeniami pieniężnymi i niepieniężnymi. Głównym powodem udzielania świadczeń było ubóstwo, bezrobocie oraz niepełnosprawność i długotrwała choroba.

44 (190 osób) rodziny korzystały z pomocy MOPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, w tym aż 34 to rodziny niepełne (131osób) oraz 9 rodzin wielodzietnych (55 osób). Zauważalny jest nie wzrost liczby tych rodzin, lecz wydłużenie okresu niezbędnego wsparcia tych rodzin. Poza tym z diagnozy wynika, że w rodzinach tych nie występują jedynie problemy z dziećmi. W naszej

ocenie najczęściej problemy rodziców są podłożem problemów dzieci. Praca w takich rodzinach jest niezwykle trudna i złożona, wymaga natychmiastowych działań interwencyjnych, długiej i mozolnej pracy u podstaw z rodzicami. W tym zakresie zauważalny jest brak specjalistycznego wsparcia (psychiatrów, terapeutów rodzinnych itp.), a jednocześnie brak motywacji rodziców i opiekunów do korzystania z pomocy specjalistów.

Tabela: Udzielone świadczenia – zadania własne gmin w roku 2023

FORMY POMOCY	LICZBA OSÓB, KTÓRYM PRYZNANO DECYZJĄ ŚWIADCZENIA	KWOTA ŚWIADCZEŃ
RAZEM	469	1 218 285 zł
ZASIŁKI STAŁE - OGÓŁEM	51	267 764 zł
dotacja	X	267 764 zł
w tym przyznane dla osoby: samotnie gospodarującej	38	235 974 zł
pozostającej w rodzinie	13	31 790 zł
ZASIŁKI OKRESOWE - OGÓŁEM	162	271 554 zł
w tym przyznane z powodu: bezrobocia	111	196 452 zł
długotrwałej choroby	25	30 746 zł
niepełnosprawności	19	13 390 zł
innego	26	30 966 zł
SCHRONIENIE - OGÓŁEM	2	6 458 zł
POSILEK	148	90 036 zł
USŁUGI OPIEKUŃCZE - OGÓŁEM	34	344 495 zł
ZASIŁKI CELOWE NA POKRYCIE WYDATKÓW POWSTAŁYCH W WYNIKU ZDARZENIA LOSOWEGO	1	350 zł
INNE ZASIŁKI CELOWE I W NATURZE OGÓŁEM	227	237 628 zł
w tym: specjalne zasiłki celowe	21	15 700 zł
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	15	633 721 zł

W ramach realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w ośrodku zatrudniony jest asystent rodziny, który sprawował opiekę w 2023r. nad 15 (9) rodzinami, 2021r. – 13 rodzinami. Rodziny i szkoły zgłaszają coraz więcej problemów w obszarze opieki nad małoletnimi.

Za pobyt 15 dzieci w 2023r. (w 2022 r. – 12 dzieci) z terenu naszej gminy w rodzinach zastępczych gmina poniosła koszt w wysokości – 94 197,00 zł (w 2022r. - 49 546,08 zł, tj. więcej od roku poprzedniego o 47%).

W placówkach opiekuńczo – wychowawczych przebywało w 2023r. - 5 dzieci w (2022 r. r - 8)– koszt pobytu wyniósł – 216 650,00 zł i był tylko nieznacznie większy ze względu na mniejszą liczbę wychowanków.

Ponoszenie odpłatności za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych, czy też w placówkach opiekuńczo wychowawczych jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka (przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej), wspólnie z powiatem ponosi koszty jego pobytu m.in. w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, rodzinnych domach dziecka i rodzinach zastępczych. W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, albo w rodzinnym domu dziecka gmina ponosi odpowiednio wydatki w wysokości: 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej; 30 % wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej; 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Ważną kwestią jest niewystarczająca liczba miejsc w placówkach opiekuńczo wychowawczych oraz niewystarczająca ilość chętnych rodzin do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Ze względu na szereg trudności w wychowaniu dzieci w pieczy zastępczej zbyt mało rodzin decyduje się na podjęcie tego trudu.

Z powodu toczącej się na Ukrainie wojny MOPS wypłacał jednorazowe świadczenie pieniężne dla obywateli Ukrainy w wysokości 300 zł na osobę , w związku z wejściem w życie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa. W 2023r. po takie świadczenie zgłosiła się 1 osoba – 300 zł świadczenia oraz koszty obsługi 762 zł zostały pokryte z dotacji. Osoby dotknięte traumą wojny przebywające w gminie Orzysz korzystały i korzystają z pomocy psychologicznej – w okresie tym 25 osób skorzystało z poradnictwa, odbyło z psychologiem 28 spotkań, środki pochodziły z budżetu państwa w wys. 7.840,00 zł

Obywatele Ukrainy otrzymywali zwłaszcza w początkowym okresie pobytu także pomoc rzeczową w formie odzieży, środków czystości, a także niezbędnego poradnictwa i pomocy w załatwianiu wielu spraw urzędowych.

2 obywateli Ukrainy otrzymało również świadczenia rodzinne na łączną kwotę 1971,00 zł (18 świadczeń); koszt obsługi: 59,00 zł.

Dodatki mieszkaniowe - zadanie własne gminy

w 2023r. koszt zadania wyniósł – 562.388,00zł (w 2022 r. koszt zadania wyniósł 404.707,03 zł) i był wyższy w porównaniu do roku poprzedniego o ponad 28%. W 2023 r. z tego wsparcia skorzystało 226 rodzin – więcej o 7 rodzin niż w roku ubiegłym, wypłacono 2083 świadczenia.

Gminny Zespół Interdyscyplinarny

Zespół podejmuje wszelkie działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a głównymi realizatorami programu są instytucje, których przedstawiciele wchodzi w skład Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego. Integrowanie, koordynowanie działań podmiotów pracujących na rzecz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz prowadzenie procedury Niebieska Karta – to główne zadania Zespołu.

W 2023r. Zespół prowadził 72 procedury Niebieskiej Kart, w tym 45 procedur wszczynających (w 2022r. - 61 procedur). odbyło się 136 posiedzeń grup diagnostyczno - pomocowych prowadzących procedurę.

Karta Dużej Rodziny

w 2023r. wydano 264 karty tradycyjne oraz 264 karty elektroniczne dla członków dużych rodzin (w 2022r. wydano 231 kart tradycyjnych oraz 232 karty elektroniczne) – czyli o 30 kart więcej w odniesieniu do roku poprzedniego. Wzrost spowodowany był oferowanym systemem zniżek dla rodzin wielodzietnych, zwłaszcza dotyczących energii elektrycznej.

Karta Dużej Rodziny to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin z liczbą dzieci 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze KDR mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej.

Zadania zlecone

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania zlecone gminie, na które uzyskuje dofinansowanie z budżetu państwa, takie jak:

- * świadczenia rodzinne, dodatki do zasiłków rodzinnych, becikowe, rodzicielskie, pielęgnacyjne i opiekuńcze, składki zdrowotne i społeczne, „Za Życiem” – w 2023r. – 3 495376,00zł – 631 osób (w 2022r. - 3 241 236,07 zł; 586 osób);
- fundusz alimentacyjny – 319.108,00zł - uprawnionych 78 dzieci (w 2022r. - 390 867,30 zł; 94 uprawnionych do alimentów) – liczba uprawnionych spadła o 20%;
- specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi - w 2023r. - 40717,00zł – 5 osób (w 2022r. - 28 550,00 zł; 2 osoby);
- karta dużej rodziny – 2419,00 zł;
- dodatki energetyczne – zadanie zawieszone w 2023r.;
- potwierdzanie prawa do świadczeń zdrowotnych (decyzje) – 2 880,00 zł (96 decyzji);
- świadczenie wychowawcze – 4500zł (1 rodzina, 1 dziecko – 9 świadczeń) – decyzja Urzędu Wojewódzkiego;
- świadczenie z ustawy Za życiem - 4000zł (1 świadczenie) - ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” obowiązuje od początku 2017 roku. Zgodnie z nowymi przepisami rodzinom, w których urodzi się żywe dziecko z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 tys. zł. Nie jest ono uzależnione od dochodów. Wniosek o wypłatę jednorazowego świadczenia należy złożyć w terminie 12 miesięcy od narodzin dziecka.

Prowadzenie postępowań wobec dłużników przekłada się bezpośrednio na wysokość należności odzyskanych od dłużników alimentacyjnych.

W 2023 r. podjęto działania wobec 203 dłużników - dłużnicy alimentacyjni dokonali zwrotu zobowiązań z tytułu wypłaconych wierzycielom świadczeń z funduszu alimentacyjnego na kwotę: 134.951,00zł, z czego środki finansowe w pierwszej kolejności przekazywane są na zaspokojenie odsetek, następnie 60% pozostałej kwoty przekazano na dochody budżetu państwa (łącznie z odsetkami 120 601,63zł) i 40% na dochody własne gminy wierzyciela 14.349,00 zł.a na dochody gminy przekazano: 25 486,00zł.

Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020

W ramach pomocy rodzinom najuboższym pracownicy socjalni w 2023r. wydali 323 rodzinom skierowania uprawniające do otrzymania pomocy żywnościowej z Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2021-2027 (FE PŻ) współfinansowanego z EFS (w 2022r. 421 rodzin). Zmniejszenie liczby rodzin wynika z poprawy sytuacji finansowej i przekroczenia uprawniającego kryterium.

W 2023 r. kryterium uprawniające do tej formy pomocy wynosiło 1.707,20 zł dla osób samotnie gospodarujących oraz 1.320,00 zł dla osób w rodzinie (220% kryterium dochodowego wynikającego z ustawy o pomocy społecznej).

W 2023 r. w ramach programu POPŻ odbyły się 3 warsztaty, w których wzięły udział 52 osoby. Warsztatów dotyczyły diety oraz zdrowego odżywiania, sprawnego zarządzania budżetem domowym, zapobiegania marnowaniu żywności, w tym nauki przygotowywania posiłków.

Rządowa tarcza energetyczna

W 2023 r. realizowane były następujące formy wsparcia dla mieszkańców miasta i gminy Orzysz w związku z ochroną przed wzrostem cen energii i opału:

- 1) dodatek elektryczny wprowadzony ustawą z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej (Dz. U. 2022 poz. 2127 ze zm.) dla osób, których głównym źródłem ogrzewania lokalu mieszkalnego jest energia elektryczna (również pompa ciepła), a wnioskodawca nie korzysta z mikroinstalacji (panele fotowoltaiczne), nie skorzystał z dodatku węglowego, dodatku dla gospodarstw domowych oraz nie korzysta z paliwa zakupionego od przedsiębiorcy, o którym mowa w art. 2 ust 1 ustawy z 23 czerwca 2022 (preferencyjny zakup). Nie ma kryteriów dochodowych.
- 2) Wysokość dodatku elektrycznego została zróżnicowana w zależności od rocznego zużycia energii elektrycznej uprawnionego gospodarstwa domowego:
  - w przypadku, gdy zużycie w 2021 r. nie przekraczało 5 MWh, kwota dodatku wynosi 1000 zł;
  - jeżeli zużycie energii elektrycznej w gospodarstwie domowym w 2021 r. przekroczyło 5 MWh, wówczas kwota dodatku to 1500 zł.

Aby uzyskać dodatek elektryczny w podwyższonej kwocie, do wniosku należy dołączyć rozliczenie z przedsiębiorstwem energetycznym, potwierdzające zużycie energii elektrycznej w 2021r. przekraczające 5 MWh. Kolejnym warunkiem koniecznym do otrzymania dodatku elektrycznego jest uzyskanie wpisu lub zgłoszenie źródła ogrzewania do centralnej ewidencji emisyjności budynków (CEEB). Wnioski przyjmowane były od 1 grudnia 2022r. do 01.02.2023r. W 2023 r. wypłacono dodatki 28 gospodarstwom domowym na kwotę: 31.000,00 zł.

- 3) dodatek węglowy przyznawany na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2022r. o dodatku węglowym (Dz. U. 2022 poz. 1692 ze zm.) – Dodatek wynosił 3 tys. zł i zasiliał budżety domowe gospodarstw domowych, których źródłem ogrzewania był węgiel lub paliwa węgl pochodne. Przysługiwał gospodarstwom domowym, dla których głównym źródłem ogrzewania był kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia, kuchnia węglowa lub piec kaflowy na paliwo stałe – zasilane węglem kamiennym, brykietem lub peletem, zawierającymi co najmniej 85% węgla kamiennego. Nie było kryteriów dochodowych, a dodatek przysługiwał również gospodarstwom, które już zakupiły węgiel. Warunkiem otrzymania dodatku był wpis lub zgłoszenie źródła ogrzewania do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków.

Wypłaciliśmy 2 świadczenia na kwotę: 6.000,00 zł.

- 4) dodatki wynikające z ustawy o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw (ustawa z dnia 19 września 2022r. Dz. U. 2022 poz. 1967 ze zm.) Dodatek przyznawany był jednorazowo na główne źródło ciepła w gospodarstwie domowym i wynosił odpowiednio:

- 3 tys. zł – gdy głównym źródłem ciepła jest kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia albo piec kaflowy, zasilane peletem drzewnym lub innym rodzajem biomasy, z wyłączeniem drewna kawałkowego;
- 1 tys. zł – gdy głównym źródłem ogrzewania jest kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia albo piec kaflowy zasilane drewnem kawałkowym;
- 500 zł – gdy głównym źródłem ogrzewania jest kocioł gazowy zasilany skroplonym gazem LPG;
- 2 tys. zł – gdy głównym źródłem ogrzewania jest kocioł olejowy.

Nie było kryteriów dochodowych.

Wypłaciliśmy 1 dodatek na kwotę: 1.000,00 zł.

Czyste powietrze

Ustawą z dnia 14 sierpnia 2020 r. o zmianie ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych oraz niektórych innych ustaw, wprowadzono zmiany do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 411 ust. 10g – 10s ww. ustawy wójt, burmistrz, prezydent miasta ma obowiązek wydawania zaświadczeń dla osób fizycznych, które zamierzają składać wnioski o przyznanie dofinansowania z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej lub z wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w ramach Priorytetowego Programu „Czyste Powietrze”. Złożenie wniosku o dofinansowanie jest uwarunkowane posiadaniem takiego zaświadczenia.

Od 01.10.2020 r. MOPS realizuje zadanie związane z wydawaniem zaświadczeń o dochodach do Programu „Czyste powietrze”. Osoba fizyczna, która zamierza złożyć wniosek o przyznanie podwyższonej kwoty dofinansowania z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej lub Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wnioskuje o wydanie zaświadczenia o wysokości przeciętnego miesięcznego dochodu przypadającego na jednego członka jej gospodarstwa domowego. MOPS po zweryfikowaniu wniosku i analizie materiału dowodowego ustala miesięczną wysokość dochodu na osobę w rodzinie i wydaje stosowne zaświadczenia.

W 2023 r. przeprowadzono 24 postępowania i wydano 24 zaświadczenia o dochodach.

Prace społecznie użyteczne

w 2023 r. zawarto z PUP w Pisz 2 porozumienia w sprawie organizacji prac społecznie użytecznych: pierwsze porozumienie dla 5 osób na 10 miesięcy, drugie porozumienia dla średnio 6 osób po 3 miesiące. Osoby skierowane do prac społecznie użytecznych otrzymali świadczenie za wykonywanie prac społecznie użytecznych w wysokości po 9,50 zł za godzinę – do 31.05.2023 r. oraz w wysokości 10,90 zł za godzinę od 01.06.2023 r.

Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej - edycja 2023”

odpowiedzią na potrzeby osób chorych i ich opiekunów stał się program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”. Otrzymano dofinansowanie z Funduszu Solidarnościowego na realizację Programu: 255.681,00 zł.

Program adresowany był do dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji oraz do osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Do realizacji projektu zostało zatrudnionych 4 asystentów osobistych osoby niepełnosprawnej spełniających kryteria zawarte w Programie. Asystenci otoczyli swoją opieką i wsparciem 17 osób niepełnosprawnych, w tym 6 dzieci.

Usługi asystenta w szczególności mogą polegały na pomocy asystenta w:

- wyjściu, powrocie oraz/lub dojazdach w wybrane przez uczestnika Programu miejsce (np. dom, praca, placówki oświatowe i szkoleniowe, świątynie, placówki służby zdrowia i rehabilitacyjne, gabinety lekarskie i terapeutyczne, urzędy, znajomi, rodzina, instytucje finansowe, wydarzenia kulturalne/ rozrywkowe/społeczne/sportowe);
- zakupach, z zastrzeżeniem aktywnego udziału uczestnika Programu przy ich realizacji;
- załatwianiu spraw urzędowych;
- nawiązaniu kontaktu/współpracy z różnego rodzaju organizacjami;
- korzystaniu z dóbr kultury (np. muzeum, teatr, kino, galerie sztuki, wystawy);

- wykonywaniu czynności dnia codziennego.

W 2023 roku Dyrektor MOPS wystosował 25 wniosków do Sądu, Prokuratury i Policji o wgląd w sytuację rodziny lub zawiadamiające o niepokojącej sytuacji w rodzinie ze względu na zagrożone dobro małoletnich dzieci.

Kampania Biała Wstążka

niezwykle bolesnym i wciąż mocno zauważalnym problemem jest przemoc wobec kobiet. Świadczy o tym liczba zakładanych Niebieskich Kart i wszczynanych procedur. Od kilku lat włączamy się w Kampanię przeciw przemocy wobec kobiet. Z założenia adresatami podejmowanych działań są mężczyźni, to oni poprzez przypięcie białej wstążki deklarują swój udział w walce z przemocą i nierównym traktowaniem kobiet.

Poza tym w 2023r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Orzyszu podejmował następujące działania:

- prowadził akcje charytatywne na rzecz ludzi potrzebujących pomocy np.: zbiórki odzieży używanej, sprzętu gospodarstwa domowego, zabawek dla dzieci;
- Dyrektor MOPS w Orzyszu jest Przewodniczącą Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Orzyszu, członkiem Społecznej Komisji Mieszkaniowej, członkiem Powiatowego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej;
- pracownicy MOPS podejmują działania ukierunkowane na własny rozwój i doskonalenie – w 2023 roku uczestniczyli w 25 szkoleniach i warsztatach zawodowych.

Środowiskowy Dom Samopomocy

Środowiskowy Dom Samopomocy w Orzyszu dysponuje 60 miejscami pobytu dziennego i 4 miejscami całodobowego pobytu. ŚDS jest placówką wsparcia dla osób: przewlekle psychicznie chorych (typ A), osób z niepełnosprawnością intelektualną (typ B), osób wykazujących inne przewlekle zaburzenia czynności psychicznych (typ C), w tym także dla osób z niepełnosprawnością sprzężoną lub ze spektrum autyzmu.

ŚDS funkcjonuje przez pięć dni roboczych w tygodniu: od poniedziałku do piątku, przez osiem godzin dziennie. Uczestnikami domu są osoby pełnoletnie.

Środowiskowy Dom Samopomocy to jednostka organizacyjna pomocy społecznej, działająca na zasadach zadania zleconego samorządom, fundacjom, stowarzyszeniom.

Funkcjonowanie ŚDS określa Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j.: Dz. U. z 2016r. poz.930 z późn. zm.) i Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz. U. z 2010 r., Nr 238, poz.1586 z późn. zm.) Działania ŚDS opierają się o Statut, Regulamin Organizacyjny, Program Działalności Środowiskowego Domu Samopomocy w Orzyszu Typu A, B, C, Plan Pracy na 2023 r. oraz wewnętrzną dokumentację wsparcia uczestników.

Przyjęcie do placówki następuje na wniosek osoby zainteresowanej w formie pisemnej. Wniosek składa się do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wraz z wymaganymi dokumentami tj.: 1) zaświadczenie od lekarza psychiatry lub neurologa o występowaniu lub braku zaburzeń psychicznych, 2) zaświadczenie od lekarza rodzinnego o stanie zdrowia, braku przeciwwskazań do udziału w zajęciach domu wraz z informacją o sprawności w zakresie lokomocji, 3) orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Po spełnieniu w.w wymagań MOPS wydaje decyzję o skierowaniu do ŚDS ze wskazaniem okresu na jaki dana osoba zostaje skierowana.

Celem usług Środowiskowego Domu Samopomocy skierowanych do jego podopiecznych jest przyspieszenie powrotu utraconych funkcji i ich sprawności, a w przypadku zmian nieodwracalnych wyrobienie funkcji zastępczych. W myśl Ustawy z dn. 27.08.1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych – „rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół

działań leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej”. Jest to istota działania placówek tworzących sieć oparcia psychicznego i społecznego (w tym ŚDS). Celem działania ŚDS jest – towarzyszyć, stosując różnego rodzaju oddziaływania terapeutyczne w procesie odzyskiwania pełnej sprawności uczestnika.

W 2023 roku ŚDS zrealizował działania, które w szczególności miały:

- 1) Kształtować umiejętności życiowe, społeczne, interpersonalne.
- 2) Spowodować przyspieszenie powrotu utraconych funkcji i ich sprawności, a w przypadku zmian nieodwracalnych wyrobienie funkcji zastępczych u podopiecznych.
- 3) Powodować wychodzenie uczestników z sytuacji trudnej (socjalnie).
- 4) Sprzyjać budowaniu sieci oparcia społecznego i psychicznego.
- 5) Rozwijać umiejętności poznawcze.
- 6) Niwelować poczucie osamotnienia.
- 7) Prowadzić do wszechstronnej aktywizacji uczestników.
- 8) Przeciwdziałać izolacji społecznej uczestników.
- 9) Służyć kształtowaniu postawy asertywnej podopiecznych.
- 10) Pomagać w odbudowaniu poczucia własnej wartości i autonomii.
- 11) Pomagać w zrozumieniu choroby i znalezieniu swojego miejsca w środowisku.
- 12) Prowadzić do poprawy jakości życia uczestników i ich rodzin.
- 13) Zapewnić możliwość skorzystania z gorącego posiłku w czasie pobytu.
- 14) Dbać o bezpieczne i higieniczne warunki pobytu.
- 15) Pomagać w dostępie do świadczeń zdrowotnych.
- 16) Prowadzić zajęcia z zakresu szeroko rozumianej terapii zajęciowej.
- 17) Prowadzić profilaktykę w zakresie zdrowia psychicznego i somatycznego.
- 18) Udzielać kompleksowej pomocy przy rozwiązywaniu spraw i problemów zarówno dla podopiecznych jak i członków ich rodzin.
- 19) Pomagać w pielęgnowaniu więzi rodzinnych podopiecznych oraz nawiązywaniu i podtrzymywaniu więzi społecznych.

Miejsca całodobowego okresowego pobytu.

W przypadku wystąpienia potrzeby spowodowanej sytuacją życiową lub rodzinną albo potrzebą realizacji całodobowego treningu samoobsługi i umiejętności społecznych w ramach Indywidualnego Planu Postępowania Wspierająco-Aktywizującego, ŚDS zapewniał pobyt całodobowy.

Formy prowadzonej działalności w Środowiskowym Domu Samopomocy w Orzyszu:

- - trening funkcjonowania w codziennym życiu: nauki higieny, dbałości o wygląd zewnętrzny, kulinarny, umiejętności praktycznych, umiejętności komunikacyjnych, gospodarowania własnymi środkami finansowymi.
- - trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów,
- - trening umiejętności komunikacyjnych,
- - trening umiejętności spędzania czasu wolnego,
- - wsparcie psychologiczne,
- - pomoc w załatwianiu spraw urzędowych,
- - pomoc w dostępie do niezbędnych świadczeń zdrowotnych,
- - realizacja niezbędnej opieki,
- - realizacja terapii ruchowej,
- - zapewnienie gorącego posiłku podczas zajęć,

- - inne formy postępowania przygotowujące do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej lub podjęcia zatrudnienia.

Trening całodobowy zrealizowano w 100% (trening realizowany był przez 12 miesięcy).

ŚDS w Orzyszu zapewnia dowóz dla podopiecznych z terenu gminy Orzysz oraz osobom z terenu miasta jeśli mają wskazanie medyczne – ok. 40 osób (osoby które wymagają dowozu, nie są w stanie samodzielnie dotrzeć z powodu ograniczeń ruchowych, niepełnej sprawności). Nie posiadamy własnego środka transportu, korzystamy z zakupu usługi transportowej. Pozostali uczestnicy docierają na zajęcia samodzielnie.

Podczas zajęć w ŚDS zapewniony jest również codziennie gorący posiłek dla Uczestników.

Inne zajęcia aktywizacyjne przeprowadzone przez członków zespołu wspierająco-aktywizującego:

- Wspólne wyszukiwanie ofert pracy w Internecie, prasie, informacje u lokalnych przedsiębiorców,
- Zasady tworzenia dokumentów aplikacyjnych (CV),
- Zachęcanie do podejmowania jakiejkolwiek aktywności zarobkowej (praca dorywcza, popołudniowa)
- Aromatoterapia prowadzona jest w każdej pracowni w ŚDS, zwłaszcza w pokoju wyciszeń podczas zajęć relaksacyjnych.
- Socjoterapia prowadzona jest w każdej pracowni w ŚDS, w formie zajęć grupowych (pełnią one funkcję terapeutyczną, modyfikują relacje podopiecznego z jego otoczeniem a przede wszystkim służą poszerzaniu umiejętności społecznych).
- - innych /jakich/
- Zajęcia w ramach „kącika fryzjerskiego”, czyli regularne (czwartkowe, bądź innego dnia wg. potrzeb uczestników) spotkania z fryzjerstwem, kosmetologią – 2,09%
- Zajęcia biblioteczne (korzystanie ze zbiorów książek w ŚDS, wyjścia do miejskiej czytelnii wraz z biblioteką).
- Edukacja ekologiczna – kontynuowanie wdrażania uczestników ŚDS do segregacji śmieci zgodnie z zasadami obowiązującymi na terenie Gminy Orzysz. Dzięki posiadanym pojemnikom do segregacji odpadów, uczestnicy mieli możliwość ćwiczenia właściwego sposobu segregacji. Była to przydatna umiejętność zarówno w codziennym życiu jak i podczas zajęć w ŚDS, Dbanie o zielen, w ramach realizacji treningu umiejętności praktycznych, zagospodarowanie terenu zielonego służącego do rekreacji i relaksacji, wysiewanie i sadzenie kwiatów, nowalijek i ziół.
- Wyjścia do miejsc związanych z działalnością kulturalną – galeria żywych obrazów. Wyjazdy na przeglądy twórczości artystycznej, konkursy, wycieczki - w ramach realizacji treningu umiejętności spędzania czasu wolnego oraz umiejętności zachowania się w miejscach użyteczności publicznej. Wszelkie wyjścia czy wycieczki stanowią bardzo ważny element dla naszych podopiecznych, pozwalają im w zupełnie inny niż dotychczas sposób spędzać wolny czas, ćwiczyć umiejętność właściwego zachowania się . Często są to dla nich pierwsze takie wyjścia w ich życiu.
  - Wyjazd do Kina w Elku (podczas treningu całodobowego)
  - Wizyty Filharmonii (koncert) w naszym ośrodku.
  - Wizyty w Muzeum
  - Wycieczki rowerowe
  - Uczestnictwo w spotkaniach integracyjnych ŚDS-ów.

Liczba uczestników, którzy opuścili dom wraz z podaniem przyczyn odejścia:

- rezygnacja uczestnika - 5
- usamodzielnienie - 0

- umieszczenie w placówce całodobowej opieki - 2
- przejście do innej formy wsparcia dziennego /jakiej/ - 0
- zgon - 0
- inne /jakie/- 1

Środowiskowy Dom Samopomocy w Orzyszu Spełnia Standardy Rozporządzenia. Wszystkie trzy budynki są w pełni wyposażone i przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Ogólna liczba uczestników korzystających z zajęć ŚDS w 2023 roku – 75 osób

Średnia frekwencja uczestników w roku sprawozdawczym – 65,56 %

Środki finansowe przeznaczone na funkcjonowanie ŚDS w roku 2023: 1 747 830,18 zł., w tym:

- Budżet Wojewody – 1 742 707,00 zł., w tym

Rezerwa celowa – 119 194,00 zł. kwota przeznaczona na zakup wyposażenia pracowni.

Środki finansowe z tytułu odszkodowania z firmy ubezpieczeniowej – 5 123,18 zł

Wszystkie wydatki były planowane i dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasady uzyskania najlepszych efektów z danych nakładów oraz niezbędne do prawidłowego funkcjonowania ŚDS.

Zatrudnienie na dzień 31.12.2023 roku wynosi 16 osób na umowę o pracę tj. 15,25 etatu.

Ocena realizacji zadań i ewentualne wnioski

Środowiskowy Dom Samopomocy w Orzyszu funkcjonuje od 01.12.2015r. Dysponujemy 60 miejscami dla osób typu A,B,C w tym dla osób z niepełnosprawnością sprzężoną oraz ze spektrum autyzmu na pobyt dzienny oraz 4 miejscami pobytu całodobowego.

Misją Środowiskowego Domu Samopomocy w Orzyszu jest stworzenie takiego miejsca, gdzie uczestnik ma poczucie bezpieczeństwa, swobody, nieskrępowanego kontaktu z innymi osobami.

Głównym celem działań podejmowanych w ŚDS jest utrzymanie uczestników w ich środowisku społecznym oraz rozwijanie i podtrzymywanie umiejętności niezbędnych do codziennego funkcjonowania i samodzielnego życia. ŚDS to miejsce, gdzie Uczestnik jest stawiany w centrum wszelkich działań wspierających. Znaczący nacisk skupiony jest na wypracowaniu u Uczestników naszego domu samodzielności w zakresie zaspokajania głównych potrzeb interpersonalnych i zaradności życiowej na miarę ich możliwości. Aby mogło to być realizowane, pracownicy placówki aktywizują uczestników i umożliwiają rozwój ich zainteresowań oraz osobistych uzdolnień i predyspozycji. Dzieje się to poprzez włączanie ich w aktywny udział w zajęcia grupowe oraz indywidualne. Praca w ŚDS, to także reprezentowanie interesów osób z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej oraz kształtowanie akceptującej postawy środowiska wobec nich. Działalność ŚDS wspiera także aktywizację społeczną i zawodową, rozumianą jako zespół działań zmierzających do osiągnięcia przez uczestników poprawy jakości życia i możliwej samodzielności poprzez zapewnienie wsparcia psychologicznego i terapeutycznego. Odbiorcami takich działań stają się również rodziny i bliscy naszych Uczestników. To często oni z lęku przed odrzuceniem i niezrozumieniem, wycofują się z otoczenia społecznego, bywają szczególnie obciążeni i zmęczeni, tracąc przy tym relacje z innymi oraz doświadczając radości z życia. Placówka ma również za zadanie nieustannie zmieniać postrzeganie i wizerunek osób z niepełnosprawnością i zaburzeniami psychicznymi w środowisku.

Środowiskowy Dom Samopomocy jest jednym z głównych i znaczących miejsc dla dorosłych osób z zaburzeniami psychicznymi czy niepełnosprawnością intelektualną.

Czy sama placówka jest w stanie zaspokoić realizację potrzeb i udane życie osób z niepełnosprawnością? Aby budowanie optymalnego i efektywnego systemu wsparcia mogło zaistnieć, konieczne jest

podmiotowe traktowanie osób z niepełnosprawnością czy zaburzeniami psychicznymi przez osoby reprezentujące zasoby instytucjonalne oraz przez krąg osób ze środowiska lokalnego, czyli najbliższego otoczenia. Spełniając ten warunek można sądzić, że proces wspierania autonomii osób z niepełnosprawnościami czy zaburzeniami psychicznymi oraz rozwijania ich zainteresowań jest celem realnym do osiągnięcia.

Wsparcie powinno obejmować nie tylko placówki pobytu dziennego (m.in. środowiskowy dom samopomocy), ale także opierać się na środowisku sąsiedzkim, lokalnych klubach sportowych, miejscach kultury czy lokalnych przedsiębiorstwach. Dzięki nawiązywaniu i utrzymywaniu sieci kontaktów oraz inicjowaniu spotkań, a także wspólnej chęci współpracy w środowisku lokalnych podmiotów, można odkryć i aktywizować ukryte potencjały osób z niepełnosprawnościami. Często mogą one zaskoczyć zarówno członków rodzin, jak i same zainteresowane osoby.

Środowiskowy dom samopomocy to miejsce zapewniające Uczestnikom poczucie przynależności do grupy, którą znają i lubią. To grono kolegów, przyjaciół, ale również terapeutów, opiekunów, przy udziale których ich potrzeba rozwoju oraz bezpieczeństwa może być zaspokajana. Uczestnicy placówki biorą czynny udział w zajęciach grupowych oraz indywidualnych w życzliwej i domowej atmosferze.

Wykształcenie wzajemnej odpowiedzialności (uczestników i kadry pracującej w naszej placówce) oraz wspólne decydowanie o zasadach funkcjonowania ŚDS daje szansę na zbudowanie współtworzonej przez wszystkich społecznej przestrzeni. Ważnym i jednocześnie koniecznym aspektem jest dbanie o rozwój zawodowy kadry poprzez zapewnienie jej udziału w szkoleniach. Celem jest stworzenie warunków do efektywnego wykonywania swoich zadań.

Terapeuci pracujący bezpośrednio z uczestnikami wraz z dyrektorem domu podnoszą nieustannie swoje kwalifikacje - poprzez udział w szkoleniach, warsztatach i konferencjach organizowanych przez inne podmioty. Kadra jest otwarta, szukająca wciąż innowacyjnych metod i form pracy, które będą odpowiadać potrzebom uczestników naszego ŚDS-u

Wnioski

- 1) Podstawowa opieka zdrowotna zapewniona jest przez miejscowe praktyki zawodowe lekarzy, w tym cztery POZ, dwa gabinety specjalistyczne i trzy gabinety stomatologiczne.
- 2) Gmina corocznie finansuje Programy Promocji i Ochrony Zdrowia.
- 3) Aktywnie prowadzona jest działalność profilaktyki uzależnień, jednak uzależnienia przede wszystkim od alkoholu są nadal poważnym problemem i powodują negatywne skutki w postaci problemów i dysfunkcji społecznych jak: przemoc, problemy wychowawcze, ubóstwo, niezaradność życiowa itp.
- 4) Pomoc społeczna realizuje szeroki wachlarz usług społecznych wspierających ludzi w trudnych sytuacjach życiowych. Działania mają charakter kompleksowy i systemowy, wynikający z opracowanych i przyjętych Programów realizowanych w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
- 5) Rośnie liczba rodzin z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, co jest przyczyną dużej liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Ważnym elementem wsparcia byłoby utworzenie na terenie naszej Gminy stacjonarnych form opieki nad dzieckiem i rodziną. Rodzinny Dom Dziecka, pogotowie opiekuńcze, czy inna forma opieki stacjonarnej byłaby szansą nie tylko dla dzieci, ale także zapewniłaby miejsca pracy mieszkańcom oraz możliwość pozyskania subwencji szkolnej do naszych szkół.
- 6) Istotne byłoby utworzenie poradni albo centrum edukacji dla rodziców, jako wsparcie dla rodzin, które będą walczyć o powrót swoich dzieci do domu, ale także dla rodzin, które borykają się z problemami wychowawczymi lub po prostu czują deficyt wiedzy w tym zakresie i w ramach profilaktyki chcą podnieść swoje kompetencje.
- 7) Zwiększyła się liczba osób długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, do systemu pomocy społecznej wróciły osoby starsze, emeryci i renciści z niskimi świadczeniami

oraz osoby niepełnosprawne (wzrost kosztów leczenia, zakupu leków, widoczne jest selektywne realizowanie recept) - rekomendacja - realizacja programów osłonowych, korzystanie ze wsparcia systemowego – zewnętrznego.

- 8) Widoczne są pogłębiające się braki kadrowe w zawodzie pracownika socjalnego - jest to zawód deficytowy (powodem są rosnące wymagania, nieadekwatny do wynagrodzenia zakres obowiązków i odpowiedzialności, starzenie się kadry pomocy społecznej).
- 9) Brak jest wystarczającej liczby organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej oraz podmiotów ekonomii społecznej specjalizujących się w działaniach pomocowych i dostatecznie rozwiniętego systemu wolontariatu.
- 10) Brak jest dostatecznego dostępu do poradnictwa specjalistycznego oraz leczenia psychiatrycznego, szczególnie dla dzieci i młodzieży - rekomendowane jest pozyskanie środków zewnętrznych na zwiększenie dostępności do specjalistów.
- 11) Zasadne jest rozwijanie w naszej gminie całodobowych form opieki nad seniorami, osobami zależnymi, niepełnosprawnymi (Dom Pomocy Społecznej, Zakład Opiekuńczo - Lecznicy, Rodzinny Dom Dziecka, Pogotowie Opiekuńcze lub rodzina o charakterze Pogotowia Opiekuńczego), rozwój opieki paliatywnej oraz hospicyjnej i długoterminowej (obecnie czas oczekiwania oraz kolejki są zbyt długie dla osób potrzebujących).
- 12) Ważną rolę społeczną spełnia Środowiskowy Dom Samopomocy, mobilizujący środowisko osób dotychczas wykluczonych z życia społecznego.
- 13) Dodatkowe zadania przekazane MOPS w Orzyszu w postaci wypłaty dodatków stanowiących ochronę mieszkańców przed wzrostem cen energii zostało przez jednostkę przeprowadzone sprawnie i terminowo.

Bezpieczeństwo publiczne

Policja

W Komisariacie Policji w Orzyszu na dzień 31 grudnia 2023r stan etatowy wynosił 14 etatów policyjnych (1 wakat): w Zespole Patrolowo Interwencyjnym służbę pełniło 7 funkcjonariuszy, w Zespole Kryminalnym służbę pełniło 4 funkcjonariuszy natomiast w Zespole Dzielnicowych 2 Dzielnicowych.

W Komisariacie Policji w Orzyszu sporządzane są miesięczne analizy stanu bezpieczeństwa na terenie gminy. Pozwala to na zdiagnozowanie miejsc zagrożonych celem dyslokowanie w te miejsca patroli. W służbie wykorzystywana jest również aplikacja „Krajowa Mapa Zagrożeń”, która umożliwia anonimowe zgłaszanie miejsc zagrożonych.

Komendant Komisariatu w Orzyszu przyjmuje interesantów i wszelkie przekazywane uwagi są omawiane na odprawach służbowych. Dzielnicowi w ramach obchodów spotykając się z mieszkańcami miasta i gminy zbierają informację o bieżących problemach mogących mieć wpływ na poczucie bezpieczeństwa wśród lokalnej społeczności.

W ramach prowadzonych działań funkcjonariusze KP Orzysz współpracują z innymi służbami min.:

- Oddział Żandarmerii Wojskowej w Bemowie Piskim
- Strażą Leśną
- Państwową i Ochotniczą Strażą Rybaką
- Mazurską Służbę Ratowniczą
- Państwową i Ochotniczą Strażą Pożarną
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Dzięki bardzo dobrej współpracy z wymienionymi podmiotami zdarzenia bieżące realizowane są bez zbędnej zwłoki co ma bardzo duży wpływ na poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców.

W 2023 roku wsparcie finansowe przekazane na fundusz wsparcia policji wynosiło łącznie 10000zł. Cała kwota została wykorzystana na wsparcie służb policjantów z Oddziałów Prewencji Policji, którzy służbę pełnili w okresie od czerwca do września 2023r.

Dzięki wsparciu delegowanych funkcjonariuszy możliwe było zwiększenie ilości służb oraz dyslokowanie ich w rejonu przebywania turystów. W okresie wakacyjnym wykonano również kilkanaście służb na wodzie z wykorzystaniem policyjnej oznakowanej łodzi oraz z udziałem sprzętu Stowarzyszenia Podwodniak. Służby te były bardzo efektywne i miały one znaczący wpływ na bezpieczeństwo osób korzystających z akwenu. W omawianym roku doszło do jednego utonięcia, powodem była nadmierna ilość spożytego alkoholu.

W omawianym okresie w Komisariacie Policji w Orzyszu przeprowadzono 194 postępowania przygotowawcze. Stwierdzono 155 czynów zabronionych przy ogólnej wykrywalności 91,4%.

Ponadto policjanci KP Orzysz przeprowadzili 1241 interwencji (712 na terenie miasta, 529 na terenie gminy).

Jednym z istotnych obszarów są przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece. W 2023r przeprowadzono 12 postępowań przygotowawczych związanych z przemocą w rodzinie. W tym zakresie Dzielnicowi Komisariatu Policji w Orzyszu ściśle współpracowali z zespołem interdyscyplinarnym MOPS w Orzyszu. W 2023r policjanci KP Orzysz przeprowadzili 27 interwencji w ramach procedury „Niebieska Karta”.

Ponadto w 2023r policjanci KP Orzysz

- zatrzymali 63 osoby do wytrzeźwienia
- przeprowadzono 192 postępowań mandatowych

W 2023r przeprowadzono 425 postępowań w sprawach o wykroczenia – głównie zakłócenia ładu i porządku publicznego oraz spożywania alkoholu.

Funkcjonariusze Komisariatu Policji w Orzyszu na bieżąco monitorują stan bezpieczeństwa oraz porządku publicznego na terenie gminy Orzysz oraz podejmują szereg działań prewencyjnych mających na celu przeciwdziałanie zachowaniom naruszającym ogólnie obowiązujące przepisy w tym m.in. akcje „Bezpieczna droga do szkoły”, „Alkohol i narkotyki”, „Bezpieczne Ferie 2023”, „Pierwszy dzień wiosny 2023”, „Bezpieczny weekend”, „Niechronieni uczestnicy ruchu drogowego”, „Akcja Znicz”, „Akcja Bezdomni”, „Majówka” oraz przy współpracy z Oddziałami Prewencji Policji w Olsztynie zabezpieczenia „Jesienny Ogień”.

Na terenie działania Komisariatu Policji w Orzyszu nie stwierdzono aby działały zorganizowane grupy przestępcze. Wpływ na przestępstwa oraz wykroczenia przeciwko mieniu ma fakt, że mienie w przypadku kradzieży pozostają bez nadzoru, są zbyt słabo zabezpieczone lub dozorowane. Monitoring zainstalowany w mieście zdecydowanie ogranicza ilość przestępstw i wykroczeń a jego przyszła rozbudowa znacząco wpłynie na poprawę bezpieczeństwa mieszkańców.

Komisariat Policji w Orzyszu wzorem poprzedniego roku dysponuje oznakowaną łodzią policyjną i kontynuowane były patrole wodne na terenie jeziora Orzysz w okresie 01.05-30.09.2023r.

W obecnej chwili Komisariat Policji w Orzyszu dysponuje czterema pojazdami dwoma nieoznakowanymi marki DACIA oraz dwoma oznakowanymi marki SKODA oraz Hyundai. Z uwagi na wysokie przebiegi pojazdów oznakowanych (ponad 400000km) zasadnym jest wystąpienie do Organu Gminy o przekazanie środków na fundusz wsparcia policji celem dofinansowania zakupu radiowozu służbowego w programie 50/50.

Monitoring w mieście

W ramach zbudowanego w 2019 roku systemu powstało również Podcentrum Monitoringu zlokalizowane w siedzibie Komisariatu Policji w Orzyszu. Dzięki temu funkcjonariusze policji mają pełen podgląd w czasie rzeczywistym oraz samodzielne możliwości dostępu do zarejestrowanych danych wizyjnych.

Analiza przestępczości na terenie miasta i gminy Orzysz prowadzona przez policję wykazuje, że po zainstalowaniu monitoringu miejskiego, znacznie spadła ilość przestępstw z kategorii zniszczenia mienia i jednocześnie zwiększyła się wykrywalność w tej kategorii przestępstw. Sukcesywne zwiększanie ilości kamer znacząco wpływa na poprawę bezpieczeństwa.

Krajowa mapa zagrożeń

Krajowa mapa zagrożeń jest opracowana oraz aktualizowana w oparciu o gromadzone w policyjnych systemach informatycznych oraz pozyskiwane od społeczeństwa w trakcie bezpośrednich kontaktów z obywatelami, z przedstawicielami samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych itp., jak również w trakcie realizowanych debat społecznych poświęconych bezpieczeństwu publicznemu.

Wprowadzanie do Krajowej Mapy Bezpieczeństwa informacji otrzymanych od mieszkańców gminy Orzysz o zagrożeniach bezpieczeństwa, które są najbardziej uciążliwe w ich miejscu zamieszkania, obejmujących m.in. nieprawidłowe parkowanie, przekraczanie dozwolonej prędkości, spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych, niewłaściwą infrastrukturę drogową, używanie środków odurzających czy złą organizację ruchu drogowego;

Naniesienie zagrożeń na wskazanej mapie odbywa się w oparciu o stronę <http://warminsko-mazurska.policja.gov.pl/ol/mapa-zagrozen-bezpiecze/24497.dok.html>.

Ochrona przeciwpożarowa

Na terenie gminy Orzysz zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej są realizowane w przy udziale Ochotniczych Straży Pożarnych oraz Państwowej Straży Powiatowej w Piszcu.

Aktualnie na terenie gminy Orzysz działa, w formie stowarzyszeń: 9 Ochotniczych Straży Pożarnych, w tym 3 z nich tj. Orzysz, Chmielewo i Góra są włączone w Krajowy System Ratowniczo – Gaśniczy. Ponadto jednostka OSP Orzysz, jako jedyna w powiecie, jest powołana do wojewódzkiego odwołu operacyjnego. W organizowanych akcjach ratowniczych na koniec 2023 roku mogło brać udział 125 ratowników w tym 20 kierowców oraz 47 strażaków posiadających Kurs kwalifikowanej pierwszej pomocy.

OSP dysponują 12 samochodami pożarniczymi, 1 łodzią ratowniczą z silnikiem motorowym oraz innym sprzętem niezbędnym do udzielania pomocy oraz ratowania życia i mienia ludzkiego. Na dzień dzisiejszy wyposażeniem i wyszkoleniem ochotnicy nie ustępują strażakom służby państwowej.

W 2023 r. na działalność OSP wydatkowano kwotę łącznie 233 600,00 zł. Jednostki OSP wyjeżdżały do 223 (263) zdarzeń.

	2022	2023
Wydatki bieżące	233 600,00 zł	229 213,26 zł

28 maja 2023r. na Stadionie Miejskim w Orzyszu odbyły się zawody sportowo – pożarnicze. Główne uroczystości poprzedziła Msza Święta w Kościele p.w. Matki Bożej Szkaplerznej w Orzyszu, w której udział wzięły poczty sztandarowe, Burmistrz Orzysza Pan Zbigniew Włodkowski, zaproszeni goście, radni, strażacy i mieszkańcy gminy Orzysz. Natomiast 24 września 2023r. na Stadionie Miejskim w Orzyszu, po raz pierwszy odbyły się Powiatowe Zawody Sportowo – Pożarnicze pod patronatem Posła na Sejm RP, Prezesa Zarządu Powiatowego ZOSP Pana Jerzego Małeckiego. Głównym organizatorem zawodów był Burmistrz Orzysza, zawody propagują ochronę przeciwpożarową, integrują strażaków i członków młodzieżowych drużyn pożarniczych oraz sympatyków pożarnictwa na szczeblu powiatowym jak również terenie gminy Orzysz. Rozgrywane zawody sportowo – pożarnicze są również okazją do sprawdzenia przygotowania kondycyjnego, mobilności i zaangażowania strażaków poszczególnych jednostek.

Wyjazdy w rozbiciu na jednostki OSP przedstawia tabela poniższa.

	Chmielewo	Cierpięty	Dąbrówka	Drozdowo	Góra	Odoje	Ogródek	Okartowo	Orzysz
	o			Zastrużne					
Wyjazdy w 2023	0 (25)	11 (4)	12 (7)	24 (15)	10 (13)	21(15)	12(6)	3(5)	141(173)
Liczba strażaków mogących brać bezp. udział	14(13)	12(11)	7(8)	8(10)	12(14)	14(13)	15(10)	4(6)	25(25)

Wydatki na:

umowy zlecenia: 64 417,52 zł

zakup sprzętu: 6.698,06 zł

paliwo: 21.160,38 zł

ekwiwalentu za udział w działaniach ratowniczych: 54 915,00 zł

Stawka ekwiwalentu za udział w działaniu ratowniczym lub akcji ratowniczej: 25,00 zł.

Stawka ekwiwalentu za udział w szkoleniu lub ćwiczeniu: 5,00 zł.

inne: 82 022,30 zł

w tym:

- zakup energii elektrycznej, ciepłej oraz wody w remizach,
- zakup usług zdrowotnych,
- przegląd narzędzi ratownictwa drogowego LUKAS, aparatów oddechowych oraz ich naprawa,
- kontrola i czyszczenie przewodów kominowych (OSP Orzysz oraz OSP Okartowo),
- przeglądy techniczne samochodów,
- opłata za ścieki (OSP Orzysz, OSP Okartowo),
- przegląd gaśnic będących na wyposażeniu OSP,
- napełnienie butli tlenowych,
- naprawa samochodów i sprzętu OSP,
- kalibracja detektorów gazu,
- zakup usługi do systemu E-remiza- automatycznego powiadamiania jednostek OSP o zdarzeniach

Inne działania OSP:

Współorganizacja 30 finału WOŚP.

XI Strażacka Akcja Porządkowa Czysta Orzysz 2023.

Zabezpieczenie turniejów unihokeja- współpraca z UKS Jedynka Orzysz.

Organizacja Toru Małego Strażaka podczas zawodów sportowo-pożarniczych.

Współorganizacja Biegu Tygrysa.

Zabezpieczenie zawodów wędkarskich- MOSiR, Koło Wędkarskie Orzysz.

Ewakuacje próbne w szkołach z terenu gminy Orzysz oraz budynku Ratusza.

Akcje poboru krwi- Klub HDK.

Udział w uroczystościach kościelnych.

Zbiórka złomu i elektrośmieci.

Sprzątanie nadbrzeża jeziora Tyrkło.

Uroczyste otwarcie garażu remizy w Odojach.

Udział w akcji zbierania nakrętek – KP-Pisz.

Udział w Pikniku „Stop Przemocy”.

Udział w zawodach strzeleckich.

Pozyskany sprzęt:

OSP Orzysz:

Przecinarka do szyb klejonych -1 szt.

Wspornik progowy -1szt.

Narzędzie ratownicze Holigan -1szt.

Zestaw klinów do stabilizacji -1 zestaw

Latarka Fire Vulcan LED -2 szt.

Zabezpieczenie poduszki powietrznej -1 zestaw

Warnik do wody -1 szt.

Termos transportowy -1 szt.

Hydronetka plecakowa -1 szt.

Tłumica gumowa, teleskopowa -4 szt.

Kurtka ortalionowa -1 szt.

Ubranie specjalne FHR piaskowe 3 cz.- 5 kpl

Helm Heros Titan -3 szt.

Mundur wyjściowy -8 kpl

Czapka rogatywka -8 szt.

Kapelusz damski -1 szt.

Buty strażackie gumowe -1 para

Bluza MD -11 szt.

Czapka MDP -11 szt.

Pas MDP z toporkiem i futerałem -11 szt.

OSP Góra:

Rękawice techniczne -2 pary

Buty Zephyr -5 par

Latarka szperacz -2szt.

Młot Hooligana 1 szt.

Zestaw radiotelefonów nasobnych Baofeng -6 szt.

Kamizelka Kendicka -1 szt.

Ubranie specjalne FHRO08 -1 szt.

OSP Cierzpięty:

Ubranie specjalne Numex - 1 szt.

Buty gumowe - 1 para

OSP Dąbrówka:

Radiotelefon Hytera -1 szt.

Radiotelefony nasobne Motorola -4 szt

OSP Odoje:

Latarka kątowna - 1 szt.,

Buty gumowe - 5 par,

Ubrania specjalne SX -3 szt.

Rękawice specjalne - 5 par

Kominiarki - 3 szt.

Kamera termowizyjna- 1szt

Pompa szlamowa Honda – 1szt

węże W-75 -2szt
Lina ratownicza na bębnie 50m -1szt
Kamizelki ratownicze z uprzężą -1szt
Bosak ratowniczy -1szt
Pas ratowniczy Węgorz -1szt
Wentylator oddymiający Fogo -1szt
Kombinezon suchy do pracy w wodzie -2 szt.
Sanie lodowe -1szt
Czujniki bezruchu Drager -2szt.
Samochód lekki marki Renault Master

OSP Drozdowo-Zastrużne:

Hełm strażacki -1 szt.
Buty strażackie - 1 para
Rękawice specjalne -1 para
Ubranie Nomex -1 szt.
Ubrania wypornościowe zimowe do ratownictwa lodowego -2szt
Polar strażacki - 4 szt.
Lornetka -1szt.
Rękawice zimowe do ratownictwa lodowego -2 szt.

OSP Ogródek

Mundur koszarowy -4 szt.

OSP Chmielewo

Rozpierzacz kolumnowy WEEBER -1 szt.
Ubranie specjalne 2 częściowe -1 szt.
Radiotelefon Motorola -1 szt.
Samochód MAN (250 000,00zł) pozyskany z PSP Pisz.

Planowane działania w stosunku do OSP:

- doposażenie jednostek OSP w sprzęt i umundurowanie z powodu dużych braków ;
- zakup profesjonalnej pralnicy do mundurów koszarowych i ubrań specjalnych;
- podniesienie stawki ekwiwalentu za udział w akcji ratowniczej z 25 zł na 30 zł
- podniesienie stawki ekwiwalentu za udział w szkoleniu lub ćwiczeniu z 5,00 zł na 10 zł;
- zakup łodzi ratowniczej o większych gabarytach i mocy silnika przystosowanej do bezpiecznych działań na j. Śniardwy;
- zakup lekkiego samochodu ratowniczego z napędem 4x4 do ciągnięcia łodzi ratowniczej.

Problemy w działalności jednostek OSP z terenu Gminy:

- potrzeba wybudowania remizy dla OSP Orzysz;
- zmniejszająca się liczba członków czynnych OSP z powodów wiekowych i demograficznych;

- potrzeba remontu remiz i garaży .

Obrona cywilna

Gmina Orzysz realizuje zadania z zakresu zapewnienia szeroko pojętego bezpieczeństwa mieszkańców gminy. Dotyczy to czterech faz zarządzania kryzysowego, jakim są: zapobieganie niebezpiecznym zdarzeniom, przygotowanie się na ewentualne niebezpieczne zdarzenia, reagowanie na nie oraz odtwarzanie zdolności na poziomie gminnym. W szczególności obejmują one sprawy związane z zarządzaniem kryzysowym, porządkiem publicznym, bezpieczeństwem obywateli, obroną cywilną, bezpieczeństwem na wodzie oraz ochroną przeciwpożarową i przeciwpowodziową.

Burmistrz Orzysza – Szef Obrony Cywilnej Gminy Orzysz realizuje swoje zadania z zakresu Obrony Cywilnej w oparciu o ustawę z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny. Pozostałe dokumenty normatywne tj;

- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin;
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września 1993 r. w sprawie powszechnej samoobrony ludności;

pomimo że zostały wycofane ale w związku z tym że nie opracowano nowych, dalej służą pomocą w realizacji zadań związanych z problematyką Obrony Cywilnej.

Ponadto, w celu realizacji zadań z zakresu obrony cywilnej, Burmistrz Orzysza posiłkuje się opracowanymi na szczeblu gminy n.w. planami:

- Plan operacyjnego funkcjonowania gminy Orzysz w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny wraz z kartami realizacji zadań operacyjnych wraz z załącznikami;
- Plan obrony cywilnej gminy Orzysz- tymczasowy;
- Plan dystrybucji preparatów stabilnego jodu na terenie gminy Orzysz;
- Plan ewakuacji (przyjęcia) ludności gminy Orzysz – ewakuacja II stopnia;
- Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Orzysz na lata 2022- 2025 przyjęty Uchwałą Nr XL VI/337/22 Rady Miejskiej w Orzyszu z dnia 26 stycznia 2022r

Główne przedsięwzięcia zrealizowane w 2023r to:

- Aktualizacja „Planu obrony cywilnej gminy Orzysz” wraz z pozostałą dokumentacją uzupełniającą obejmującą powyższą tematykę;
- Aktualizowano plan dystrybucji preparatu stabilnego jodku potasu dla mieszkańców gminy Orzysz. Przeszkolono obsługi punktów wydawania;
- Koordynowano przedsięwzięcia planistyczno - organizacyjne z zakresu ewakuacji ludności na wypadek powstania masowego zagrożenia dla życia i zdrowia na znacznym obszarze gminy;
- Przesłano dane do Starostwa Powiatowego w zakresie opracowania powiatowego planu epidemiologicznego;
- Wycofano karty przydziałów organizacyjno-mobilizacyjnych i planów formacji OC podporządkowanych Burmistrzowi;
- aktualizowano plan ewakuacji III stopnia na wypadek zagrożenia militarnego;
- uczestniczono w treningach radiowych ostrzegania i alarmowania o uderzeniach z powietrza;

Zarządzanie kryzysowe

Burmistrz Orzysza realizuje swoje zadania z zakresu zarządzania kryzysowego w oparciu o:

- ustawę z 11 marca 2022r. o obronie Ojczyzny;
- ustawę z dnia 27 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym;

- Pozostałe dokumenty normatywne związane z pomocą obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz bezpieczeństwem energetycznym obywateli Orzysza tj.;
  - Ustawa z dnia 12 marca 2022r o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa;
  - Rozporządzenia Rady Ministrów, Wojewody warmińsko – mazurskiego w sprawie pomocy obywatelom Ukrainy;
  - Ustawa z dnia 27 października 2022r o zakupie preferencyjnym paliwa stałego dla gospodarstw domowych.

W celu realizacji zadań w zakresie zarządzania kryzysowego Burmistrz Orzysza posiłkuje się opracowanymi na szczeblu gminy dokumentami:

- Plan operacyjnego funkcjonowania gminy Orzysz w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny.
- Karty realizacji zadań operacyjnych zadań operacyjnych;
- Plan zarządzania kryzysowego gminy Orzysz;
- Regulamin Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego;
- Regulamin organizacyjny funkcjonowania Urzędu na czas „W”;
- Instrukcja stałego dyżuru;
- Plan zapasowych miejsc szpitalnych;
- Instrukcja pracy na głównym stanowisku kierowania Burmistrza Orzysza w czasie pokoju w razie wewnętrznego lub zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa narodowego, w tym w razie wystąpienia działań terrorystycznych lub innych szczególnych zdarzeń a także w czasie wojny;
- Plan przemieszczenia i funkcjonowania wydzielonych sił i środków Urzędu Miejskiego w Orzyszu na Główne Stanowisko Kierowania w Zapasowym Miejscu Pracy w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny;

Główne przedsięwzięcia zrealizowane w 2023r to:

- Prowadzono szeroką działalność związaną z pomocą humanitarną obywatelom Ukrainy przebywającym na terenie gminy Orzysz. Wdrożono system pomocy finansowej mieszkańcom gminy Orzysz, którzy przyjęli na zakwaterowanie obywateli Ukrainy. Prowadzono działalność informacyjną w sprawie różnych form pomocy obywatelom Ukrainy.
W 2022-2023r na terenie gminy Orzysz, mieszkańcy gminy złożyli 34 wnioski o świadczenie pieniężne na zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium Ukrainy. Wnioski dotyczyły 145 obywateli Ukrainy zakwaterowanych na terenie gminy Orzysz ;
- Celem zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego wdrożono system zakupu i dystrybucji paliwa stałego dla gospodarstw domowych po preferencyjnych cenach dla mieszkańców gminy Orzysz. Zorganizowano system zakupu, transportu i dystrybucji węgla do wszystkich chętnych/upoważnionych mieszkańców gminy Orzysz.
W 2022- 2023r złożono 147 wniosków o preferencyjny zakup węgla. Po weryfikacji osób upoważnionych, pozostały 134 wnioski na łączną sumę – 144 ton węgla, który zakupiono i rozdysponowano do poszczególnych mieszkańców;

Poza tym:

- Aktualizowano na bieżąco i wykorzystywano w działalności bieżącej „Plan zarządzania kryzysowego gminy Orzysz” wraz z pozostałą dokumentacją pomocniczą;
- Aktualizowano „Plan operacyjnego funkcjonowania gminy Orzysz w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny” wraz z pozostałą dokumentacją uzupełniającą;

- Współorganizowano gminne ćwiczenie obronne we współpracy z Centrum Zarządzania Kryzysowego Starosty piskiego;
- Aktualizowano dokumentację Akcji Kurierskiej Administracji Publicznej;
- Prowadzono kwartalne i doraźne posiedzenia Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego oraz szkolenia kierowniczej kadry zarządzającej z powyższej problematyki;
- Aktualizowano dokumentację związaną z przygotowaniem Głównego Stanowiska Kierowania Burmistrza Orzysza zapewniającego realizację zadań obronnych w wyższych stanach gotowości obronnej państwa.
- Bieżące prowadzenie spraw związanych z:
  - reklamowaniem żołnierzy rezerwy od obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej w czasie ogłoszenia mobilizacji i wojny;
  - nakładaniem obowiązku świadczeń osobistych na rzecz obrony (15 świadczeń) i rzeczowych (11 świadczeń);
- Aktualizowano bazę danych w zakresie dostaw, usług i świadczeń na rzecz obronności, w tym sił zbrojnych oraz w ramach zobowiązań sojuszniczych – państwa gospodarza - HNS;
- Kontrolowano realizację zadań z zakresu reagowania kryzysowego przez podległe jednostki organizacyjne;
- Uczestniczono w prowadzonej przez Starostwo powiatowe w Piszku kwalifikacji wojskowej mężczyzn i kobiet rocznika 2005 i roczników starszych, którzy z różnych przyczyn nie stawili się do kwalifikacji wojskowej w wyznaczonym terminie.
- Aktualizowano dokumentację z zakresu zarządzania kryzysowego i spraw obronnych w tym:
  - a. regulaminu organizacyjnego Urzędu na czas „W”,
  - b. dokumentacji „Stałego Dyżuru”,
  - c. planu świadczeń na rzecz obronności,
  - d. planu zarządzania kryzysowego gminy,

Bezpieczeństwo na wodzie

W celu poprawy bezpieczeństwa osób na obszarach wodnych na terenie gminy Orzysz ogłoszono i przeprowadzono otwarty konkurs ofert na realizację zadania publicznego z zakresu bezpieczeństwa na wodzie - „Wykonywanie ratownictwa wodnego na obszarach wodnych jeziora Tyrkło i jeziora Orzysz”.

Podmioty, które otrzymały dofinansowanie tj. Mazurska Służba Ratownicza w Okartowie i PODWODNIK Szkoła Ratownictwa, Sportów wodnych i obronnych realizowały zadania poprzez:

- prowadzenie profilaktyki i zajęć instruktorsko – metodycznych dla mieszkańców gminy i turystów przebywających nad akwenami wodnymi;
- prowadzenie patroli prewencyjnych na wodzie i lądzie osób pływających i przebywających na akwenach wodnych;
- reagowanie na niewłaściwe zachowania szczególnie pod wpływem alkoholu;
- oznakowanie miejsc szczególnie niebezpiecznych dla osób kąpiących się;
- współpraca z innymi podmiotami prowadzącymi działalność ratowniczą celem poprawy bezpieczeństwa mieszkańców;
- prowadzenie nauki pływania.

W 2023r na akwenach wodnych gminy Orzysz nie było utonięć, wypadków i innych zdarzeń.

Wnioski

- 1) Bezpieczeństwo zapewnia Policja, przede wszystkim przez funkcjonowanie Komisariatu w Orzyszu. Gmina jest oceniana jako obszar o niskim stopniu przestępczości, jednak są obszary wymagające większego zaangażowania i obecności patroli policji.
- 2) Wsparcie finansowe służb mundurowych na zakup sprzętu, pojazdów lub remonty bieżące.
- 3) Sytuacja geopolityczna oraz obecność wojsk NATO w Orzyszu zwiększa znaczenie przygotowania cywilnego do reagowania na sytuacje kryzysowe poprzez zintensyfikowanie planowania i ćwiczeń w tym zakresie.

- 4) Jednostki OSP mające wiodące znaczenie w zarządzaniu kryzysowym w gminie Orzysz wymagają systematycznego doposażenia.

Sport, kultura fizyczna i rekreacja

Instytucje sportowe

W 2023 roku zadania własne Gminy z zakresu sportu i rekreacji wykonywał Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Orzyszu, który główne zadania realizował poprzez zarządzanie obiektami sportowo-rekreacyjnymi, współpracę z organizacjami pozarządowymi i instytucjami działającymi w zakresie sportu i rekreacji oraz koordynację sportowego życia w gminie Orzysz. Jednym z ważniejszych zadań była także organizacja imprez sportowych.

Swoje zadania Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Orzyszu realizował w oparciu o ośmiu pracowników etatowych: dyrektora, główną księgową, menedżera sportu, trzech konserwatorów oraz dwóch pracowników obsługi. Dodatkowo MOSiR zatrudniał pracowników na podstawie umów cywilnoprawnych – trzech instruktorów sportu prowadzących zajęcia dla mieszkańców (Lokalny Animator Sportu na Boisku Orlik, trener zajęć biegowych, instruktor zajęć ogólnorozwojowych i zdrowy kręgosłup) oraz jednego pracownika obsługi.

Wydatki na funkcjonowanie Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Orzyszu na przestrzeni dwóch ostatnich lat prezentowały się następująco:

	2022	2023	2024 - plan
Utrzymanie obiektów	332 905,28	438 818,91	394 400,00
Organizacja imprez	114 602,35	88 740,72	48 300,00
Koszty osobowe	609 232,37	754 191,32	886 112,15
Funkcjonowanie biura	69 823,08	76 398,81	83 880,00
Razem	1 126 563,08	1 358 149,76	1 412 692,15

Ważną rolę w życiu sportowym i rekreacyjnym gminy odgrywa także sektor pozarządowy, reprezentowany przez stowarzyszenia działające na rzecz sportu i aktywności mieszkańców, do których należy zaliczyć Klub Sportowy Śniardwy Orzysz, Uczniowski Klub Sportowy Jedynka Orzysz, Stowarzyszenie Squad Inicjatyw, Koło Polskiego Związku Wędkarskiego w Orzyszu czy działający przy Ochotniczej Straży Pożarnej w Orzyszu Strażacki Klub Morsów ArysMors. Zajęcia sportowe dla mieszkańców gminy Orzysz prowadzą także stowarzyszenia posiadające swoją siedzibę na terenie innych gmin. Są to MLKS Wikingowie Pisz, UKTA Uniwersytet Krzewienia Tradycji Aikido, oraz Stowarzyszenie Kolekcjonerów Broni Palnej i Pasjonatów Strzelectwa Sportowego Zawisza.

W ramach Rocznej Programu Współpracy Gminy Orzysz z organizacjami pozarządowymi w 2023 roku na zadanie z zakresu rozwoju sportu w Gminie Orzysz przeznaczono kwotę 120 000 zł na projekty z zakresu piłki nożnej, unihokeja, sportów walki i strzelectwa sportowego. Propozycje dotyczyły zorganizowania zainteresowanym mieszkańcom gminy, zarówno dorosłym, dzieciom oraz młodzieży, ciekawych form aktywności sportowej i rekreacyjnej. Organizacje, które uzyskały dofinansowanie, reprezentowały gminę Orzysz nie tylko na forum lokalnym, a również na arenie wojewódzkiej, krajowej i międzynarodowej.

Inwestycje w bazę sportową

W 2023 roku zrealizowano kolejny etap modernizacji Stadionu Miejskiego poprzez zakup i montaż wiat dla zawodników rezerwowych oraz przenośnych bramek piłkarskich. Na realizację tej inwestycji pozyskano dofinansowanie w wysokości z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-

Mazurskiego. Uzyskano także niezbędne zgody na budowę slipu do wodowania łodzi na jeziorze Śniardwy, co jest odpowiedzią na zgłaszane przez wędkarzy problemy z trudnościami w dostępie do uprawiania wędkarstwa z łodzi na tym akwenie.

Imprezy i wydarzenia sportowe

Miniony rok obfitował w wiele imprez i wydarzeń sportowych, zarówno tych o charakterze międzynarodowym, ogólnopolskim oraz lokalnym. Organizowana w sierpniu jedenasta edycja Biegu Tygrysa, zgromadziła na starcie blisko 400 uczestników, wśród nich, oprócz zawodników z naszego kraju, wystartowali sportowcy z USA, Wielkiej Brytanii, Chorwacji, Rumunii i Litwy. Liczne grono startujących stawilo się także na starcie dwóch kolejnych imprez biegowych – VII Biegu Nocy Listopadowej i VI Nocnego Biegu Pamięci Żołnierzy Wyklętych.

Rekordową liczbę uczestników – 118 startujących, miał z kolei XI Turniej Szachowy pamięci Krzysztofa Kierzkowskiego w ramach Grand Prix Warmii i Mazur w Szachach Szybkich. Oprócz bogatej oferty imprez organizowanych przez Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Orzyszu – jak choćby XV Nocny Turniej Piłki Nożnej, Orzysz Futsal Cup 2023, ofertę wzbogacały także zawody organizowane przez Uczniowski Klub Sportowy Jedyńka Orzysz, Stowarzyszenie Kolekcjonerów Broni Palnej i Pasjonatów Strzelectwa Sportowego Zawisza czy Stowarzyszenie Squad Inicjatyw.

W minionym roku, za sprawą organizowanych imprez wędkarskich, Orzysz był także jednym z głównym punktów na wędkarskiej mapie naszego kraju. Jezioro Orzysz odwiedzili uczestnicy VI Mazurskich Zawodów w Wędkarstwie Spinningowym, Mistrzostw Polski Służb Mundurowych i Spinningowych Teamowych Mistrzostw Polski.

Majątek i finanse gminy

Stan mienia gminnego

W skład składników mienia komunalnego wchodzi grunty tworzące zasób gruntów zabudowanych i niezabudowanych, grunty oddane w użytkowanie wieczyste na rzecz osób fizycznych i prawnych.

Stan mienia komunalnego na dzień 31.12. 3r. wynosi:

Ogólna powierzchnia gruntów stanowiących własność gminy 782,00 ha, tym gminny zasób nieruchomości stanowi 701,00 ha, w tym grunty oddane w użytkowanie wieczyste 81,00 ha.

Wartość mienia komunalnego gminy wynosi 123 512 450,76 zł

Nieruchomości tworzące gminny zasób nieruchomości stanowią grunty w rozbiciu na użytki:

- użytki rolne w tym tereny niezurbanizowane 178,00 ha,
- leśne i zadrzewione: 73,00 ha,
- zabudowane, zurbanizowane: 85,00 ha,
- drogi: 347,00 ha,
- tereny różne: 18,00 ha.

Sposób rozdysponowania gminnego zasobu nieruchomości przedstawia się następująco:

- a) Grunty przekazane w użyczenie: 24,8496 ha,
- b) Grunty przekazane w trwały zarząd dla jednostek organizacyjnych i na rzecz spółek z udziałem gminy: 13,6811 ha,
- c) Grunty przekazane w zarządzanie dla jednostek organizacyjnych i na rzecz spółek z udziałem gminy – cmentarze o pow. 6,5199 ha, w tym cmentarze nieczynne – 13,7000 ha,
- d) Grunty wydierżawione w ilości 42,3552 ha,

Pozostałe grunty zasobu gminnego to nieruchomości znajdujące się w bezpośrednim zarządzie gminy to są nieruchomości:

- a) drogi – 347,00ha
- b) grunty leśne i zadrzewione – 73,00ha;
- c) tereny różne, nieużytki, użytki kopalne, tereny rekreacyjno – wypoczynkowe – 18,00ha;
- d) grunty zabudowane i zurbanizowane – 85,00ha
- e) grunty rolne, w tym grunty niezurbanizowane – 76,8942 ha.

Składnikiem mienia komunalnego są budynki i obiekty:

1. budynki mieszkalne na terenie miasta 77 szt., w tym:
  - budynki, w których zawiązane są wspólnoty mieszkaniowe 74 szt.
  - lokale gminne w tych budynkach 266 szt.
2. budynki mieszkalne na terenie wiejskim 14 szt., w tym:
  - budynki, w których zawiązane są wspólnoty mieszkaniowe 2 szt.
  - lokale gminne w tych budynkach - 14 szt.
3. budynki gospodarcze i garażowe:
  - budynki gospodarcze na terenie miasta - 317 szt.
  - budynki garażowe na terenie miasta – 34 szt.
  - budynki gospodarcze na terenie wiejskim - 15 szt.
  - budynku garażowe na terenie wiejskim - 3 szt.
4. obiekty użyteczności publicznej:

- obiektów kulturalnych 20, w tym w 5-ciu obiektach znajdują się remizy strażackie
- 4 remizy strażackie,
- 1 obiekt służby zdrowia,
- 3 zespoły szkolno – przedszkolne wraz z obiektami towarzyszącymi,
- 1 biurowiec administracyjny gminy,
- 1 Hala Widowiskowo – Sportowa.

Cała substancja mieszkaniowa na terenie miasta i terenie wiejskim wraz z zabudową gospodarczą, przekazana jest w administrowanie podmiotowi zewnętrznemu – Administrator Sp. z o.o., Oddział w Giżycku, która prowadzi remonty budynków komunalnych oraz windykację należności.

Infrastruktura komunalna administrowana jest przez Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Orzyszu Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, w skład, której wchodzi: ciepłownia wraz z sieciami na terenie miasta Orzysz, stacja uzdatniania wody, oczyszczalnia ścieków wraz z obiektami towarzyszącymi, zrekultywowane wysypisko śmieci, liczna sieć wodociągowa i kanalizacyjna wraz z obiektami na terenie miasta i terenie wiejskim, 3 cmentarze komunalne w tym 1 na terenie wiejskim.

Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Orzyszu Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, w skład, której wniesiony jest majątek gminy w postaci działek, obiektów budowlanych i urządzeń zajmuje się:

- zbiorowym dostarczaniem wody
- odprowadzaniem ścieków,
- dostawą energii cieplnej i ciepłej wody na terenie miasta.

Udział Gminy Orzysz w spółce gminy wynosi 8 351 166,52 zł.

Gmina Orzysz jest członkiem również Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej KZN Warmia i Mazury Sp. z o.o. Jest to spółka „not for profit” budująca mieszkania społeczne, które są przeznaczone dla osób i rodzin nie posiadających własnego mieszkania, dysponujących środkami na regularne opłacanie czynszu, jednak ich dochody są za niskie na zaciągnięcie kredytu hipotecznego na mieszkanie. Gmina Orzysz przekazała aportem na rzecz SIM KZN Warmia i Mazury działkę o nr geod. 204/40 o pow. 0,4486 ha położoną w m. Orzysz, przy ul. Elckiej z przeznaczeniem na budowę budynku mieszkalnego, w skład którego będzie wchodziło 36 mieszkań. W chwili obecnej spółka uzyskała pozwolenia na budowę i jeszcze w tym roku zostanie rozpoczęta budowa.

Udział Gminy Orzysz w SIM KZN Warmia i Mazury Sp. z o.o. wynosi 5 692 452,78 zł.

W okresie od 01.01.2022 r. do 31.12.2022 r. uzyskano dochody:

- 1) Sprzedaż mienia komunalnego na plan 2 000 000,00 zł uzyskano dochód – 1 737 988,95 zł, w tym sprzedano:
  - 30 lokale mieszkalne na rzecz najemców;
  - 2 pomieszczenie garażowe na rzecz najemców,
  - 1 budynek gospodarczy na rzecz dzierżawców,
  - 1 budynek mieszkalny w formie przetargu ustnego nieograniczonego;
  - 7 działek pod zabudowę jednorodzinną w formie przetargu ustnego nieograniczonego;
  - 4 działki w formie przetargu ustnego ograniczonego do właścicieli sąsiednich nieruchomości;
  - 3 działki w formie bezprzetargowej na polepszenie warunków zagospodarowania nieruchomości sąsiednich – w trybie art. 37 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami;

- 8 działek pod budynkiem garażowym stanowiącym własność osób fizycznych - w formie bezprzetargowej w trybie art. 37 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami;
- 1 działka w formie zamiany z dopłatą,
- 1 lokal mieszkalny w formie przetargu ustnego ograniczonego.

2) Wpływy z tytułu trwałego zarządu na plan 520,57 zł uzyskano dochód 488,03 zł.

3) Opłaty za użytkowanie wieczyste na plan 4 000,00 zł uzyskano dochód 4 380,22 zł.

4) Przekształcenie prawa użytkowania wieczystego we własność na wniosek osób posiadających to prawo na plan 1 500,00,00 zł uzyskano dochód 522,28 zł.

Przekształcono prawo użytkowania wieczystego w prawo własności - 1 nieruchomość zabudowaną budynkiem garażowym.

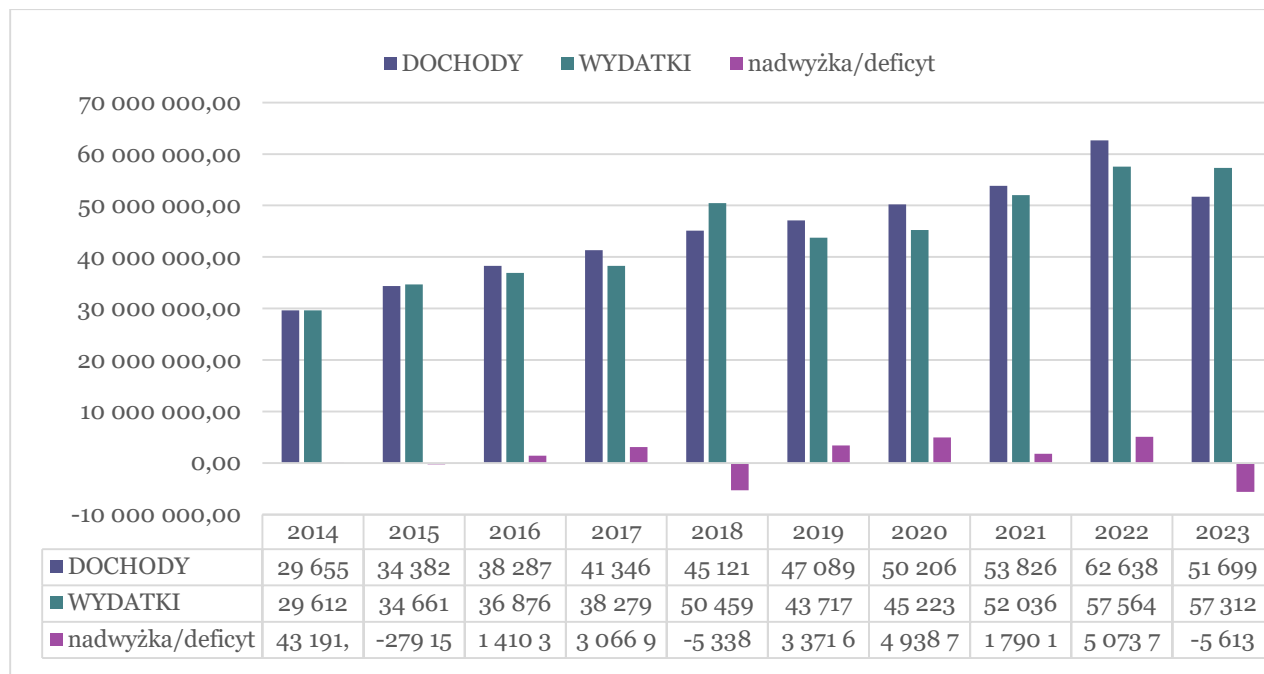
5) Najem i dzierżawa mienia komunalnego na plan 220 640,85 zł uzyskano dochód 216 459,06 zł.

Stan finansów gminnych

Polityka finansowa Gminy Orzysz realizowana jest w oparciu o uchwałę budżetową corocznie uchwalaną przez Radę Gminy, która określa źródła dochodów oraz kierunki wydatkowania środków. Budżet Gminy Orzysz na rok 2023 został przyjęty Uchwałą Nr LVII/413/22 w dniu 28 grudnia 2022 r. Zmiany w budżecie w trakcie omawianego roku zostały wprowadzone dziesięcioma uchwałami Rady Gminy oraz dziewiętnastoma zarządzeniami Burmistrza Orzysza.

Wykonanie budżetu na dzień 31 grudnia 2023 r. zamknęło się ujemną różnicą dochodów i wydatków budżetowych tj.: deficyt budżetowy w kwocie -5 613 270,49 zł.

Dochody i wydatki Gminy Orzysz na przestrzeni lat ilustruje poniższy wykres:

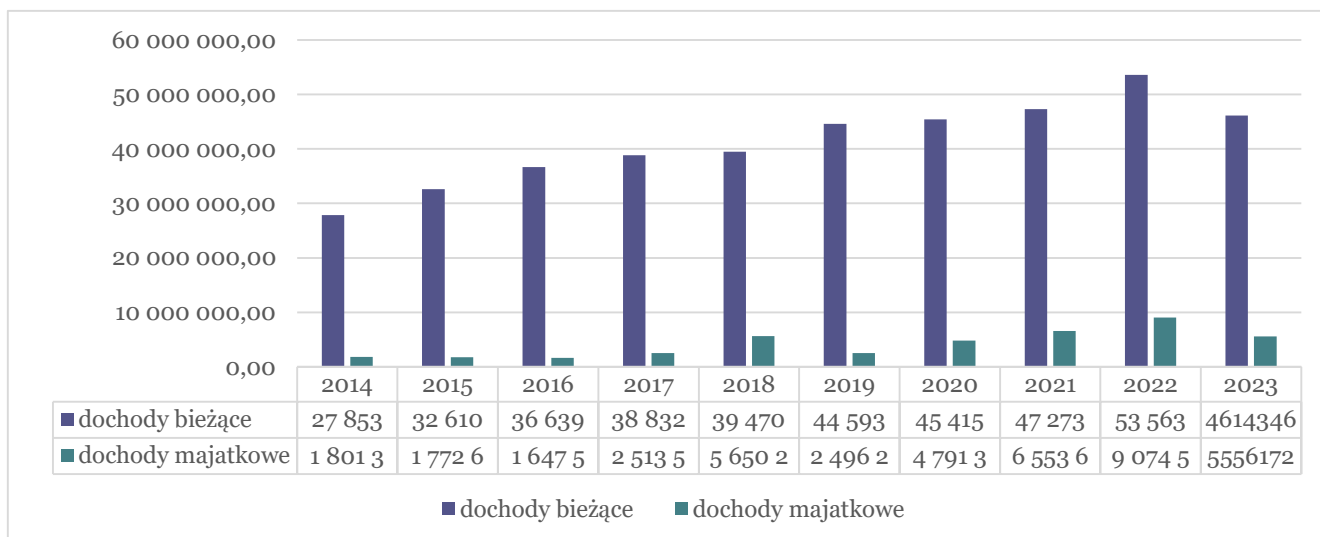
Wykonanie dochodów gminy Orzysz na dzień 31 grudnia 2023 r. wyniosło ogółem 51 699 637,93zł z tego:

1. Dochody bieżące wyniosły 46 143 465,56 zł i pochodziły z:
  - dochodów z subwencji ogólnej
  - dochodów z tytułu dotacji na cele bieżące

- dochodów z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych
- dochodów z tytułu udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych
- dochodów z tytułu podatków i opłat

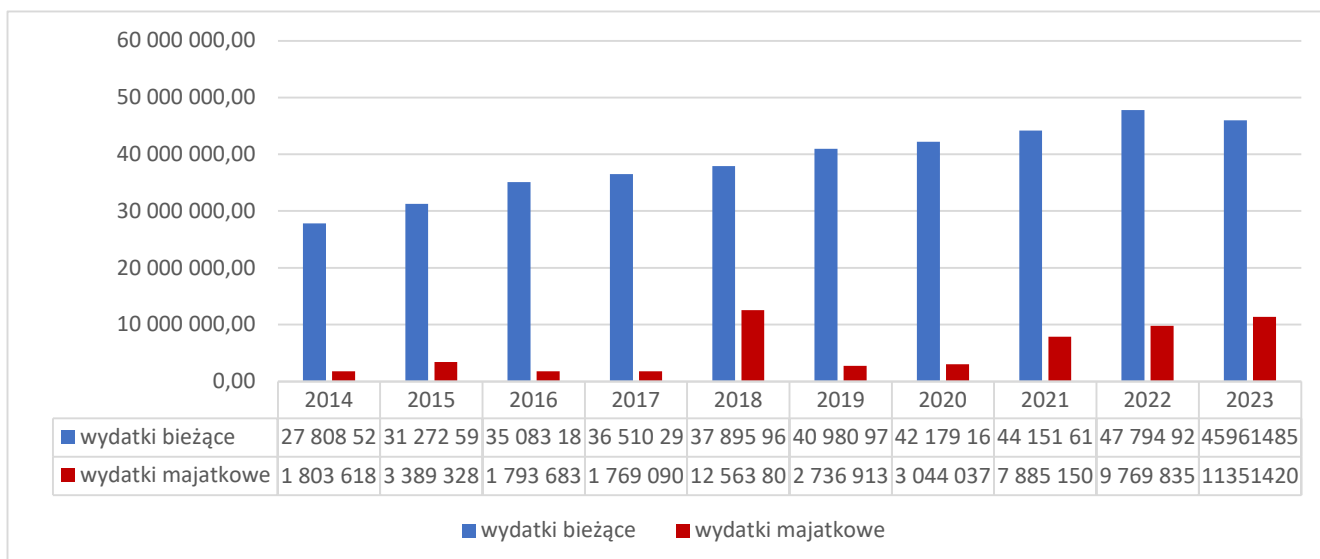
2. Dochody majątkowe wyniosły 5 556 172,37 zł, w tym dochody ze sprzedaży majątku stanowiły kwotę 1 737 988,95 zł, a dochody z tytułu dotacji oraz środków przeznaczonych na inwestycję wyniosły 3 818 183,42 zł.

Struktura dochodów wg rodzaju w latach 2014-2023 przedstawia się następująco:

Z realizacji budżetu w 2023 r. wynika, iż wykonanie dochodów ogółem wyniosło 92,87 %, planu dochodów ogółem. Wykonanie dochodów bieżących wyniosło 93,80 %, planu dochodów, natomiast dochodów majątkowych 85,82 % planu.

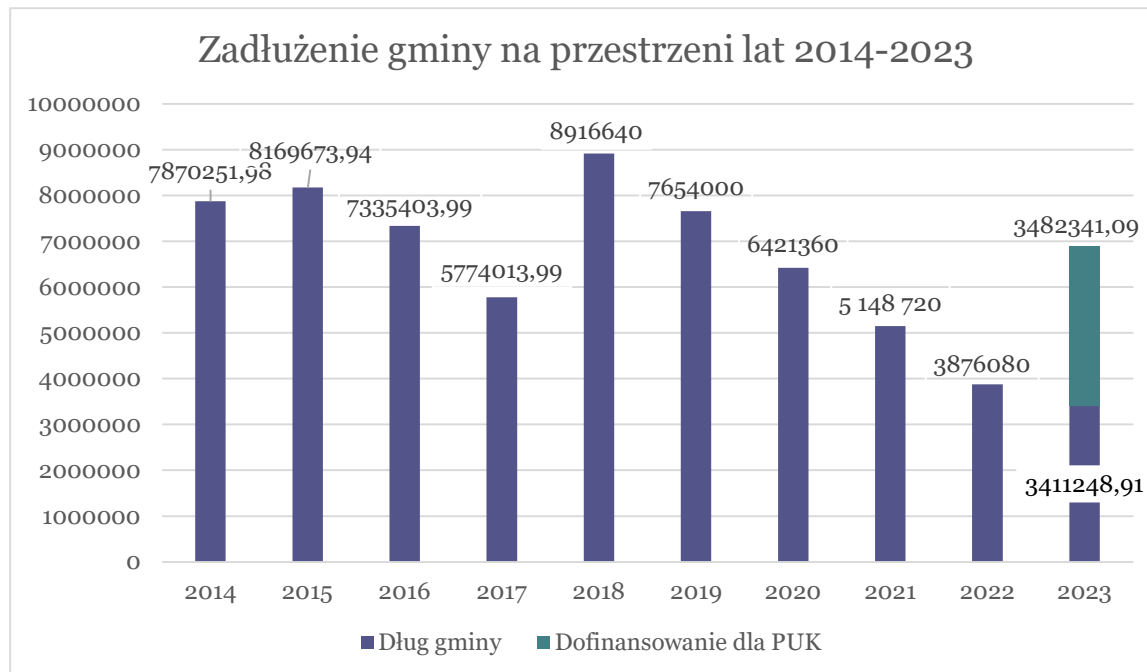
Struktura wydatków wg rodzaju w latach 2014-2023 przedstawia się następująco:

Z realizacji budżetu w 2023 r. wynika, iż w zakresie wydatków ogółem wykonanie wynosi 90,95 % planu ogółem, wydatków bieżących wynosi 91,57 % planu ogółem, natomiast wydatków majątkowych 88,53 % planu.

Poziom zadłużenia i jego obsługa

Podstawowym celem polityki długu jest zaspokajanie potrzeb pożyczkowych gminy oraz minimalizowanie kosztów obsługi zadłużenia. Zaciąganie pożyczek, kredytów, czy też emitowanie obligacji komunalnych jest niezbędne do finansowania zamierzeń rozwojowych ujętych w przedsięwzięciach Wieloletniej Prognozy Finansowej. Wysokość zadłużenia jest planowana na bezpiecznym poziomie.

Stan zadłużenia gminy z tytułu kredytów, pożyczek na początku roku 2023 wynosił 3 876 080,00 zł. Na koniec okresu sprawozdawczego wynosi 6 893 590,00 zł. Od 2018 r. do 2022 widoczny jest sukcesywny spadek kwoty długu. W 2023 r. przeprowadzono emisję obligacji na kwotę 4 300 000,00 zł, z czego kwota 3 482 341,09z. została zaciągnięta na poczet wsparcia PUK Sp. z o. o. w związku z realizacją inwestycji budowy ciepłowni. Dokonano również terminowych spłat rat kredytów z własnych środków w wysokości 1 282 490,00 zł.

Zarządzanie gminą

Władze gminy

Burmistrz Orzysz - organ wykonawczy

W roku 2018 miały miejsce wybory samorządowe, w których mieszkańcy wybierali organy gminy na kolejną tym razem 5-letnią już kadencję. W roku 2023 kadencję tę przedłużono o kolejne 6 miesięcy. W wyniku wyborów w 2018 roku z 88% poparciem mieszkańcy wskazali na stanowisko Burmistrza ponownie Pana Zbigniewa Włodkowskiego. W roku 2018 Burmistrz zarządzał gminą samodzielnie bez powołania Zastępcy Burmistrza ze względów na realizowany plan oszczędnościowy w gminie. Z początkiem roku 2019 na stanowisko Zastępcy Burmistrza powołana została Pani Beata Jażdżewska, która pełniła nieprzerwanie również w roku 2023.

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Orzysz

W 2020 roku weszły w życie nowe przepisy o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju na tej podstawie opracowano Strategii Gminy Orzysz na lata 2023-2032 – Orzyski Zielony Ład 2032.

Na etapie formułowania planów został wybrany wykonawca do pomocy opracowania dokumentu – w drodze zapytania ofertowego Pan prof. ucz. dr. hab. Andrzej Raszkowski

Procedura formułowania Strategii Gminy Orzysz na lata 2023-2032 – Orzyski Zielony Ład 2032 - była złożonym procesem, w ramach, którego obowiązkowo należało przeprowadzić kolejne etapy:

Etap I – Przygotowanie do wdrożenia:

- Decyzja o rozpoczęciu procedury formułowania strategii rozwoju
- Wybór zespołu ekspertów zewnętrznych został powołany Zarządzeniem Burmistrza Orzysza Nr 4/O3/2022 z dnia 08.03.2022r. w sprawie powołania zespołu ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Orzysz na lata 2022-2032- Orzyski Zielony Ład
- Przygotowanie ankietyzacji mieszkańców. Na podstawie zebranych ankiet prowadzonych w trybie elektronicznym oraz tradycyjnie poprzez wypełnienie ankiety w formie papierowej została opracowana diagnoza Gminy Orzysz.

Etap II – Przygotowanie diagnozy:

- Zbieranie i analiza danych o gminie,
- Analiza dokumentów strategicznych lokalnych, regionalnych, krajowych i europejskich,
- Ocena przebiegu procesów rozwojowych w przeszłości,
- Analiza zasobów gminy oraz trendów społeczno-gospodarczych,
- Identyfikacja słabych i mocnych stron gminy, SWOT
- Określenie szans i zagrożeń rozwoju gminy.- Wnioski z analizy SWOT

Etap III – Hierarchizacja celów:

- Sformułowanie wizji i misji gminy,• Opracowanie scenariuszy rozwoju gminy,- Orzyski Zielony Ład
- Określenie strategicznych celów rozwoju,• Określenie celów operacyjnych,
- Hierarchizacja celów.

Etap IV – Implementacja strategii:

- Konsultacje dokumentu ze społecznością lokalną, odbyło się kilka spotkań prezentujących projekt strategii różnym grupom społecznym zbierając opinie i wnioski;
- Określenie podmiotów, procedury oraz monitoringu w procesie wdrażania strategii,

- na sesji w dniu 30 marca 2023 uchwałą nr LXL/448/23 nastąpiło uroczyste przyjęcie Strategii Rozwoju Gminy Orzysz na lata 2022- 2032 – Orzyski Zielony Ład przez Radę Miejską w Orzyszu ,
- Jesteśmy na etapie realizacji projektów przyczyniających się do osiągnięcia celów strategicznych założonych w strategii.

Urząd Miejski w Orzyszu - aparat pomocniczy Burmistrza

Od 2019 roku siedzibę zmienił Urząd Miejski w Orzyszu, przenosząc ją do ścisłego centrum miasta, do wyremontowanego Ratusza przy ulicy Rynek 3. Do budynku, który kilkanaście lat straszył w centrum miasta i niszczał zdewastowany. Urząd funkcjonuje w strukturze wydziałowej. W urzędzie w roku 2023 funkcjonowały następujące wydziały:

- 1) Finansowy
- 2) Organizacyjny
- 3) Spraw obywatelskich, w tym Urząd Stanu Cywilnego
- 4) Edukacji, Kultury, Sportu i Promocji
- 5) Pozyskiwania funduszy, strategii i rozwoju
- 6) Inwestycji, gospodarki komunalnej, planowania i ochrony środowiska

Na czele każdego wydziału stoi jego naczelnik odpowiadający bezpośrednio przed Burmistrzem za realizację zadań publicznych z danego obszaru.

W roku 2023 w budynku ratusza funkcjonował Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej oraz spółka gminna Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych oraz biblioteka Polany Kultury i Centrum Młodzieżowe z elementami świetlicy środowiskowej. Oprócz tego w budynku funkcjonowała Nieodpłatna Pomoc Prawna i Obywatelska, doradca rolny PZDR oraz 2 biura poselskie.

Rada Miejska w Orzyszu - organ stanowiący gminy

W 2023 roku nie zmienił się skład osobowy Rady Miejskiej w Orzyszu. Radzie bez zmian od początku kadencji przewodniczyła Anna Pilarczyk, a Wiceprzewodniczącymi byli Zbigniew Krawczyk oraz Zbigniew Książek.

Realizacja uchwał Rady Miejskiej w Orzyszu

Rada Miejska w Orzyszu w roku 2023 podjęła 120 (91) uchwał, z czego w 94 (68) wykonanie powierzyła Burmistrzowi Orzysza. Zmian w budżecie uchwalonych zostało 11 (12) , w wieloletniej prognozie finansowej 11 (10). Wszystkie uchwalone zmiany zostały wprowadzone do budżetu i zrealizowane.

Rada uchwaliła obowiązkowe programy roczne:

- 1) Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na rok 2023 w gminie Orzysz;
- 2) Program współpracy Gminy Orzysz z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2013 roku o działalności pożytku publicznego i wolontariacie na 2024 rok.

Rada w 2023 roku podejmowała zmiany statutów jednostek, programy i regulaminy wieloletnie:

- 1) Podwyższyła kryterium dochodowe uprawniające do przyznania pomocy w formie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej w formie zasiłku celowego na zakup posiłku i żywności dla osób objętych wieloletnim rządowym programem „ Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023;
- 2) Określiła zasady zwrotu wydatków w zakresie dożywiania w formie posiłku albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych dla osób objętych wieloletnim rządowym programem „ Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 -2023;

- 3) Przekazała Dyrektorowi Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Białymstoku Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie projekt „Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Orzysz”;
- 4) Zmieniła uchwałę w sprawie określenia zasad sprzedaży lokali mieszkalnych i użytkowych, udzielania bonifikat oraz przyznawania pierwszeństwa w ich nabyciu;
- 5) Określiła zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru położonych lub znajdujących się na obszarze Gminy Orzysz;
- 6) Przyjęła Strategię Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Wielkie Jezioro Mazurskie do roku 2030;
- 7) Ustaliła regulamin targowiska gminnego „Mój Rynek” w Orzyszu;
- 8) Przyjęła do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Orzysz na lata 2023-2032 – Orzyski Zielony Ład.
- 9) Uchwaliła „Regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Orzysz”;
- 10) Zmieniła statut Gminy Orzysz;
- 11) Zmieniła Uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części obrębu Okartowo w sąsiedztwie Jezior Tyrkło oraz Śniardwy, gmina Orzysz;
- 12) Uchwaliła miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obrębu Okartowo w sąsiedztwie Jezior Tyrkło oraz Śniardwy, gmina Orzysz;
- 13) Określiła górną stawkę opłaty ponoszonej przez właścicieli nieruchomości, za usługi w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych lub osadników w instalacjach przydomowych oczyszczalni ścieków i transportu nieczystości ciekłych na terenie gminy Orzysz;
- 14) Określiła tryb i sposób powoływania i odwoływania członków Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej;
- 15) Przystąpiła do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego obszar cmentarza oraz tereny sąsiednie w miejscowości Klusy;
- 16) Przyjęła wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2023-2025;
- 17) Przystąpiła do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych na terenie miasta Orzysz, w sąsiedztwie ul. Wojska Polskiego, oraz dla na terenie obrębu geodezyjnego Ogródek;
- 18) Uchwaliła miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części obrębu geodezyjnego Góra, gm. Orzysz.
- 19) Ustaliła szczegółowe zasady ponoszenia odpłatności w ośrodkach wsparcia, w tym w schroniskach dla osób bezdomnych, schroniskach dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i mieszkaniach treningowych lub wspomaganych udzielających schronienia osobom tego pozbawionym, w tym osobom bezdomnym;
- 20) Podwyższono kryterium dochodowego uprawniającego do przyznania nieodpłatnie pomocy w postaci świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności osobom objętym wieloletnim rządowym programem „Posilek w szkole i w domu” na lata 2024-2028;
- 21) Określiła zasady zwrotu wydatków za przyznane świadczenia z pomocy społecznej w formie posiłku albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych osobom objętym wieloletnim Rządowym programem „Posilek w szkole i w domu” na lata 2024 – 2028;
- 22) Przyjęła gminny program osłonowy w zakresie dożywiania „Posilek w szkole i w domu” na lata 2024-2028;
- 23) Wyraziła zgodę na zawarcie umowy z operatorem o świadczenie usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego;

Rada w drodze uchwały:

- 1) Wyraziła zgodę na wniesienie wkładów pieniężnych do spółki „Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Orzyszu” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z przeznaczeniem

- na podwyższenie kapitału zakładowego i objęcie nowych udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym spółki;
- 2) Wyraziła zgodę na sprzedaży nieruchomości gruntowej w drodze bezprzetargowej;
  - 3) Dokonała likwidacji Samodzielnego Publicznego Miejsko – Gminnego Ośrodka Zdrowia w Orzyszu;
  - 4) Określiła stawkę za 1 kilometr przebiegu pojazdu w Gminie Orzysz;
  - 5) Zwiększyła ilość przystanków komunikacyjnych na terenie gminy Orzysz, których właścicielem lub zarządzającym jest Gmina Orzysz;
  - 6) Wskazała wstępne miejsca lokalizacji nowych przystanków komunikacyjnych przy drogach publicznych na terenie Gminy Orzysz;
  - 7) Zmieniła opłatę targową;
  - 8) określiła wysokości stawek podatku od nieruchomości;
  - 9) Wyzaczyła miejsca do prowadzenia handlu w piątki i soboty przez rolników i ich domowników oraz uchwalenia regulaminu tego handlu;
  - 10) Rozpatrywała skargi, wnioski oraz petycje;
  - 11) Dokonała zmiany nazwy części ulicy Wierzbińskiej na ulicę „Ofiar Katynia i Sybiru”;
  - 12) Ustaliła ekwiwalent pieniężny dla strażaków ratowników Ochotniczych Straży Pożarnych;
  - 13) Określiła wykaz kąpielisk oraz sezonu kąpielowego na terenie Gminy Orzysz w 2023 roku;
  - 14) Udzieliła pomocy finansowej Samorządowi Województwa Warmińsko – Mazurskiego na dofinansowanie zadań związanych z funkcjonowaniem Biura Regionalnego Województwa Warmińsko – Mazurskiego w Brukseli w 2023 r. ;
  - 15) Zatwierdziła roczne sprawozdania finansowego Samodzielnego Publicznego Miejsko – Gminnego Ośrodka Zdrowia w Orzyszu;
  - 16) Przyjęła do realizacji powierzone przez Wojewodę Warmińsko - Mazurskiego zadanie z zakresu administracji rządowej, dotyczące obowiązku utrzymania grobów i cmentarzy wojennych znajdujących się na terenie Gminy Orzysz;
  - 17) Wyraziła zgodę na wydzierżawienia nieruchomości gruntowych w drodze bezprzetargowej na okres 10-ciu lat;
  - 18) Udzieliła absolutorium dla Burmistrza Orzysza za rok 2022;
  - 19) Wyrzaziła zgodę na zawarcie porozumienia międzygminnego pomiędzy Gminą Orzysz a Gminą Mikołajki dotyczącego wykonywania zadań z zakresu lokalnego publicznego transportu zbiorowego;
  - 20) Nadano dwa tytuły „Zasłużony dla Gminy Orzysz”;
  - 21) Wyznaczono nowego przedstawiciela Rady Miejskiej w Orzyszu do składu Rady Społecznej przy Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej – Szpitalu Powiatowym w Pisz;
  - 22) Zadeklarowano przystąpienie do Stowarzyszenia Lokalna Grupa Rybacka MAZURY;
  - 23) Określono inne sposoby udokumentowania wykonywania obowiązku pozbywania się nieczystości ciekłych na terenie gminy Orzysz;
  - 24) Udzielono udzielenia pomocy finansowej na rzecz Powiatu Piskiego z przeznaczeniem dla ZOZ Szpitala Powiatowego w Pisz;
  - 25) Zmieniono przebieg ul. Leśnej w Orzyszu poprzez włączenie części drogi niezaliczonej do kategorii publicznej;
  - 26) Obniżono ceny skupu żyta – przyjmowanej jako podstawa obliczenia podatku rolnego na obszarze Gminy Orzysz;
  - 27) Zmieniono wysokość opłaty za pobyt dziecka w Żłobku Miejskim w Orzyszu;

Oprócz wymienionych uchwał Rada wydała oświadczenie zawierające stanowisko w sprawie poparcia wystąpienia do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z petycją o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w zakresie nowelizacji ustaw: kodeksu postępowania cywilnego, kodeksu pracy, ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji i innych powiązanych tematycznie.

W Gminie Orzysz funkcjonuje 26 sołectw, jest to taka sama ilość jak w 2022 roku. W 2023 roku miały miejsce zmiany personalne wśród osób pełniących funkcję sołtysa. Ponowne wybory sołtysa przeprowadzono w sołectwach Szwejkówko oraz Grądy.

Gminne instytucje

W 2023 roku funkcjonowały następujące powołane przez gminę podmioty:

Gminne jednostki organizacyjne:

- 1) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Orzyszu
- 2) Środowiskowy Dom Samopomocy w Orzyszu
- 3) Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Orzyszu
- 4) Zespół Szkolno-Przedszkolny w Orzyszu
- 5) Zespół Szkolno-Przedszkolny w Okartowie
- 6) Zespół Szkolno-Przedszkolny w Dąbrówce
- 7) Szkoła Branżowa I stopnia w Dąbrówce
- 8) Żłobek w Orzyszu

Gminne instytucje kultury:

- 1) Centrum Biblioteczno-Kulturalne Polana Kultury w Orzyszu ze Środowiskową Świetlicą Socjoterapeutyczną w Orzyszu
- 2) Muzeum Wojska, Wojskowości i Ziemi Orzyskiej z Informacją Turystyczną

Gminne osoby prawne:

- 1) Samodzielny Publiczny Miejsko-Gminy Ośrodek Zdrowia w Orzyszu, który funkcjonował tylko do końca lipca 2023 roku.

Gminne spółki:

- 1) Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Orzyszu sp. z o.o.

Przynależność do stowarzyszeń, korporacji i związków

Gmina Orzysz w roku 2020 była członkiem następujących stowarzyszeń i organizacji pozarządowych:

- 1) Stowarzyszenie Wielkie Jeziora Mazurskie 2020 w Mikołajkach
- 2) Lokalna Grupa Działania „Mazurskie Morze” w Orzyszu
- 3) Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej
- 4) Mazurski Związek Międzygminny Gospodarka Odpadami w Giżycku
- 5) Fundacji Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich z siedzibą w Giżycku.

Współpraca krajowa i zagraniczna

Gmina Orzysz posiada podpisane umowy o współpracy partnerskiej z:

Partnerami z Polski:

- Gmina Miasto Zgierz - podpisane w dniu 14.07.2001r.
- Gmina Sokółka porozumienie intencyjne podpisane w dniu 19.06.2015r.
- Gmina Janowiec – podpisane w dniu 8.09.2019r.

Partnerami z zagranicy:

- Gmina Kropp, Niemcy - podpisane w dniu 12.07.2002r. W 2022 roku nastąpiło odnowienie współpracy partnerskiej podczas Dni Orzysza 24 czerwca 2022 roku – 20 lecie partnerstwa

Przedstawiciele samorządów wzięli udział także w spacerze ścieżką historyczno-edukacyjną opowiadającą o historii miasta i jego mieszkańców. Inicjatywa ta powstała w związku z realizacją

projektu pn.: „Spacer ścieżkami orzyskiej historii - 20 lecie podpisania umowy partrskiej z gminą Kropp” dofinansowanego przez Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego w ramach konkursu pn. „WM dla WM 2022”.

- Rejon Wołodarsk- Wołyński i Gmina Horoszków, Ukraina - podpisane w dniu 07.07.2006r. Obecnie miasto i rejon Horoszków.
- Gmina Rejonowa Skuodas, Litwa- podpisane w dniu 02.07.2010r.
- Gminą Gori, Gruzja - podpisane w dniu 07.05.2016r.
- Gminą Jelsk, Białoruś – podjęta uchwała Rady Miejskiej, porozumienia dotychczas nie podpisano. Obecnie kontakty zostały zawieszone.

Gmina Orzysz zawarła też porozumienia o wspólnej realizacji projektów z gminami Alitus, Varena i Łódzkie na Litwie. W związku z agresją Rosji na Ukrainę oficjalnie zaprzestano współpracy i kontaktów z miastem Gusiew w Obwodzie Królewieckimi.

Budżet obywatelski

Budżet obywatelski w roku 2023 nie był realizowany. Dla gmin tej wielkości jak Orzysz jest to zadanie fakultatywne, co oznacza, że samorząd może podjąć tę inicjatywę, ale nie musi. Budżet obywatelski prowadzony w zaproponowanej przez ustawodawcę formie nie przyjął się w gminie Orzysz, choć podjęto kilka lat temu tę próbę. Prowadzone są natomiast z powodzeniem inne działania mające na celu włączenie obywateli w podejmowanie decyzji o przyszłych projektach. Są to przede wszystkim fundusz sołecki na terenach wiejskich, czy Program „Wspólne podwórko” w mieście. Program w ramach regrantingu realizowany jest na terenie gminy poprzez dofinansowanie społecznych inicjatyw lokalnych. W roku 2023 wydatkowano w ramach tego Programu kwotę 50 000,00zł.

Partycypacja społeczna

Burmistrz Orzysza wspólnie z Radą Miejską w Orzyszu powołał szereg podmiotów doradczo-opiniujących, które w wybranych obszarach życia mieszkańców współtworzą politykę, projekty, działania i prawo obowiązujące.

Do aktywnie działających należą:

- Gminna Rada Seniorów
- Młodzieżowa Rada Gminy
- Konwent Sołtysów
- Kolegium dyrektorów szkół
- Rada Sportu
- Rada kultury
- Rada Muzeum
- Zespół ds. projektu Orzysz naturalnie - Miasto Zielonych Projektów

Na stronach BIP funkcjonuje Platforma konsultacji społecznych, gdzie zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej w Orzyszu publikowane są wszystkie prowadzone konsultacje społeczne. W roku 2023 przeprowadzono konsultację społeczną dokumentu Roczny Program współpracy Gminy Orzysz z organizacjami pozarządowymi, wykazu kąpielisk oraz sezonu kąpielowego na terenie gminy w 2023 roku, projektu Strategii Rozwoju Gminy Orzysz na lata 2022-2032 – Orzyski Zielony Ład, dokumentacji projektowych Budowy tężni solankowej oraz Zagospodarowania przestrzeni publicznej- Skweru za przystankiem autobusowym w Orzyszu. Konsultacje odbywają się w różnej formie. Są to prezentacje dokumentów i grafik, spotkanie bezpośrednie, zbieranie uwag internetowo.

Tradycyjnie założenia i kierunki działań na kolejny rok Burmistrz Orzysza przedstawiał na spotkaniach wiejskich oraz w mieście z różnymi grupami społecznymi. Było to miejsce do dyskusji nad przyszłymi zamierzeniami, zasadnością ich realizacji oraz sposobie wykonania.

Polityka informacyjna

Źródłem informacji o pracy Burmistrza, Rady, jednostek, spółek jest Biuletyn Informacyjny Magazyn Samorządowy Gminy Orzysz. Periodyk wydawany jest w ilości 1500szt. i kolportowany za pośrednictwem sołtysów oraz placówek handlowych na terenie miasta i gminy. Na jego łamach nie ma reklam, materiałów sponsorowanych itp. Za Biuletyn nie pobiera się opłat, jest kolportowany całkowicie bezpłatnie i ma charakter wyłącznie informacyjny.

Codziennym aktualnym źródłem informacji o działalności organów i jednostek gminy są portale społecznościowe FB. Niemal wszystkie jednostki posiadają własne fanpage`e. Poza tym każdy podmiot prowadzi stronę internetową.

Burmistrz Orzysza składa na każdej sesji Rady Miejskiej w Orzyszu szczegółową Informację o działalności Burmistrza Orzysza pomiędzy sesjami Rady. Informacja jest publikowana na stronie BIP.

Burmistrz odbywa stałe, cykliczne spotkania z mieszkańcami informując o bieżącej sytuacji gminy, realizowanych przedsięwzięciach, zamierzeniach i planach. W każdym sołectwie spotkania tego rodzaju odbywają się co najmniej 2 razy w roku, podobnie jak i w mieście Orzysz. Podsumowanie roku 2023 z rozszerzeniem o podstawowe dane dotyczące sytuacji gminy w bieżącej kadencji oraz zamierzenia na kolejny rok i lata następne zostały przedstawione mieszkańcom obszarów wiejskich w marcu 2024 roku.

Wnioski

- 1) Stale rozwijana jest współpraca partnerska z krajowymi i zagranicznymi partnerami, skutkująca wspólnym sięganiem po środki zewnętrzne na realizację celów. Nieprzerwanie trwa wymiana młodzieży z Niemiec, wsparcie Ukrainy toczącej wojnę, nowe projekty unijne z Łódzkiejami i Alitus.
- 2) Ilość, a przede wszystkim aktywność podmiotów współuczestniczących w decydowaniu o kierunkach i działaniach samorządu świadczy o wysokim zainteresowaniu mieszkańców sprawami swojej gminy.
- 3) Program „Wspólne Podwórko” cieszył się dużym zainteresowaniem wspólnot mieszkaniowych i grup nieformalnych, dlatego należy kontynuować jego funkcjonowanie w latach kolejnych.

Załącznik nr 1 do Raportu: Inwestycje w 2023 roku

	Nazwa zadania	Wartość ogółem	Dofinansowanie zewnętrzne	Wkład Własny	Źródło finansowania
2023	Opracowanie dokumentacji technicznej do budowy stacji uzdatniania wody i oczyszczalni ścieków dla miejscowości Strzelniki, Kamieńskie Rostki skomackie, Ogródek	66 500,00	0,00	66 500,00	Gmina Orzysz
2023	Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej dla istniejącej i planowanej rozbudowy mieszkaniowej przy ulicy Polnej w Orzyszu	278 000,00	0,00	278 000,00	Gmina Orzysz
2023	Zagospodarowanie terenu plaży miejskiej w miejscowości Okartowo jako ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej	153 500,00	110 206,00	43 294,00	PROW 2014-2020
2023	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Chmielewo	244 892,00	124 892,00	120 000,00	Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych
2023	Opracowanie dokumentacji technicznej na przebudowę drogi z miejscowości Dąbrówka do Chmielewo	75 000,00	0,00	75 000,00	Gmina Orzysz

2023	Realizacja projektu Cyfrowa Gmina	77 069 ,95	69 995,89	7 074,06	Ministerstwo Cyfryzacji
2023	Mazurska Pętla Rowerowa (Wieża widokowa nowe Guty)	1 456 383,58	759 199,79	637 183,79	RPO Warmia i mazury 2014-2020
2023	Miasteczko Ruchu Drogowego	506 868,55	76 030,29	430 838,26	Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko
2023	Modernizacja oświetlenia w gminie Orzysz – poprawa efektywności energetycznej	493 360,00	80 000, 00	493 360,00	Przedsięwzięcia służące poprawie efektywności energetycznej - dotacja
2023	Przebudowa oraz rozbudowa oświetlenia zewnętrznego przy ul. Wyzwolenia w Orzyszu	50 000,00	0,00	50 000,00	Gmina Orzysz
2023	Zakup wiat dla zawodników rezerwowych i opieki medycznej oraz przenośnych bramek piłkarskich na Stadionie Miejskim Orzyszu	25 500,00	15 000,00	10 500,00	Ministerstwo Sportu i Turystyki
2023	Dostępny Samorząd	64 297,71	51 260,00	13 037,71	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
RAZEM		3 491 301,84	1 286 583,97	2 224 787,82	